

βάραθρα, βραχοσπηλιές, κουφάλες, κακοτόπια, ἄγριοι γκρεμοί, ὄρμητικοὶ χεῖμαρροι, χαράδρες, ρουμάνια, στενοπόρια. Τὸ βουνὸ ὀλόκληρο, τὸ Μεγάλο Βουνό, βρισκόταν κάτω ἀπ' τὰ πόδια του! Κι ἦταν σὰν ἓνα πελώριο κομμάτι ἀδρὸ σκουτι* πού τὸ ἔχε μόλις βγάλει ἡ μάνα του ἀπ' τὸν ἀργαλειὸ καὶ καθὼς τὸ ἔχε πετάξει, πάνω στὴ βιάση της, καταγῆς, ἔστεκε σχηματίζοντας δίπλες, ζάρες, βαθιὲς πτυχές. Πτυχές πού μέσα τους ἦταν κλεισμένοι ἕνας ὀλόκληρος κόσμος.

«Ὡς τὰ τώρα, σήκωνα τὸ κεφάλι μου ψηλὰ ν' ἀντικρίσω τὸ Μεγάλο Βουνό· ποιὸς νὰ τὸ ἔλεγε πὼς θὰ ἔσκυβα ἀπὸ πάνω του μιὰ εὐλογημένη σὰν τούτη μέρα» ψιθύρισε ὁ Γιάννος θαμπωμένος.

— Μίλησες;

— Ὁχι, ἀποκρίθηκε τὸ παιδί, πού δὲν ἠθελε, τέτοια μεγάλη στιγμή, νὰ τὴ χαλάση μὲ κουβέντες.

Μὰ δὲν ἦταν εὐκολο πράγμα νὰ ξεγελάσης ἓνα θεό.

— Κι ὅμως μίλησες. Μήπως ζαλίζεσαι; Κλείσε τὰ μάτια σου.

— Νὰ κλείσω τὰ μάτια μου... ἀπόρησε ὁ Γιάννος. Καὶ πὼς θὰ βλέπω;

— Νὰ βλέπης τί;

— Μὰ... τὸ βουνό!

— Τὸ βουνό; ἦρθε ἡ σειρά τοῦ θεοῦ ν' ἀπορήση.

— Ναί, τὸ Μεγάλο Βουνό, αὐτὸ πού χρόνια λαχταροῦσε ἡ ψυχὴ μου νὰ γνωρίση.

τὸ σκουτι = ὕφασμα, φόρεμα

- Ὡστε θέλεις νὰ δῆς τὸ βουνό;
- Καὶ τί ἄλλο θέλω;
- Θαρροῦσα πὼς ἤθελες μόνο νὰ πετάξης. Αὐτὸ του-
λάχιστον ὄνειρεύονται ὅλοι οἱ θνητοί. Καὶ δὲ μιλάς
τόσην ὥρα;
- Γιατί;
- Νὰ σὲ πάω ἀπ' τὴ θάλασσα. Ἀπὸ κεῖ θὰ τ' ἀντι-
κρίσης ὀλόκληρο, θὰ τ' ἀγκαλιάσης μ' ἓνα σου μόνο
βλέμμα.

«Εἶπε, κι εὐθὺς σὰν ἀστραπὴ πέρασαν τὶς πλα-
γιές, χύθηκαν ἀπ' τὸν αἰθέρα στὸ πέλαγος, καὶ κατε-
βαίνοντας ὀλοένα ἄγγιζαν τὸ κύμα, σὰν τὸ γλάρο
ποὺ μὲς στοῦ ἀστέρευτου γυαλοῦ τοὺς ἀφρισμένους
κόρφους ψάρια ζητᾶ καὶ τὰ πυκνὰ φτερά του βρέ-
χει ἢ ἄρμη.»

Τὸ μικρὸ βοσκαρούδι, κολλημένο ὅσο γινόταν
πιὸ σφιχτὰ στὴ ράχη τοῦ θεοῦ, γαντζωμένο σὰν πρω-
τοτάξιδο ἀετόπουλο στὰ φτερά περήφανου ἀετοῦ,
θαύμαζε τὴν ὑπεραντοσύνη τοῦ γαλάζιου, τὴ γαλή-
νια, ἀρυτίδωτη ἔκταση, ποὺ πρώτη φορὰ ἀντίκρισε
ἀπὸ τόσο κοντά. Μαγεμένο, τέντωσε λιγάκι τὸ πόδι
του, ν' ἀγγίξει τὸ ὑγρὸ στοιχεῖο, νὰ σκίση τὴ γυάλινη
ἐπιφάνεια, μὰ μόλις πρόλαβε νὰ νιώσῃ τὴ δροσερὴ
ἀντίσταση κι ὁ θεὸς πέταξε πάλι πρὸς τοὺς αἰθέρες,
σὰν ἀγριοπούλι ποὺ ἀντικρίζει ξαφνικὰ ἐχθρὸ νὰ κα-
ραδοκῆ. Μεμιᾶς βρέθηκαν ἀνάμεσα στὰ σύννεφα,
κι ὅλα κάτω ἀπ' τὰ πόδια τους ἦταν γαλάζια.

— Θὰ ἴμαστε πάνω ἀπ' τὸν Θερμαϊκὸ κόλπο, λογά-
ριασε ὁ Γιάννος καθὼς ξεχώριζε ξηρὰ καὶ θάλασσα

νά ζωγραφίζουν ανάγλυφα, μπροστά στά μάτια του, τόν γνώριμό του χάρτη τῆς Ἑλλάδας.

— Θαύμασε τώρα ὅσο θές, τοῦ ᾗφερε ὁ ἀγέρας τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. Νά το τὸ βουνό σου!

— Πῶς λάμπει ὀλόκληρο!

— Τὸ λέει καὶ τ' ὄνομά του. Τῆ λέξι «Ὀλυμπος» τὴν ἔπλασαν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸ ρῆμα *λάμπω*.

Ἄντίκρυ τους ἔστεκε, μὲς στὴ μεγαλόπρηπη γαλήνη του, λουσμένο στ' ἄπλετο φῶς, τὸ Μεγάλο Βουνό, ὁ Ὀλυμπος! Θαρροῦσες καὶ πρόβαλλε γιγάντιος βράχος μέσα ἀπ' τὴ θάλασσα, γέννημα τοῦ ὑγροῦ στοιχείου, πού ᾗχε βάλει σκοπὸ του κι εἶχε πλάσει ἕνα ὄνειρο, ν' ἀγγίξει τὸν οὐρανό. Ἀμέτρητες πέτρινες κορφές, οἱ κορφές του, σὰ γιγάντιες δάδες σ' ἀθλητῶν χέρια, πάσχιζαν νὰ κερδίσουν τὸ δύσκολο ἄθλημα, νὰ φτάσουν τὴ γήινη φύση τους στοὺς αἰθέρες.

Μὲ τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα μπροστά στοῦ θαυμάσιου αὐτοῦ δημιουργήμα τῆς πλάσης, ὁ Γιάννος μποροῦσε ν' ἀγκαλιάσει πιά μ' ἕνα του βλέμμα ὀλόκληρο τὸ βουνό, καθῶς, ἀπομονωμένο ἀπ' ὅλες τὶς μεριές, μὲς στὴν περήφανη μοναξιά του, ὑψωνόταν μπροστά του ὡς τὰ 2.917 μέτρα. Ἐνα γιγάντιο παραπέτασμα, ἕνα ἀπροσπέραστο τεῖχος πού ἔκοβε ἀπότομα τὴ στεριά στὴ μέση.

«Ἀπὸ πάνω θά ᾗναι ἡ Μακεδονία, ἀπὸ κάτω ἡ Θεσσαλία, ὥστε ὁ Ὀλυμπος βρίσκεται ἀνάμεσα» σκέφτηκε ὁ Γιάννος κι ἔβαλε τὰ δυνατά του νὰ συγκέντρωση ὅλη του τὴν προσοχή, ὅλες του τὶς γνώσεις, γιὰ νὰ γνωρίσει τὸ βουνὸ ὀλόκληρο.

Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἔπρεπε νὰ περιορίσῃ τὸν ὄγκο του, νὰ συμμαζέψῃ τὴ μάζα του, νὰ καθορίσῃ δηλαδὴ τὰ σύνορά του. Ἄρχισε νὰ λογαριάζῃ καὶ νὰ σκέφτεται:

«Ἀπὸ δῶ ποῦ εἴμαστε, ἀπ' τὴ θάλασσα, βγαίνει ὁ ἥλιος, ἀνατολικά λοιπὸν τὸ βουνὸ ἔχει γιὰ σύνορο τὸν Θερμαϊκὸ κόλπο. Ὅμως, ἀνάμεσα στὴ θάλασσα καὶ στὸ βουνὸ ὑπάρχει μιὰ στενὴ λουρίδα γῆς· ποιὰ τάχα νὰ ἴναι αὐτὴ ἡ χώρα;»

Καλὰ ποῦ ὑπῆρχε κι ὁ θεός· ἀμέσως διάβασε τὴ σκέψῃ του.

— Αὐτὴ εἶναι ἡ Πιερία, ἡ ὁμορφὴ ἐπαρχία τῆς Μακεδονίας.

— Ἐκεῖ ποῦ βρίσκεται ὁ Πλαταμώνας;

— Ποιὸς Πλαταμώνας; γύρισε ὁ Ἑρμῆς πρὸς τὰ πίσω τὸ κεφάλι του καὶ τὸν ρώτησε μ' ἀπορία.

«Δὲ θὰ ὑπῆρχε, φαίνεται, ὁ Πλαταμώνας στ' ἀρχαῖα χρόνια» σκέφτηκε ὁ Γιάννος μέσα του καὶ βιάστηκε ν' ἀλλάξῃ τὴν κουβέντα.

— Λοιπὸν, ἀνατολικά ὁ Ὀλυμπος ἔχει τὸν Θερμαϊκὸ, ἀπὸ πάνω τί ἔχει;

— Ἀπὸ πάνω, πρὸς τὸν Βορῖά δηλαδὴ, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ θεός, εἶναι τὰ Πιέρια ὄρη, παραφυάδες τοῦ μεγάλου βουνοῦ. Στὴ Δύση εἶναι τὰ στενὰ τῆς Πέτρας, καὶ τέλος, στὸ Νότο, εἶναι ἡ Ὅσσα.

— Ὁ Κίσαβος, ποῦ λέμε τώρα.

— Πότε τώρα; νεύριασε ὁ Ἑρμῆς, τί κάθεσαι πάλι καὶ μουρμουρᾷς, σὰν κεῖνο ποῦ εἶπες, τὸν Πλαταμώννα; Σοῦ λέω «τὸ ὄρος Ὅσσα»· ἐγὼ δὲν ἄκουσα ποτέ νὰ μιλοῦν γιὰ κανέναν Κίσαβο, κατάλαβες; Ὁ Ὅ-

λυμπος χωρίζεται ἀπ' τὴν Ὅσσα μὲ τὰ Τέμπη. Εἶναι ἡ πανέμορφη κοιλάδα πού τὴ διασχίζει ὁ Πηνειὸς ποταμός. Ἐκεῖ πού πῆγε ὁ ἀδερφός μου ὁ Ἀπόλλωνας καὶ ξέπλυνε τὸ σῶμα του, νὰ φύγη ἀπὸ πάνω του τὸ μαῦρο αἷμα τοῦ Πύθωνα, σὰ σκότωσε τὸ δράκοντα στοὺς Δελφούς, ἐκεῖ πού ὁ ἴδιος μάζεψε τὶς δάφνες νὰ τὶς πάη στὸ ἱερὸ μαντεῖο· κι ἐκεῖ πού ἀπὸ τότε, κάθε τέσσερα χρόνια, φτάνουν ἀπ' τοὺς Δελφούς οἱ πιστοὶ νὰ κόψουν τὰ δάφνινα κλαριά γιὰ νὰ φτιάξουν τὰ στεφάνια πού θὰ στεφανώσουν τοὺς νικητὲς στοὺς Πυθικοὺς ἀγῶνες. Ἄ, εἶναι τόσο ὀμορφὴ αὐτὴ ἡ κοιλάδα, πού κι ἐμεῖς ἀκόμα οἱ θεοὶ ἀφήνουμε πολλὰς φορὲς τὰ παλάτια μας στὸν Ὀλυμπο ἀπάνω καὶ κατεβαίνουμε στὶς ὄχθες τοῦ Πηνειοῦ νὰ σεργιανίσουμε ξένοιαστοὶ μὲς στὰ λουλούδια, νὰ φᾶμε στὸ γρασίδι παρέα μὲ τὶς Μοῦσες, πού μᾶς κρατοῦνε συντροφιά μὲ τὰ τραγούδια τους. Μὰ ἀλήθεια, δὲν ἔχεις πάει ποτέ σου στὰ Τέμπη;

—Ὁχι, μὰ τὰ ἔχω ἀκουστά, ἀποκρίθηκε τὸ βοσκαροῦδι, πού λαχταροῦσε τώρα νὰ τὰ δῆ, ἀλλὰ δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ ζητήσῃ ἀπ' τὸ θεό.

Πέρασε μιὰ στιγμή σιωπῆς, κι ὕστερα ὁ Ἑρμῆς πῆρε τὴν ἀπόφαση:

—Ἄντε, πᾶμε, τοῦ εἶπε.

— Σ' εὐχαριστῶ, ψιθύρισε ὄλο χαρὰ στ' αὐτὶ τοῦ θεοῦ ὁ Γιάννος, κι ἔσφιξε τὰ χέρια του μὲ δύναμη γύρω ἀπ' τὸ θεϊκὸ λαιμό.

Μὰ νά, φτάσανε κιόλας!

Κάτω ἀπ' τὰ πόδια τους ἔχασκε ἡ πανέμορφη κοι-

λάδα, πού εἶχε μιὰ σπάνια, ἄγρια ὀμορφιά, καθὼς ἀνοιγόταν ἀνάμεσα στοὺς ἀπότομους γκρεμοὺς τοῦ Ὀλυμποῦ ἀπ' τὴ μιὰ, τῆς Ὅσσας ἀπ' τὴν ἄλλη, ἐκεῖ πού ἔβρισκε πέρασμα ὁ Πηνειὸς ποταμὸς. Τὸ μῆκος τῆς ξεπερνοῦσε τὰ ἕξι χιλιόμετρα, ἐνῶ τὸ πλάτος τῆς ἔπαιζε ἀνάμεσα στὰ τριάντα καὶ τὰ πενήντα μέτρα. Παντοῦ βαθύσκιωτα πλατάνια, λεῦκες λυγερές, γυμνὰ καλάμια, πλούσια, πολύχρωμη, νερόχαρη βλάστηση, κι ἐδῶ κι ἐκεῖ γάργαρα ρυάκια πού κύλαγαν φιδίσια μὲς στὴν παχιά τὴ χλόη ἢ γκρεμίζονταν ἀπ' τοὺς ψηλοὺς τοὺς βράχους, πάνω ἀπ' τὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ, πού ἀκολουθοῦσε ἤρεμα, κελαηδιστά, χαρούμενα, τὸν νερένιο του δρόμο. Ἀναγάλλιαζε ἡ ψυχὴ σου νὰ βλέπῃς αὐτὸν τὸν παράδεισο, τὰ μάτια σου δὲ χόρταιναν.

— Τούτη τὴν κοιλάδα τὴν ἀνοιξε ὁ πατέρας μου, ὁ κύριος τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, δίνοντας μιὰ μὲ τὴ γροθιά του στὸ βουνό, πού εὐθὺς σκίστηκε στὰ δύο, τοῦ φώναξε ὁ Ἑρμῆς καθὼς πετοῦσαν.

— Γιὰ νὰ περάσῃ τὸ ποτάμι ἀνάμεσα;

— Ὅχι, ἦταν τότε πού εἶχαμε στήσῃ πόλεμο μὲ τοὺς Τιτάνες, πᾶνε πολλὰ χρόνια.

— Τοὺς Τιτάνες; Καὶ πολεμοῦσατε μεταξύ σας μὲ τὰ πελώρια βουνά, τὰ ὀρμητικὰ ποτάμια;

— Δὲν ἔχεις ἀκουστά;

— Ὅχι, πές μου ἐσύ, πές μου.

Μὰ ὁ Ἑρμῆς εἶχε ἄλλες, πολὺ πιὸ σπουδαῖες δουλειές νὰ κάνῃ ἀπ' τὸ νὰ σεργιανίζῃ τὸ θαμπωμένο βοσκαροῦδι στοὺς αἰθέρες καὶ νὰ τοῦ λήη παραμύθια.

— Μιὰν ἄλλη φορά, τοῦ ἀποκρίθηκε. Εἶναι μεγάλη ἱστορία. Δὲν εὐχαριστήθηκες τὴν πρώτη σου βόλτα στὸν οὐρανό;

— Ἄν εὐχαριστήθηκα!

— Τότε τί λές, γυρίζουμε;

— Ἀπὸ τώρα;

— Μὰ τί ἄλλο θέλεις νὰ δῆς;

— Τὸν Ὀλυμπο.

— Πάλι;

— Ἄν γίνεται, τὸν παρακάλεσε.

Πῆραν ξανὰ τὸν ἴδιο δρόμο, πέταξαν στοὺς αἰθέρες, βρῆκαν ξανὰ τὴ θάλασσα, κάτω κάτω, χαμηλά.

— Ἐμπρὸς λοιπόν, χαμογέλασε ὁ θεὸς μὲ καλοσύνη, ἐδῶ εἴμαστε. Νά τος ὁ Ὀλυμπος, δὲν ἔφυγε ἀπ' τὴ θέση του, δές τον νὰ τὸν χορτάσης. Κάτσε λοιπόν καὶ χάζεψε μοναχός σου, νὰ πάρω ἐγὼ κανέναν ὑπνάκο πάνω σὲ τοῦτο τὸ σύννεφο, γιατί κουράστηκα κι ἔχω δρόμο πολὺ νὰ κάνω.

— Τί, θὰ ξαπλώσης πάνω στὸ σύννεφο; ρώτησε ὁ Γιάννος τρέμοντας ἀπὸ τὸ φόβο του.

— Ναί, μὴ σὲ νοιάζει, ἐσὺ κράτα με πάντα σφιχτὰ μὲ τὰ δύο σου χέρια.

Ἄμέσως ὁ θεὸς ἄρπαξε ἓνα διαβατάριο σύννεφο ποὺ πέραγε μπροστὰ τους, καὶ ἀπαλὰ ἀπαλὰ, σὰ νὰ ἔγερνε σὲ πουπουλένιο στρῶμα, ξάπλωσε πάνω του.

Ὁ Γιάννος ἀπόμεινε μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό. Εὐτυχῶς, δὲν πέρασε οὔτε ἓνα λεπτό κι ἡ λογικὴ ἦρθε νὰ τὸν συνεφέρῃ.

« Ἀφοῦ ὁ θεὸς μπορεῖ καὶ πετάει τόσην ὥρα στοὺς

αιθέρες, πάνω ἀπὸ θάλασσα καὶ στεριά, γιατί τάχα νὰ μὴν μπορῆ καὶ νὰ ξαποστάση πάνω σ' ἓνα σύννεφο;» σκέφτηκε πολὺ σωστά.

Ἡ βαριά ἀνάσα τοῦ Ἑρμῆ ἦταν σημάδι πὼς ὁ θεὸς εἶχε ἀποκοιμηθῆ. Ἐσφιξε ὁ Γιάννος τὰ χέρια του γύρω ἀπ' τὸ λαιμὸ τοῦ ἀθάνατου, νὰ νιώση σίγουρος, τέντωσε τὸ κορμὶ του ὅσο μποροῦσε πρὸς τ' ἀπάνω, νὰ βγάλῃ τὸ κεφάλι του ἔξω ἀπ' τοὺς λευκοὺς ἀχνοὺς ποὺ τὸν περιτύλιγαν καὶ τὸν ἐμπόδιζαν νὰ βλέπῃ. Τοῦ κάκου.

Ξάφνου, σὰ ν' ἄκουσε πλάι του ἓνα πνιχτὸ γελάκι. Κοίταξε ἓνα γύρο του, μὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ ξεχωρίσῃ τίποτα ἀπὸ κεῖ μέσα ποὺ βρισκότανε.

«Θὰ μοῦ φάνηκε» σκέφτηκε.

Μὰ τὸ γέλιο ξανάρχισε, καὶ μιὰ ψιλὴ φωνίτσα τοῦ ἔλυσε στὸ τέλος τὸ μυστήριο:

— Χί, χί, ἐγὼ 'μαι, τὸ Σύννεφο. Ποιὸν ἄλλον ψάχνεις νὰ βρῆς ἐδῶ πάνω; Εἶσαι τόσο ἀστεῖος, ἔτσι ποὺ εἶσαι κρεμασμένος, γι' αὐτὸ γελῶ. Τὰ μάθαμε ἀμέσως τὰ νέα σου, μᾶς τὰ ἔφεραν τὰ πουλιά. Ξέρω, εἶσαι ὁ νέος βοσκός, ὁ Γιάννος· πρώτη φορά μου ἀγκαλιάζω ἄνθρωπο, ἀλλὰ καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια, πρώτη φορά εἶδα ἄνθρωπο ἔτσι νὰ πετᾷ. Χί, χί, χί...

Θέλεις τὰ γέλια ποὺ πολεμοῦσε τὸ σύννεφο νὰ πνίξῃ μέσα του, θέλεις ἢ φωνὴ του ποὺ ἔμοιαζε νὰ τὸν κοροϊδεύῃ, ὁ Γιάννος πειράχτηκε.

— Πρῶτη φορά σου, εἶπες, εἶδες ἄνθρωπο νὰ πετᾷ ἔτσι; Δηλαδή τί θέλεις νὰ πῆς, πὼς ἔχεις δεῖ τάχα ἄνθρωπο νὰ πετᾷ ἀλλιῶς;

— Καὶ βέβαια, τοῦ ἀποκρίθηκε τὸ μικρὸ σύννεφο σοβαρά. Ἐσὺ δὲν ἔχεις δεῖ ἀεροπλάνο;

Τόσες φορὲς εἶχε μείνει ὁ Γιάννος μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό, μὰ τούτη ἐδῶ τις ξεπερνοῦσε ὅλες.

— Ἄεροπλάνο; μουρμούρισε σὰ χαμένος.

Μὰ εὐτυχῶς πού ὑπῆρχε πάντα πρόχειρη ἢ λογική. «Τοῦτο τὸ σύννεφο δὲν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ εἶναι ἀρχαῖο» ἦρθε καὶ τοῦ εἶπε. Ὁ Γιάννος χαμογέλασε μὲ ἱκανοποίηση.

— Φυσικά, μονολόγησε.

Κι ἀμέσως, σὰ νὰ μιλοῦσε σ' ἀδερφικό του φίλο, γύρισε στὸ σύννεφο:

— Σὲ παρακαλῶ, ἄσε με νὰ δῶ, σκόρπισε λιγάκι ἀπὸ μπροστὰ ἀπ' τὰ μάτια μου.

Εὐθὺς τὸ σύννεφο μαζεύτηκε πυκνὸ κάτω ἀπ' τὰ πόδια τοῦ μικροῦ βοσκοῦ, τὸν ἔσπρωξε ἀνάλαφρα πρὸς τὰ πάνω. Τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ, σὰ νὰ τρύπησε παχὺ στρῶμα μπαμπάκι, ξεπρόβαλε λεύτερο μέσα ἀπ' τὰ νέφη.

— Ποῦ εἶναι ὁ Ὅλυμπος;

— Νά τος, δὲν τὸν βλέπεις, κοτζάμ βουνό; Πιάνει τόσον τόπο. Πενήντα χιλιόμετρα, ὅπως ἔχω ἀκουστά, ἀπ' τὸν Βοριά στὸ Νότο καὶ σαράντα χιλιόμετρα ἀπὸ τὴ Δύση στὴν Ἀνατολή.

— Μὰ ποῦ εἶναι; Τὸν ἔχασα.

— Ζαλίστηκες, καημενούλικο· νά τος, σοῦ λέω, μὲ τίς σαράντα δυὸ του κορφῆς καὶ τίς ἐξήντα δυὸ βρουσοῦλες! [...]

Μισάνοιξε ὁ Ἑρμῆς τὰ μάτια του, τεντώθηκε τεμ-

πέλικα.

— Ἀκόμα θαυμάζεις, βοσκαρούδι, τὸ θαῦμα αὐτὸ ποὺ λέγεται πλάση;

— Ἀκόμα, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ μικρὸς βοσκός.

— Καλὰ σὲ εἶπε ὁ γιὸς μου κουτορνίθι. Τὶς εἶδες τὶς κορφές;

— Τὶς εἶδα.

— Εἶναι ὅλες στὴ θέση τους; εἶπε καὶ γέλασε καλοκάγαθα.

Ἦστερα ἀνασηκώθηκε κι ἔπιασε κι ὁ ἴδιος ν' ἀγναντεύη τὸν Ὀλυμπο.

— Ὁ Ὀλυμπος, μουρμούρισε,

*ὅπου εἶναι πάντα τῶν θεῶν τ' ἀσάλευτο λημέρι,
ποῦ δὲν τὸ δέρνουν ἄνεμοι, βροχὲς δὲν τὸ μουσκεύουν,
μήτε τὰ χιόνια τὸ πατοῦν, μόν' ἔχει μιὰ ἀπλωμένη
καλοκαιριὰ ἀσυγγέφιαστη κι ἀσπροβολᾶ καὶ λάμπει.
Ἐκεῖ οἱ μακαριστοὶ θεοὶ χαίρονται ἀπάνω αἰώνια.*

— Τί ὄμορφα λόγια! τὸν ἔκοψε τὸ βοσκαρούδι.

— Θνητὸς τὰ εἶπε, σὰν κι ἐσένα, ὁ Ὅμηρος, ἂν ἔχης ἀκουστά.

— Κάτι ἔχω.

— Κανεῖς δὲν ὕμνησε τὸν Ὀλυμπο σὰν τὸν Ὅμηρο. Τὸν εἶπε ἀκόμα: ὁ μακρὸς Ὀλυμπος, ὁ Ὀλυμπος μὲ τὰ ἄπειρα κεφάλια, μὲ τοὺς βαθιοὺς βράχους, μὲ τὶς ἀπότομες κορφές, μὲ τὶς ἀμέτρητες πτυχές, ὁ λαμπρός, ὁ χιονισμένος, ὁ σκιερός.

— Σκιερός: ἀλήθεια, ἐκεῖ ψηλὰ στὶς κορφές ὑπάρχουν δέντρα;

—“Όχι, ψηλά τὸ βουνὸ εἶναι γυμνὸ, φαλακρό.

«Στὰ 2.000 μέτρα ἀρχίζει ἡ ἀλπικὴ ζώνη, ἔτσι δὲν ἔλεγε ὁ παππούς;» σκέφτηκε ὁ Γιάννος μέσα του.

— Πιὸ κάτω ὑπάρχουν ἔλατα, πεῦκα, ὄξιές.

«Κάτω ἀπ’ τὰ 2.000 μέτρα, στὴ δασικὴ ζώνη» συμπλήρωσε ὁ Γιάννος, δίχως νὰ τὸν ἀκούσῃ πάλι ὁ θεός.

— Καὶ πιὸ κάτω ἀκόμα ἔχει καστανιές, κούμαρα, κι ὕστερα ἔρχονται τὰ βοσκοτόπια, μὲ δάση ἀπὸ θάμνους, πρίνα, κέδρα, κρانيές...* μ’ αὐτὰ τὰ ξέρεις καλύτερα ἀπὸ μένα.

— Καὶ ζῶα;

—“Ἐχει λύκους, ἀλεπούδες, ἀγριογούρουνα, λαγούς. Μὰ δὲ μοῦ λές, γύρισε ὁ θεὸς ξαφνικὰ καὶ τὸν κοίταξε στὰ μάτια, θὰ πάψῃς ποτὲ νὰ ρωτᾷς; Θαρρῶ πῶς τὸ κάνεις ἐπίτηδες γιὰ νὰ χασομεροῦμε.

—“Α, ὄχι, φώναξε τὸ μικρὸ βοσκαροῦδι.

— Τότε, πάψε λοιπόν, γιατί θὰ νυχτώσουμε δῶ πάνω. Κρατήσου καλά, φεύγουμε.

— Ποῦ πᾶμε; τόλμησε ὁ Γιάννος νὰ ρωτήσῃ.

— Πᾶμε νὰ σ’ ἀφήσω κεῖ ποὺ σὲ πῆρα· ἐγὼ ἔχω νὰ κάνω μακρὸ ταξίδι καὶ πρέπει νὰ βιαστῶ, γιατί ἔχασα καιρὸ πολὺ μαζί σου.

Εἶπε, κι εὐθύς, ἀφήνοντας τὸ σύννεφο, πέταξαν στοὺς αἰθέρες.

Τὸ στῆθος τοῦ Γιάννου εἶχε φουσκώσει ἀπὸ καθάριο ἀέρα, ἀπὸ χαρὰ, ἀπὸ εὐτυχία. “Ἐπιασε μόνος του νὰ σιγοτραγουδᾷ. “Ἐνα πουλάκι πέρασε πλάι τους.

ἡ κρانيὰ = δέντρο καὶ θάμνος συνηθισμένους στὰ ὄρενά δάση

— Γειά σου, τοῦ φώναξε τὸ βοσκαρούδι, κι ἂν δια-
βῆς ἀπ' τὸ χωριό μου καμιὰ μέρα, πὲς στὸν παππού
μου πὼς ὁ Γιάννος θά 'χη νὰ τοῦ λέη, ὄχι ἕναν ὀλό-
κληρο χειμώνα, μὰ ὄλους τοὺς χειμῶνες τῆς ζωῆς του.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο Ὁ γερο-Ὀλυμπος)

Ὁ Ὀλυμπος κι ὁ Κίσαβος

Ὁ Ὀλυμπος κι ὁ Κίσαβος, τὰ δυὸ βουνά, μαλώνουν.
Γυρίζει ὁ γερο-Ὀλυμπος καὶ λέει τοῦ Κισάβου:

— Μὴ μὲ μαλώνης, Κίσαβε, κονιαροπατημένε.*

Ἐγὼ 'μαι ὁ γερο-Ὀλυμπος, στὸν κόσμον ξακουσμένος.

Ἐχω ἐξήντα δυὸ κορφὲς καὶ τριάντα δυὸ βρυσοῦλες,
κάθε κορφὴ καὶ φλάμπουρο,* κάθε βρῦση καὶ κλέφτης.

(Δημοτικὸ)

κονιαροπατημένος = τουρκοπατημένος

τὸ φλάμπουρο = σημαία

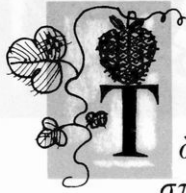
Ὁ Κατεβατὸς καὶ ὁ Νότος

ΚΑΤΕΒΑΤΟΣ, ὁ δυνατότερος ἀπὸ ὅλους τοὺς καιροὺς, ἐβγήκε μιὰ φορὰ κι ἐκαυχήθηκε μπροστὰ στοὺς ἄλλους καιροὺς, τὸ Σορόκο, τὸ Λίβα, τὸ Νότο καὶ τὸ Μέγα, πὼς σὰν τὸ κρουσταλλένιο παλάτι του δὲ βρισκόταν ἄλλο καλύτερο σ' ὅλον τὸν κόσμο, πὼς ἦταν ὠραιότερο καὶ ἀπὸ τὸ παλάτι τοῦ Ἥλιου, καὶ πὼς σὰν εἶναι ταμπουρωμένος μέσα σ' αὐτό, δὲ φοβᾶται κανέναν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, γιὰτὶ καὶ ἡ θέση ποὺ τὸ ἔχει χτισμένο εἶναι δυνατὴ. Αὐτὸ τὸ παλάτι τὸ εἶχε χτίσει μιὰ φορὰ ὁ Κατεβατὸς στὴν κορφή τῆς Λιάκουρας ἀπὸ θεόρατα κρούσταλλα καὶ χαλάζι καὶ χιόνια.

Μὰ ἦρθε ὁ Νότος καὶ ἐφύσηξε σιγὰ σιγὰ κι ἀπαλά, κι ἔλιωσε τὸ παλάτι καὶ δὲν ἀπόμεινε τίποτα ἀπ' αὐτό, παρὰ μόνο τὰ δάκρυα τοῦ Κατεβατοῦ, ποὺ ἔτρεχαν σὰν ποτάμι.

(Λαϊκὴ παράδοση ἀπὸ τὴν Ἀράχοβα)

Ἀφώλιαστο πουλί

Ἄ χελιδόνια τὰ πουλιὰ
στ' ἀνώφλια χτίζουν τὴ φωλιά
καὶ στὴ σκεπὴ τὴν ἄσπρη,
μὲ χόρτο καὶ μὲ λάσπη.

Μέσα ἀπὸ μούσκουλην ὄγρη
συνάζει ὁ σπίνος ὅ,τι βρῆ
καὶ φορτωμένος τρέχει
καὶ τὴ φωλιά του πλέχει.*

Ρίζες καὶ τοῦφες τὸ μαλλί
ἢ καρδερίνα κουβαλεῖ,
καί, σὰ βαθὺς τεχνίτης,
χτίζει φωλιά δική της.

Πουλάκια χτίζουν τὶς φωλιὰς
σὲ κούφια δέντρα, σὲ σπηλιὰς.
Θὲς φλώρος, θὲς σπουργίτι,
ἔχει δικό του σπίτι.

— Μὰ ἐσύ, καλὲ τραγουδιστή,
φωλιά δὲ νοιάζεσαι —γιατί ;

πλέχει = πλέκει

Κοῦκο καλέ μου, στάσου :
Ποῦ τὰ γεννᾷς τ' ἀγᾶ σου ;

— Νὰ χτίζω ἐγὼ δὲν εὐκαιρῶ.
Τραγοῦδι θέλω νὰ χαρῶ...
Γεννῶ σὲ ξένο τόπο
καὶ βγαίνω ἀπὸ τὸν κόπο.

Αὔγᾳ κι ἂν κάνω περισσά,
ξένη φτερούγα τὰ κλωσᾶ.
Μὰ ἡ Πλάση δὲ χωρίζει,
καὶ ξένον δὲ γνωρίζει !

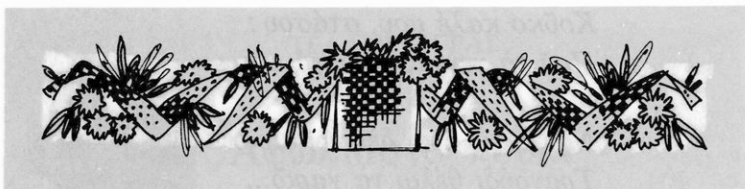
(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων)

Καλότυχά ἔναι τὰ βουνά

Καλότυχά ἔναι τὰ βουνά, ποτέ τους δὲ γερνᾶνε·
τὸ καλοκαίρι πράσινα καὶ τὸ χειμῶνα χιόνια,
καὶ καρτεροῦν τὴν ἄνοιξη, τ' ὄμορφο καλοκαίρι,
νὰ μπουμπουκιάσουν τὰ κλαριά, ν' ἀνοίξουνε τὰ δέντρα,
νὰ βγοῦν οἱ στάνες στὰ βουνά, νὰ βγοῦν οἱ βλαχοποῦλες,
νὰ βγοῦν καὶ τὰ βλαχόπουλα λαλώντας τίς φλογέρες.

(Δημοτικὸ)

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ένας νοικοκύρης τυφλοπόντικας

ΡΘΕ ό 'Απρίλης. Όλος ό κάμπος ήταν πράσινος και λουλουδιασμένος. Τά κοτσύφια, οί κορυδαλλοί, τ' άηδόνια, όλα τά πουλιά φτερούγιζαν στά κλαριά και κελαηδοῦσαν χαρούμενα.

Ό τυφλοπόντικας, καθώς κυνηγοῦσε, άκουσε μιá μέρα μιá φωνή από τó δάσος: «κούκου! κούκου!»

«Κι άλλος φαγás μās ήρθε» συλλογίστηκε. «Φαγás, μá κακός νοικοκύρης. Ούτε φωλιά χτίζει, ούτε τ' αυγά του κλωσá. Τά γεννá σέ ξένες φωλιές και δέ γυρίζει νά τά κοιτάξη. Δέ σοῦ λέω! Τρώω κι εγώ, μá δέν τοῦ μοιάζω στήν κακομοιριά».

Έφαγε δυó κάμπιες κι έπειτα εἶπε: «Καιρός νά φροντίσω για τó νοικοκυριό μου».

— Για νά σοῦ πῶ, γυναίκα, γύρισε κι εἶπε σέ μιá κομψή τυφλοποντικίνα, πού κυνηγοῦσε εκεί κοντά: τó κυνήγι λιγόστεψε έδῶ πέρα.

— Τό βλέπω κι εγώ, άπάντησε εκείνη λυπημένη.

— Καλὰ θὰ κάμουμε, λέω, νὰ περάσουμε αὔριο τὸ ποτάμι καὶ νὰ πᾶμε στὸν ἀντικρινὸ τὸν κῆπο.

—“Ὅπως θέλεις, ἄντρα μου, λέει ἡ τυφλοποντικίνα πρόθυμα.

Ἔτσι, τὴν ἄλλη τὴν αὐγὴ ὁ τυφλοπόντικας κι ἡ γυναίκα του πῆγαν στὴν ἄκρη στὸ ποτάμι. Ἡ ἄλλη ὄχθη ἦταν ὡς διακόσια μέτρα ἀντίπερα. Παραμέρισαν τὶς τρίχες ποὺ σκέπαζαν τὸ πρόσωπό τους, καὶ στὴ θέση τῶν ματιῶν πρόβαλαν δυὸ μαῦρες καὶ λαμπερὲς χαντρίτσες. Κοίταξαν ἀντίπερα γιὰ νὰ βροῦν τὸ συντομώτερο δρόμο, καὶ μπλοῦμ! ἔπεσαν στὸ νερό.

Τὰ κατάφεραν καλὰ στὸ κολύμπι, καὶ σὲ λίγο βγήκαν κοντὰ στὸν κῆπο.

—“Ἀχ! τί ὠραῖος ποὺ εἶναι ὁ ἄπάνω κόσμος! εἶπε ἡ τυφλοποντικίνα.

— Κι ὁ δικός μας καλὸς εἶναι, ὅσο ἔχει φαῖ, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας.

Πλησίασαν στὸ φράχτη τοῦ κήπου. Μουριὲς ἦταν ὀλόγυρα καὶ χαμόκλαδα πυκνὰ κι ἀγκαθωτά. Κοίταξαν ἀπὸ μιὰ τρύπα κι εἶδαν τὸν κῆπο μέσα ὀλοπράσινο. Ἦταν χωρισμένος σὲ βραγιές,* καὶ στὴν κάθε βραγιά κι ἓνα λαχανικὸ ἢ ὀπωρικὸ. Ἐδῶ μαρούλια, ἐκεῖ κοκκινογούλια, παραπέρα φράουλες· ἄλλοῦ ἦταν μπάμιες καὶ μελιτζάνες, ἄλλοῦ φασολάκια, ἄλλοῦ κολοκυθιές, καὶ κάπου λουλούδια λογιῆς λογιῆς.

—Ἐδῶ εἶναι πιὸ βολικὰ νὰ τρυπώσουμε, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας.

—“Ὅπως ξέρεις, ἄντρα μου.

ἡ βραγιά = πρασιά, κομμάτι τοῦ κήπου

Ἄμέσως ἄρχισαν τὴ δουλειά. Οἱ σουβλερές μου-
σοῦδες τους χώνονταν σὰ σφήνες στὸ μαλακὸ χῶμα.
Μὲ τὰ μπροστινά τους πόδια, πού εἶναι σὰν τσαπιά,
παραμέριζαν τὸ χῶμα στὰ πλάγια, καὶ μὲ τὰ πίσω,
πού εἶναι σὰ φτυάρια, τὸ πετοῦσαν πίσω τους. Τὰ μά-
τια, τὰ ρουθούνια καὶ τ' αὐτιά τους δὲν κιντύνευαν
διόλου ἀπὸ τὰ χῶματα. Τὰ εἶχαν καλὰ κλεισμένα.
Ἔτσι σὲ λίγο τρύπωσαν κάτω ἀπὸ τὸν κῆπο. Ἐκεῖ
ἄρχισαν ἀμέσως νὰ φτιάνουν τὴ φωλιά τους. Πρῶτα
ἔσκαψαν τὸ μέρος πού θὰ μείνουν καὶ θ' ἀναθρέψουν
τὰ μικρά τους. Ἔπειτα, μιὰ πιθαμὴ ἀποπάνω, ἀνοιξαν
μεγάλῃ κουλούρα —τ' ἀνώγια τους, νὰ ποῦμε— καὶ
τρία τέσσερα λοξὰ δρομάκια γιὰ ν' ἀνεβοκατεβαί-
νουν ἀπὸ τὴ φωλιά τους ἐκεῖ. Ἀπὸ κεῖ πάλι ἔσκαψαν
πρὸς τὰ κάτω πέντε λοξὰ δρομάκια, πέρασαν τὴ φω-
λιά τους κι ἀνοιξαν ἀπὸ κάτω ἄλλῃ κουλούρα, σὰ νὰ
ποῦμε τὰ κατώγια τους. Τέλος ἀπὸ τὰ πλάγια τῆς κου-
λούρας ἔσκαψαν διάφορα ἄλλα δρομάκια, ἴσια καὶ
μακριά.

— Μηχανικὸς μιὰ φορά, ἔ! εἶπε στὴ γυναίκα του
θαυμάζοντας τὸ ἔργο του ὁ τυφλοπόντικας. Ἐδῶ μέ-
σα οὔτε ἀλεπού, οὔτε νυφίτσα μπορεῖ νὰ μᾶς βρῆ!
— Κανεῖς δὲ σὲ φτάνει! ἀπάντησε ἐκείνη κοιτάζον-
τάς τον τρυφερά.

Πέρασαν κάμποσες ἡμέρες, κι ἡ τυφλοποντικίνα
γέννησε πέντε τυφλοποντικιάκια.

— Εἶναι γιὰ πέταμα, εἶπε ὁ πατέρας μόλις τὰ εἶδε.
Εἶναι στραβὰ κι ὀλόγυμνα.

— Τάχα δὲν ἦσουν ἔτσι καὶ τοῦ λόγου σου; εἶπε ἡ

γυναίκα του, και τὰ κοίταξε μὲ καμάρι. Ἔφησε νὰ μεγαλώσουν λίγο, και νὰ δῆς πῶς θὰ ὁμορφύνουν σὰν και μᾶς.

Πέρασαν λίγες μέρες, κι ἄρχισαν νὰ βγαίνουν κυνήγι συντροφιά οἱ δύο· τὴν ἡμέρα μέσα στὸ χῶμα και τὴ νύχτα ἄπάνω στὸν κῆπο.

Ἐκεῖ τώρα ἦταν μιὰ χαρά. Μεγάλωσαν τὰ λαχανικά, και τὰ σκουληκάκια, οἱ κάμπιες κι οἱ σαλίγκαροι κάθονταν ἀμέτρητοι στὶς τρυφερές τους ρίζες. Μὰ και πεταλοῦδες και βάτραχοι και φρύνοι ἦταν μαζεμένοι ἐκεῖ. Ὁ ἀχόρταγος ὅμως τυφλοπόντικας ἦταν πάντα ἀνήσυχος.

— Κάμε γρήγορα, ἔλεγε κάθε τόσο στὴ γυναίκα του, νὰ μεγαλώσουν τὰ παιδιά μας, γιατί δὲ θὰ μείνη τίποτα σὲ λίγο ἐδῶ μέσα! Δὲ φτάνει, κυρά μου, ὁ κῆπος γιὰ νὰ χορτάσουν ἑπτὰ στόματα. Ἐσὺ τώρα νὰ κυνηγᾶς τοὺς κολοκυθοκόφτες,* πὺ τρῶνε τὶς ρίζες, κι ὕστερα βρίσκουμε τὸν μπελά μας ἀπὸ τοὺς κύρ Μηνάδες, τοὺς περιβολάρηδες.

— Τί κουτοί, ἀλήθεια κι ἀπαλήθεια! κάνει ἡ τυφλοποντικίνα. Δὲ θέλουν νὰ πιστέψουν πῶς ἐμεῖς δὲν καταδεχόμαστε νὰ τρῶμε ἄνοστες ρίζες.

Κάποτε, πρὶν νὰ ξημερώση, ὁ τυφλοπόντικας γύρισε καταματωμένος.

— Αὐτὰ παθαίνει ὅποιος ἔχει πολλὰ παιδιά νὰ θρέψη... μουρμούριζε καθὼς ἔμπαινε στὴ φωλιά του.

— Τί τρέχει; τὸν ἐρώτησε ἀνήσυχα ἡ γυναίκα του.

— Ἄφησέ με και σύ.

κολοκυθοκόφτης = εἶδος ἐντόμου

Ἡ τυφλοποντικίνα πῆγε κοντά του.

— Λαχτάρια μου! φώναξε· εἶσαι γεμάτος αἵματα!

Ποιὸς σὲ χτύπησε;

— Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο σοβαρὰ τὰ πράματα, λέει ὁ τυφλοπόντικας. Μὴν κόβης τὸ αἷμα σου. Νά, καθὼς κυνηγοῦσα στὸν κῆπο, γνωρίστηκα γιὰ πρώτη φορά μ' ἓνα φρούνο.

— Μ' αὐτὸν τὸν ἀσχημομούρη; Μὰ κείνος δὲν μπορεῖ νὰ πάρη τὰ πόδια του κι ὅλο τρικλίζει! λέει ἡ γυναίκα του.

— Ναί, μ' αὐτόν. Μοῦ ἔπαιρνε τὰ καλύτερα κομμάτια. Ἔβρεξε ἀποβραδὶς καὶ βγῆκαν κάτι ὀλόπαχοι γυμνοσάλιαγκοι. Ἦταν ἓνας, ποῦ τί νὰ σοῦ πῶ, γυναίκα; νὰ τρώῃ ἢ μάνα καὶ τοῦ παιδιοῦ νὰ μὴ δίνῃ. Πῆγε νὰ τὸν ἀρπάξῃ κι αὐτόν. Ἔ, δὲν κρατήθηκα καὶ τοῦ δίνω μιὰ δαγκωματιά. Καλύτερα νὰ μὴν τὴν ἔδιναν. Κάηκα, φαρμακώθηκα. Ἄναψε ἡ γλώσσα μου, γυναίκα, καὶ μούδιασαν τὰ δόντια μου.

— Καλέ, τί κρέας εἶναι αὐτὸ ποῦ ἔχεις! τοῦ κάνω.

— Καὶ τί νόμισες; λέει ἐκεῖνος μὲ γέλια. Ἄν εἴστε σεῖς παλικαράδες καὶ φορεῖτε τὰ δόντια σας, ἔχουμε κι ἐμεῖς τὸν τρόπο νὰ σᾶς ξεδοντιάσουμε.

— Νὰ μᾶς ξεδοντιάσετε; κάνω μὲ ἀπορία.

— Ἀμὲ τί; Δάγκασέ με πάλι, ἔλα, δάγκασέ με, σὰ θέλῃς, μοῦ λέει μ' ἐπιμονὴ κολλώντας ἀπάνω μου.

— Κι ἂν σὲ δαγκάσω, τί; τὸν ρωτῶ μὲ θυμό.

— Εἶσαι φαρμακωμένος, δόλιε! μοῦ λέει· ὅλο μου τὸ κορμὶ ἀναδίνει φαρμάκι· σὲ λίγο μᾶς ἀφήνεις χρόνους· γράψε τὴ διαθήκη σου, νὰ τὴν πάω στὴ γυ-

ναίκα σου.

Τί νά σοῦ εἰπῶ τὰ χρειάστηκα. «Αὐτό λείπει» εἶπα μέσα μου «νά πεθάνω χωρίς νά δῶ τοὺς δικούς μου.»

— Τὸν καημένο! λέει ἡ τυφλοποντικίνα.

Καὶ ἄρχισε νά δακρύζει.

— Ἄρχίζω, πού λές, καὶ φτύνω, φτύνω γιὰ νά βγάλω τὸ φαρμάκι. Ἐκεῖ πού ἔφτυνα, νά σου μιὰ νυχτερίδα ἐμπρὸς στή μύτη μου. Χάμ, κάνω νά τὴν ἀρπάξω. Καθὼς ξέρεις, γυναίκα, τὸ κρέας τῆς νυχτερίδας εἶναι νόστιμο καὶ τρυφερὸ σὰν τοῦ ποντικοῦ. Ἐκείνη ὅμως μοῦ ξέφυγε, καὶ τὰ νύχια τῆς κουκουβάγιας, πού τὴν κυνηγοῦσε, μπήχτηκαν στὸ κορμί μου. Καλὰ πού μὲ πῆρε ξόδερμα καὶ πρόφτασα νά τρυπώσω. «Κουκουβάο! κουκουβάο!» φώναξε ἡ κουκουβάγια μὲ θυμό. Καταλαβαίνεις τί ἤθελε νά πῆ: «Ὅταν ξαναπέσετε στὰ νύχια μου, θὰ σᾶς δείξω, καὶ σένα καὶ τῆς νυχτερίδας!» Δὲ φτάνουν ὅλα αὐτά, μὰ καθὼς ἐρχόμουν ἐδῶ, ἀπάντησα τὸ γείτονά μας, τὸν τυφλοπόντικα. Τὸν ἔπιασα κι ἄλλη φορὰ νά κυνηγᾷ στὸν τόπο μου καὶ μαλώσαμε στὰ γερά.

— Πάλι ἐδῶ εἶσαι; τοῦ κάνω.

— Καὶ ποῦ θέλεις νά ἴμαι; μοῦ λέει.

— Δὲ σοῦ εἶπα νά μὴν ξαναφανῆς ἐδῶ μέσα;

— Καὶ ποιὸς εἶσαι σὺ πού προστάζεις ἔτσι; Δικό σου εἶναι τὸ περιβόλι;

— Δικό μου· δὲν τὸ ξέρεις;

— Δικό σου ξεδικό σου, ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ! Ἄν δὲ σ' ἀρέσει, τράβα νά πᾶς σὲ καλύτερο! μοῦ λέει ἀδιάντροπα. Δὲν κρατήθηκα, γυναίκα· τοῦ ρίχνομαι κι ἀρ-

χίζουμε τις δαγκωσιές. Μιά έκείνος, δέκα ἐγώ. Κάποτε τὸν πετυχαίνω στὸ λαιμό, καὶ πάρ' τον κάτω. Λιγοθύμησε ὁ παλικαράς.

— Καὶ τώρα;... ρώτησε ἡ γυναίκα του.

— Τώρα;... Ξύπνα τὰ παιδιὰ, καὶ δρόμο. Δὲ μᾶς χωράει πιά ὁ κῆπος. Ἐκεῖ πού θὰ πᾶτε, νὰ μείνης κάμποσο καιρὸ μαζί τους, κι ὕστερα νὰ τὰ στείλῃς νὰ βρῆ τὸ καθένα τὴν τύχη του.

(Ἀπὸ τὸ ἀναγνωστικὸ *Τὸ ραζακὶ σταφύλι*)

ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΩΤΑΣ

Ἅγι-Δημήτρης

οηθάει Ἁγιάννης καὶ Σταυρός,
γιομίζει ἀμπάρι καὶ ληνός*
κι Ἁγι-Δημήτρης ἂν βοηθήση,
τὸ κελάρι θὰ γιομίση.

ληνός = πατητήρι, τὸ μέρος ὅπου πατοῦν τὰ σταφύλια γιὰ νὰ βγῆ ὁ μούστος

Τώρα μυρίζουν οί μουστιές,
κυδώνια καὶ μουσταλευριές,
καὶ μοσκοβολάει τὸ σπίτι,
ἘΑι-Δημήτρη μυροβλήτη.*

Μέσα στὸ σπίτι εἶναι πολλὰ,
ψωμάκι κι ὅλα τὰ καλά·
κάνεις τὸ φτωχόν, ἀφέντη,
ἘΑι-Δημήτρη μου λεβέντη.

Τώρα θ' ἀνοίξουν τὰ σκολειὰ
γιὰ νὰ σπουδάσουν τὰ παιδιά.
Δῶσε προκοπὴ στὴ νιότη,
ἘΑι-Δημήτρη μου στρατιώτη.

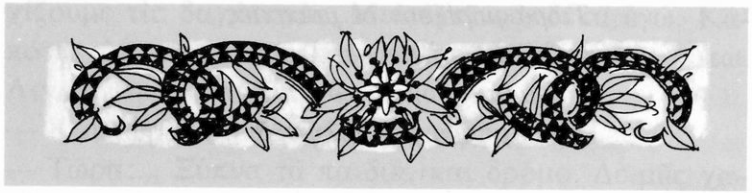
Τώρα ξωμάχοι καὶ γεωργοὶ
ὀργώνουν, σπέρνουνε τὴ γῆ.
Βόηθα τους μὲ τὸ ἄσπρο σου ἄτι,*
ἘΑι-Δημήτρη ζευγολάτη.

Καὶ τὸ χειμώνα τὸν κακὸ
κάν' τον νὰ ῥθῆ μὲ τὸ γλυκό.
Σοῦ δοξάζουμε τὴ χάρη,
ἘΑι-Δημήτρη καβαλάρη.

(Ἀπὸ τὴν Αὐγούλα)

ὁ μυροβλήτης = εὐωδιαστὸς
τὸ ἄτι = ἄλογο ἵππασίας

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ

Μπούκοτάζ στα πολεμικά παιχνίδια

Ὁ μπαρμπα-Γάντζος, ἔμπορος παιχνιδιῶν, παρακινεῖ τὰ παιδιὰ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τῆς Μανωλίτσας νὰ παίξουν πόλεμο, μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς πωλήσῃ τὰ πολεμικά του παιχνίδια. Ὁ φαρμακοποιός, ὁ κύριος Γουργούρης, φίλος τῆς εἰρήνης, στενοχωριέται. Ὁ τραυματισμὸς ἐνὸς ἀνάπηρου γέρου, τοῦ Σαλιγκαρᾶ, γίνεται ἀφορμὴ νὰ σταματήσῃ ὁ πόλεμος. Τὰ παιδιὰ εἶναι : ὁ Ἄρχηγός, ὁ Φούφης, ὁ Σπίνος, ὁ Στρατάρχης, ὁ Κόντρα-Κουτός, ὁ Πίπης, ὁ Βότσης (τὸ Λεγόμενο Λεωφορεῖο) καὶ ἄλλα.

Η ΤΑΝ ἀπόγευμα, 10 Δεκεμβρίου. Οἱ γιορτὲς τῶν Χριστουγέννων πλησίαζαν. Τὸ σπίτι τοῦ Σαλιγκαρᾶ κόντευε νὰ τελειώσῃ. Ὅλα τὰ παιδιὰ δούλευαν μὲ τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμὸ κι ὄλο γύρευαν εὐκαιρίες νὰ πᾶνε νὰ μαστορέψουν. Σὲ μιὰ βδομάδα ὁ μύλος τοῦ Μπάρδα εἶχε γίνει ἀγνώριστος. Τὸ σπιτάκι εἶχε γίνει καινούριο. Ἀπόχτησε μιὰ γερὴ στέγη μὲ κεραμίδια, χτίστηκαν οἱ τοῖχοι κι ἀσπρίστηκαν. Ἄκόμα κι ἓνας περίβολος ἔγινε μὲ νεαρὰ δεντράκια καὶ μιὰ μικρὴ ἀποθήκη γιὰ ξύλα. Ὅσο γιὰ τὸ ἐσω-

τερικό, ὁ καθένας ἔφερε κάτι ἀπ' τὸ σπίτι του, ὥστε νὰ ἐπιπλωθῆ. Μπῆκε κρεβάτι μὲ κουβέρτες, ἓνα τραπέζι, μιὰ καρέκλα, μιὰ σόμπα, ὡς καὶ ἀνθοδοχεῖο βάλανε. Ὁ Σαλιγκαρᾶς δὲν πίστευε στὰ μάτια του. Τέτοιο σπίτι μόνο στ' ὄνειρό του τὸ ἔχε δεῖ μιὰ νύχτα πὺ κρῦωνε καὶ πεινοῦσε. Τώρα τὸν εἶχαν ἀναλάβει ὑπὸ τὴν προστασία τους τὰ παιδιά. Καὶ μὰ τὸ Θεό, δὲν ὑπάρχει ὠραιότερο παιχνίδι... Κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ τελειώσῃ. (Ὅσο γι' αὐτό, ὁ κύριος Γουργούρης τοὺς εἶχε ὑποσχεθῆ ὅτι θὰ τοὺς βρῆ ἄλλες δουλειές.)

Αὐτὸ τ' ἀπόγευμα, λοιπόν, τὰ παιδιά δούλευαν μὲ τὸν συνηθισμένο τους ἐνθουσιασμό, ὅταν συνέβηκε κάτι πὺ ἔμελλε νὰ παίξῃ μεγάλο ρόλο στὴν ἱστορία.

Τώρα θ' ἄρχιζαν οἱ ὠραῖες δουλειές πὺ ἄρεσαν σ' ὅλους, κυρίως τὰ βαψίματα. Ἐδῶ ὅμως παρουσιάστηκαν οἰκονομικὲς δυσκολίες. Ποῦ νὰ βρεθοῦν τὰ λεφτὰ γιὰ μπογιές καὶ πινέλα; Ὑπῆρχαν ὅμως κι ἄλλες ἀνάγκες.

Κάποια στιγμή, ὁ Φούφης, πὺ εἶχε ἀναλάβει τὸ ἄσπρισμα τοῦ δωματίου, ἀνέβηκε στὴ μοναδικὴ καρέκλα τοῦ Σαλιγκαρᾶ, γιὰ νὰ φτάσῃ ψηλά. Ἦταν κιάλας ἄσπρος ἀπ' τοὺς ἀσβέστες σὰ χιονάνθρωπος. Τότε ὅμως ἀκούστηκε ἓνα κρὰκ-πατατράκ-ντραν-ντρίν, τὸ σπάσιμο τῆς καρέκλας ἀπάνω στὸν ντενεκέ, κι ὁ Φούφης βρέθηκε ξαπλωμένος στὸ πάτωμα, ἀνάμεσα σὲ μιὰ λίμνη ἀπὸ ἀσβέστη.

— Ὅχ, ὄχ, ἔκανε.

Μερικοὶ τρέχουν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ σηκωθῆ.

— Χτύπησες, Φούφη;

Κάνοντας μόνο «ὄχ, ὄχ», ὁ Φούφης κάθισε στωικά, κι ἀντὶ νὰ πῆ τίποτ' ἄλλο, εἶπε κοιτάζοντας τὸ σπασμένο πόδι τῆς καρέκλας:

— Πάει, ἔσπασε... Μοῦ φαίνεται θὰ σπάσω τὸν κουμπαρά μου νὰ τοῦ πάρω μιὰ καρέκλα. Τὸ τάνκς δὲ μοῦ χρειάζεται.

— Χτύπησες, ρὲ Φούφη, τότε ρωτᾶει ὁ Ἄρχηγός.

— Μπά... χτύπησα λίγο.

Πιὸ φιλοσοφημένο ἄνθρωπο δὲν ἔχω ξαναδεῖ ἀπ' τὸ Φούφη. Ἄφοῦ κούτσαινε τώρα, λέει δὲν πειράζει!

Οἱ δυὸ ἀρχηγοὶ διέταξαν διάλειμμα καὶ συμβούλιο.

— Μᾶς χρειάζονται λεφτά, εἶπε ὁ Στρατάρχης, καὶ πρέπει πάλι νὰ κάτσουμε νὰ κατεβάσουμε ἰδέες.

— Αὐτὸ λέω κι ἐγώ, εἶπε ὁ Ἄρχηγός.

ἽΟλοι κάθισαν ὀλόγυρα κι ἄρχισαν τὶς προτάσεις: «Ἐγὼ λέω νὰ κάνουμε ἔρανο». «Ἐγὼ λέω ν' ἀρχίσουμε νὰ λέμε τὰ κάλαντα». «Μπά, νωρὶς εἶν' ἀκόμα».

— Ἐγὼ λέω νὰ βγοῦμε γιὰ κυνήγι καὶ νὰ τὰ πουλήσουμε, εἶπε ὁ Σπίνος.

Μερικοὶ δὲν κατάλαβαν γιὰ ποιὸ ζήτημα μιλοῦσαν, καὶ φώναζαν τὸ δικό τους:

— Ἐγὼ λέω νὰ χτίσουμε καὶ μιὰ πισίνα γιὰ μπάνιο.

— Νὰ φτιάξουμε ἓνα γήπεδο γιὰ μπάλα.

— Νὰ φυτέψουμε ἓνα δάσος.

Γινότανε μεγάλη φασαρία.

— Ἕνας ἓνας! φώναξε ὁ Στρατάρχης. Ὅποιος θέλει νὰ μιλήσῃ, νὰ σηκώσῃ τὸ χέρι του. Διαφορετικά, θ' ἀναγκαστῶ νὰ διακόψω τὴ συνεδρίαση.

Τὸ Λεωφορεῖο σηκωσε τὸ χέρι του:
— Ἐγὼ ἔχω ἓνα σχέδιο, εἶπε. Λέω νὰ στείλουμε ἓνα γράμμα στοὺς πρωθυπουργοὺς τῶν κρατῶν.

— Γιατί;

— Νὰ τοὺς ποῦμε νὰ χαλάσουν ὅλες τὶς ἀτομικὲς μπόμπες. Γιατί ὥσπου νὰ μεγαλώσουμε κάποια θὰ σκάση, δὲν μπορεῖ.

— Ναί, ναί, φώναξαν ὅλοι μαζί.

— Ὅλες τὶς ὀβίδες νὰ τὶς κάνουν ἀνθοδοχεῖα, εἶπε κι ὁ Φούφης.

Ἕνας ξαφνικὸς ἐνθουσιασμὸς σηκώθηκε πὺρ δημιουργήσε πάλι πανδαιμόνιο. Ὁ Ἀρχηγὸς ὅμως εἶχε τὴν αἴσθησιν σὰν κάτι σοβαρὸ νὰ ξεχάστηκε καὶ ῥώτησε:

— Ποῦ θὰ βροῦμε λεφτὰ γιὰ μπογιές;

— Νὰ φωνάξουμε τὸν κύριο Γουργούρη.

— Ὁ Φούφης ἔχει δίκιο, εἶπε ὁ Στρατάρχης. Πρέπει νὰ σπάσουμε τοὺς κουμπαράδες μας.

Ἡ πρότασις αὐτὴ σήκωσε μερικὲς ἀντιρρήσεις, ἰδίως ἀπ' τοὺς μικροὺς. Τὰ λεφτὰ τοὺς τὰ μάζευαν γιὰ κάποιο σοβαρὸ σκοπὸ: γιὰ παιχνίδια.

— Καὶ πῶς θ' ἀγοράσω τὸ τόμιγκαν;* ἀκούστηκε ἡ γκρινιάρικη φωνὴ τοῦ Κόντρα-Κουτοῦ.

— Αὐτὸς θέλει ν' ἀγοράσῃ τόμιγκαν! φώναξε κάποιος δίπλα του.

— Τί νὰ τὸ κάνῃς τὸ τόμιγκαν, ρὲ μπουμπούνα; φώναξε ἄγρια ὁ Ἀρχηγός. Ἀκόμα δὲν κατάλαβες πῶς οἱ πόλεμοι τελείωσαν;

τὸ τόμιγκαν = εἶδος αὐτόματου τουφεκιοῦ

— Οί πόλεμοι τελείωσαν, οί πόλεμοι τελείωσαν, ἄρχισαν νὰ φωνάζουν ὅλοι μαζί χοροπηδώντας.

Καὶ τὴν ἴδια στιγμή, ἕνας μικροκαβγάς σημειώ-
νεται:

— Αὐτὸς μὲ κλοτσάει!

— Ψέματα λέει! Αὐτὸς βάζει τὸ πόδι του, ἐπίτηδες.

— Ἡ συνεδρίαση διακόπτεται! δήλωσε ὁ Στρατάρ-
χης. Σᾶς εἶχα προειδοποιήσει.

— Νὰ φωνάξουμε τὸν κύριο Γουργούρη!

— Τὸν κύριο Γουργούρη, τὸν κύριο Γουργούρη! φώ-
ναξαν ὅλοι.

Ἡ ἐντολὴ δόθηκε, τὸ Λεωφορεῖο ἔβαλε μπρὸς ἀ-
μέσως. Ἔστριψε μὲ τὴν ὀπισθεν, ὕστερα ἔφερε τὸ τι-
μόνι στὰ ἴσια, κι ἄρχισε νὰ κατηφορίζη μὲ φόρα. Σὲ
λίγο χάθηκε ἀνάμεσα στὰ δέντρα, καὶ μόνο ἡ κόρνα
του ἀκουγότανε, πὺ σὲ λίγο ἔσβησε κι αὐτή:

— Παααα-πουπίπουου... Πααα-πουπίπουουου...

Εἶναι παράξενο: ἕνα Λεωφορεῖο μὲ τέτοια ταχύ-
τητα, ὅταν περπατᾷ πλάι στὸν κύριο Γουργούρη
πάει σὰ σαράβαλο. Ἐκεῖνος ἀνοίγει τὰ κανιά του σὰ
νὰ πετᾷ, καὶ τὸ Λεωφορεῖο προσπαθεῖ νὰ τὸν φτά-
ση! Πολὺ περισσότερο τώρα πὺ ὁ φαρμακοποιὸς
φαινόταν ἐνθουσιασμένος. Μόνο πὺ δὲν ἔτρεχε.
Γιατί;

Στὸ δρόμο τὸ Λεωφορεῖο τοῦ εἶπε καταπληχτικὰ
πράματα: «Ὁ Κόντρα-Κουτὸς ἤθελε ν' ἀγοράση τό-
μιγκαν μὲ τὸ χαρτζιλίκι του, ἀλλὰ τὰ χαρτζιλίκια μᾶς
χρειάζονται, κι ὁ Φούφης ἔφαγε μιὰ τούμπα, μᾶς

χρειάζονται μπογιές, διότι οί πόλεμοι τελείωσαν, θά φτιάξουμε πισίνες και δάση».

— Πές τα με τή σειρά, χριστιανέ μου, δέν κατάλαβα τίποτα, εἶπε ὁ κύριος Γουργούρης.

— Ἀποφασίσαμε νά μὴν ἀγοράσουμε πολεμικά παιχνίδια, εἶπε κοφτὰ τὸ Λεωφορεῖο.

Ὁ κύριος Γουργούρης τινάχτηκε:

— Τί; τί; Γιά ξαναπές το αὐτό!

— Ἀποφασίσαμε νά μὴν ξαναγοράσουμε πολεμικά παιχνίδια, ξανάπε τὸ Λεωφορεῖο.

Ἀκόμα κι ὁ σκουφος καὶ τὰ γυαλάκια τοῦ κύριου Γουργούρη ἔδειξαν τὴν κατάπληξή τους. Ἄρπαξε τὸ Λεωφορεῖο στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸ σήκωσε ψηλὰ σάν αὐτοκινητάκι. Τοῦ ἔσκασε δυὸ φιλιὰ κι ἀμέσως τ' ἄφησε δίπλα του κι ἄρχισε νά τρέχη κατὰ τὸ μύλο τοῦ Μπάρδα μονολογώντας:

— Βρὲ πῶς δέν τὸ σκέφτηκα τόσο καιρό; Πῶς δέν τὸ σκέφτηκα; Νά σχέδιο μιὰ φορά! Πο-πόο! τί ἔχει νά γίνη! Ποποπόο!...

Φτάνοντας στὸ μύλο τοῦ Μπάρδα, οὔτε ἀνάσα δὲ στάθηκε νά πάρη. Ἄρχισε νά τοὺς χαιρετᾷ ὅλους διὰ χειραψίας καὶ νά τοὺς ἀγκαλιάζη, ἐνῶ αὐτοὶ δέν ἤξεραν τί ἀκριβῶς συμβαίνει. Ὑστερα στὰ καλὰ καθόμενα ξεκαρδίστηκε στὰ γέλια, κι ἀμέσως ὅλος ὁ τόπος πλημμύρισε στὰ γέλια.

— Ποποπό! Τί μεγαλοφυῖες εἴσαστε σεῖς, παιδιὰ μου! Ὡστε ἀπαγορεύονται τὰ πολεμικά παιχνίδια, ἔ;

— Ναί, ναί, ναί! φώναξαν ὅλοι.

— Χοχό! Θά τινάξουμε στὸν ἀέρα τὸ ἐμπόριο τοῦ

θανάτου! Ζήτω! Κι ἔρχονται κι οἱ γιορτές! Εἶναι ἀδύνατο νὰ φανταστῆτε, παιδιά μου, τί ἔχουν ἐτοιμάσει αὐτοὶ οἱ κύριοι γιὰ τὶς γιορτές! Ἄτομικὰ ὑποβρύχια, ἀτομικὲς μπόμπες, πύραυλους, τάνκς, πολυβόλα, ὄπλοπολυβόλα, τηλεβόλα, ὑπερτηλεβόλα, ἀεροπλάνα, θωρηχτά, ἀσφυξιογόνα, ὄλμους, μπιστόλια, κι ὅλ' αὐτὰ σὲ ἀπίθανες ποσότητες. Τὸν ἄκουσα τὸν κύριο νὰ τηλεφωνᾷ. Ἄν δὲν ἀγοράση κανεὶς, μὰ κανεὶς, τότε καταστράφηκαν μιὰ γιὰ πάντα. Ἄμ' ἔπος ἀμ' ἔργον.* Εἶστε ὅλοι σύμφωνοι;

— Σύμφωνοι, σύμφωνοι, φώναξαν μ' ἐνθουσιασμό.

Μόνο ὁ Κόντρα-Κουτὸς κάτι μουρμούρισε πάλι:

— Τὰ μικρὰ θὰ μᾶς χαλάσουν τὴ δουλειά, κύριε Γουργού... Ἐγὼ λέω νὰ τὰ διώξουμε.

— Τί λέμε τόση ὥρα, ρὲ μπουμπούνα; φώναξε ὁ Ἄρχηγός. Δὲν κατάλαβες;

— Ὁ πατέρας μου μοῦ εἶπε... ἄρχισε ὁ Κόντρα-Κουτὸς.

— Σῶπα! Σᾶς τὸ λέω νὰ τὸ ξέρετε: Ὅποιος μικρὸς πάει ν' ἀγοράση πολεμικὸ παιχνίδι, θ' ἀνοίξω τὸ κουτάκι μὲ τὶς καρπαζές.

Ὁ κύριος Γουργούρης μπῆκε στὴ μέση:

— Τὸ μόνο πράγμα, φίλε μου Θανάση, πὺ δὲν καταργεῖ τὴ βία, εἶναι ἡ ἴδια ἡ βία. Δὲν πρόκειται ν' ἀνοίξης κανένα κουτάκι. Παιδιά εἶναι, τί θὲς νὰ κάνουν;

— Παιδιά εἶναι, δὲ λέω, ἀλλάαα... ἔκανε ὁ Ἄρχηγός.

ἀμ' ἔπος ἀμ' ἔργον = ἀρχαία παροιματικὴ φράση: μιὰ πὺ τὸ ἄπαμε, νὰ τὸ κάμωμε

— Ἀπλούστατα, ὅποιος ἀγοράση πολεμικὸ παιχνίδι δὲ θ' ἀνήκη πιά στὴν παρέα μας. Τελεία καὶ παύλα.
— Δὲν εἶπαμε νὰ μὴν ἀγοράσουμε καὶ τίποτα! ἔκανε ὁ Φούφης.

— Ἀσφαλῶς ὄχι. Γιατί δηλαδή; Δὲ μᾶς κάνουν τὰ τρένα, τὰ μεκανό, οἱ μπάλες, τὰ βαπόρια, τὰ ποδήλατα, οἱ φυσαρμόνικες;

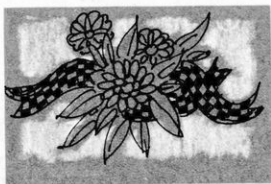
— Καλὰ σοῦ λέει ὁ κύριος Γουργούρης.

— Ἐγὼ δὲ θ' ἀγοράσω τάνκς, εἶπε ὁ Φούφης. Προτίμησα ἓνα ποδήλατο.

— Κι ἐγὼ προτίμησα ἓνα κρίς-κράφτ, εἶπε ὁ Κόντρα-Κουτός.

Χωρὶς καθυστέρηση, ὁ κύριος Γουργούρης κάθισε κι ἔγραψε μιὰ ἀνακοίνωση πρὸς τὴν ὑπόγραψαν ὅλοι, ἀκόμα κι οἱ πιὸ μικροί. Ὑστερα ἡ διάσκεψη συνεχίστηκε σὰ νὰ 'τανε πάρτι. Ἄργα τ' ἀπόγευμα διαλύθηκαν μὲ ζητωκραυγές, πηγαίνοντας ὁ καθένας σπῖτι του κι ἔχοντας περάσει τὴν ὠραιότερη μέρα τῆς ζωῆς του. Ὁ Ἀρχηγὸς μὲ τὸν Στρατάρχη περπατοῦσαν ἀγκαλιασμένοι, κι ὁ κύριος Γουργούρης γύρισε στὸ φαρμακεῖο τραγουδώντας.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίον *Τὰ ξόλινα σπαθιά*)

Ἡ κουκουβάγια κι ἡ πέρδικα

ΙΑ μέρα συνάχτηκαν ὅλα τὰ πουλιὰ καὶ συμφώνησαν νὰ βάλουν τὰ παιδιά τους στὸ σχολεῖο νὰ μάθουν γράμματα. Ἦβραν καὶ δάσκαλο καὶ τὸν διόρισαν. Ἐνοιξε τὸ σχολεῖο κι ἐπῆραν τὰ παιδιά τους καὶ τὰ ἔγραψαν.

Ἐστερα ἀπὸ λίγες μέρες, μερικά παιδιά πῆγαν στὸ σχολεῖο καὶ δὲν ἤξεραν τὸ μάθημά τους. Ὁ δάσκαλος τὰ ἄφησε νηστικά τὸ μεσημέρι.

Μέσα στὰ παιδιά ποὺ ἔμειναν τιμωρία ἦταν καὶ τὸ παιδί τῆς κουκουβάγιας.

Ἡ κουκουβάγια, ἅμα εἶδε πὼς ἐσχόλασαν τὰ παιδιά τὸ μεσημέρι καὶ τὸ μωρό της δὲν ἐσχόλασε, ἐπῆρε λίγο ψωμί κι ἐπῆγε στὸ σχολεῖο νὰ τοῦ τὸ δώσει.

Καθὼς ἐπῆγαινε, τὴν ἔφτασεν ἡ πέρδικα. Ἐμεινε κι ἐκείνης τὸ μωρό της νηστεία, κι ἐπῆγαινε νὰ τοῦ δώσει λίγο ψωμί. Λέγει ἡ πέρδικα τῆς κουκουβάγιας: — Νὰ χαρῆς τὰ μάτια σου, γείτονα· ἔχω πολλὴ δουλειὰ καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ πάρης καὶ τοῦ μωροῦ μου τὸ φαί του.

— Τὸ παίρνω, γειτόνισσα, λέγει ἡ κουκουβάγια, ἀλλὰ δὲν ξέρω τὸ μωρὸ σου ποῖο εἶναι.

— ὦ, λέγει ἡ πέρδικα, ὅσο γι' αὐτό, εἶναι πολὺ εὐκολο νὰ τὸ βρῆς. Τὸ μωρὸ μου εἶναι τὸ πιὸ ὁμορφο μωρὸ τοῦ σχολείου!

Ἡ κουκουβάγια πῆγε στὸ σχολεῖο. Παρακάλεσε τὸ δάσκαλο, κι αὐτὸς ἐδέχτηκε νὰ δώσῃ τὸ ψωμί τοῦ μωροῦ της. Ὑστερα εἶπε τοῦ δασκάλου νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ δῆ ὅλα τὰ παιδιά. Ἐκοίταξε καλὰ καλὰ, δὲν ἤβρε τὸ μωρὸ τῆς πέρδικας. Ἐγύρισε πίσω, ἐπῆγε καὶ ἤβρε τὴν πέρδικα καὶ τῆς ἔδωσε τὸ ψωμί καὶ τῆς λέει: — Τί νὰ σοῦ κάμω! Ἐκοίταζα μιὰν ὥρα καὶ δὲν τὸ ἤβρα τὸ μωρὸ σου, γιατίι μὲς στὸ σχολεῖο δὲν ἦταν ὁμορφότερο μωρὸ ἀπὸ τὸ δικό μου!

(Λαϊκὸ παραμῦθι)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

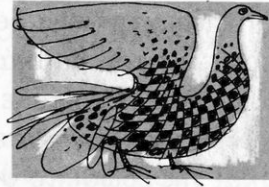

Ἡ ρίζα τοῦ δέντρου

Ὁ δέντρο ὑψώνεται πανέμορφο
καὶ πρασινίζει κι εὐωδιάζει
τ' ἄνθη, τὰ φύλλα καμαρώνομε,
τὴ ρίζα — ποιὸς τὴ λογαριάζει ;

Μὰ ἐκείνη, ταπεινὴ κι ἀθώρητη,
— μάνα γεμάτη καλοσύνη—
ἀπὸ τὴ σάρκα, ἀπὸ τὸ αἷμα τῆς
τὴν ὁμορφιὰ τοῦ δέντρου δίνει.

(Ἀπὸ τὰ Φωτερὰ σκοτάδια)

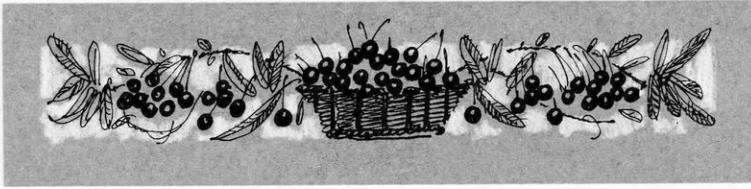

Μοῦ παράγγειλε τ' ἀηδόνι

οῦ παράγγειλε τ' ἀηδόνι
μὲ τὸ πετροχελιδόνι
νὰ τοῦ φτιάσω τὴ φωλιά του
μέσα στὰ βασιλικά του,
νὰ τὴν πλέξω μὲ τὴν τάξη
γύρω γύρω μὲ μετάξι.
Τοῦ παράγγειλα κι ἐγώ :
«Τὸ μετάξι εἶν' ἀκριβό».
Μοῦ παράγγειλε καὶ κείνο :
«Ὅσο κάνει ἐγὼ τὰ δίνω».

(Λαϊκὸ)

Ὁ καλογιάννος

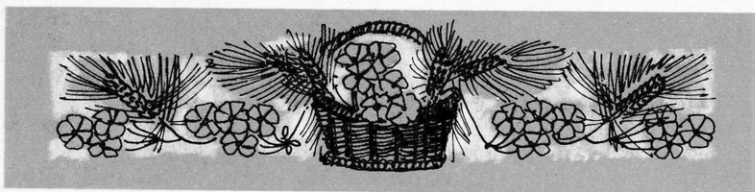

ΒΑΣΙΛΙΑΣ τῶν πουλιῶν εἶν' ὁ καλογιάννος· γιατί μιὰ φορά ἐζητοῦσαν τὰ πουλιά βασιλιά, καὶ ὁ Θεὸς τοὺς εἶπε νὰ γίνῃ ἐκεῖνος ποὺ θὰ πετάξῃ ψηλότερα.

Τὰ πουλιά δὲν ἤθελαν, γιατί ἤξευραν πὼς θὰ γίνῃ ὁ ἀετός· μόνον ὁ καλογιάννος ἐπέμενε. Παραδέχτηκαν λοιπὸν τὰ πουλιά, πετάει ὁ ἀετός, καὶ ἅμα ἐπέρασε ὅλα τὰ πουλιά στὸ ὕψος καὶ ἔφτασε ὡς ἐκεῖ ποὺ δὲν ἤμποροῦσε νὰ πετάξῃ πλέον ψηλότερα, ἐφώνησε: «Ποιὸς μπορεῖ νὰ πετάξῃ ψηλότερα ἀπὸ μένα;» Ὁ καλογιάννος, ποὺ εἶχε κρυφτῆ στὴ ράχη τοῦ αἰτοῦ, ἀνατινάχτη ὀλίγο καὶ ἐφώνησε: «Ἐγώ!» Καὶ ἔτσι ἔγινε βασιλιάς.

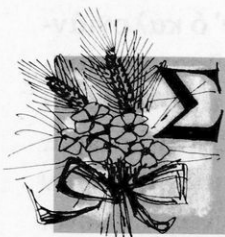
(Λαϊκὴ παράδοση ἀπὸ τὸ Ἄργινο)

ΑΘΑΝ. Π. ΠΑΠΑΧΑΡΙΣΗΣ

Ἡ γιδούλα μας

ΤΑ μικρά μου χρόνια, θυμοῦμαι, εἶχα-
με μιὰ γίδα. Μιὰ καὶ μοναχὴ. Φλώρα
τὴν ἐλέγαμε. Κι ἦταν ἡ Φλώρα μας στὴ
φτώχεια μας χαρὰ. Αὐτὴν εἶχαμε κι
αὐτὴ χαιρόμαστε. Καὶ νὰ σᾶς πῶ, ὁ
καθένας κεῖνο πῶχει, κεῖνο χαίρεται. Κεῖνο εἶναι κα-
μάρι του. Κι ἐδῶ νὰ μοῦ συμπαθήσετε λίγα λόγια,
ἴσως παραστρατισμένα: Κάποτε, πού εἶπε ὁ Κύριος
στοὺς ὀπαδοὺς του: «Εὐλογημένη καὶ τρισευλογημέ-
νη ἡ ψυχὴ κεινοῦ πού θὰ τ' ἀφήσῃ ὅλα καὶ θὰ μ' ἀ-
κολουθήσῃ ἐμένα μετὰ τὸ Σταυρὸ στὸν ὄμο, στὴ στρα-
τα πού πάω ἐγώ», τ' ἀπολογήθηκε τῆς συντροφιάς ὁ
ζωηρός, ὁ Πέτρος: «Νά, Κύριε, ἐμεῖς τ' ἀφήσαμε γιὰ
τὴ δική σου τὴν ἀγάπη». Καὶ ξέρετε τί προκοπὴ εἶχε
ὁ Πέτρος, πού τοῦ ἔλεγε «τ' ἀφήσαμε ὅλα»; Μιὰ βάρ-
κα κι ἓνα δίχτυ κι οὔτε ἄλλο κι οὔτε ἄλλο. Ὅρκο
παίρνω, πὼς δὲν εἶχε τίποτα ἄλλο. Κι ὅμως τὰ ἔλεγε
«τὰ παρατήσαμε ὅλα». Τί τὰ θέλεις, ὁ καθένας ὅ,τι

ἔχει, κείνο λογαριάζει, κείνο καμαρώνει. Τῇ βάρκα του ὁ Πέτρος καὶ τῆς ψαρικῆς τὰ σύνεργα, ἔμεῖς τῇ γιδούλα μας κι ὁ ἐφοπλιστῆς τὰ καράβια του.

Τὸ βράδυ, ὅταν γύριζαν ἀπὸ τὴ βοσκὴ ὄλου τοῦ χωριοῦ τὰ γίδια, βγαίναμε καὶ τὰ τρία τ' ἀδέρφια, ἐγώ, ἡ Λένη κι ὁ Κωστούλας, καὶ τὴν καρτερούσαμε μὲ ψωμί στὸ χέρι. Κι αὐτὴ τραβοῦσε μπροστὰ ἀπ' ὄλο τὸ κοπάδι, πιὸ μπρὸς κι ἀπ' τὰ γκεσέμια,* πὸν σέρνανε τοὺς κύπρους* τοὺς ὀκάρικους.* Καί, σὰ μᾶς ἔβλεπε, ἄρχιζε καὶ βέλαζε. Λὲς καὶ μᾶς καλησπεροῦσε. Κι ἔμεῖς τὴν ἐπροσμέναμε σὰν ἀδελφὸς τὸν ἀδελφό. Φιλιά καὶ χάδια. Τῇ φιλεύαμε ψωμί κρατημένο ἀπὸ τὸ κομμάτι πὸν μᾶς λάχαινε νὰ φᾶμε τὸ γιόμα. Στερούσαμε τὸν ἑαυτὸ μας.

Σὰν ἔτρωε, τρέχαμε μπρὸς ἔμεῖς κι αὐτὴ μᾶς ἀκολουθᾶε πιλαλώντας μὲ χίλια παιγνιδίσματα.

Καμιὰ φορὰ συντυχαίναμε* τὴ μάνα μας στὸ δρόμο, καθὼς γυρνοῦσε ἀπὸ τὸ χωράφι κανενός, ὅπου δούλευε ἐργάτισσα ὄλη τὴν ἡμέρα γιὰ ἓνα κομμάτι ψωμί. Καί, σὰ μᾶς ἔβλεπε τὰ τρία τὰ παιδιά της μὲ τὴ Φλώρα μαζί, γιόμιζαν δάκρυα τὰ μάτια της. Τὸ καμὰρι τῶν παιδιῶν της.

— Μιὰ βρήκατε, παιδιά μου, κι ὁ Θεὸς νὰ σᾶς δώση χίλια. Νὰ μὴν κληρονομήσετε τὴ μοίρα μου.

Ἔστερα ἔμεῖς τραβούσαμε μπροστὰ μὲ τὴ γίδα, κι αὐτὴ ἀπὸ κοντά. Θυμᾶμαι κάποτε γύρισα πίσω τὸ κε-

τὸ γκεσέμι = κριάρι ἢ τράγος πὸν πάει μπροστὰ

ὁ κύπρος = μεγάλο κουδούνι

ὀκάρικος = πὸν ζυγίζει μιὰ ὀκά (1280 γραμμάρια)

συντυχαίνω = συναντῶ, ἀνταμώνω

φάλι μου, καθώς πηγαίναμε, και την είδα να σφουγγίζει τα μάτια της με την ποδιά.

Ποιός ξέρει, μπορεί να θυμόταν του άντρου το κοπάδι, και τώρα χήρα με μια γίδα...

Μα ένα βράδυ, πού βγήκαμε και καρτερούσαμε σαν πάντα με ψωμί στο χέρι, δεν είδαμε τη γίδα μας να τραβάει μπροστά, πιό μπρός κι απ' τα γκεσέμια, πού 'σερναν τους κύπρους τους όκάρικους. Κάτι ένιωσα μες στην καρδιά μου. Δεν ξέρω φόβο; πόνο; Ίσως και τα δυό. Πέρασε από μπροστά μας όλο το κοπάδι και πουθενά να φανή ή γίδα.

Του κάκου τα μαυλίσματά* μας. Δεν άκούγονταν ή Φλώρα. Στερνά και ποϋ, νά κι ό πιστικός. Τη Φλώρα την έφερνε στον ώμο. Πάγος στην καρδιά μου. Τί νά 'χε ή γιδούλα μας; Τήν είχε δαγκάσει φίδι στο στηθος.

Ό πιστικός την πήγαινε στο σπίτι μας. Κι έμεϊς κοντά του, κλαίοντας και τα τρία.

Στο δρόμο, πού περνούσε απόζω από το σπίτι μας, σέ μιās τουφεκιās μάκρος του παλιου καιρου, είδαμε τη μάνα μας. Γυρνούσε από τη δουλειά μ' ένα ζαλίκι* ξύλα. Στάθηκε στο δρόμο όπως ήταν φορτωμένη, άκούμπησε τα χέρια της στα γόνατα και κοίταζε άμίλητη, σά χαζή —να με χωρέσης, μάνα μου. Πριν τής ποϋμε τίποτα, τα κατάλαβε όλα μοναχή της. Τόσα χρόνια, μιá ζωή ολάκερη στη φτώχεια, τα μάντευε όλα τα κακά.

το μαύλισμα = κάλεσμα ζώων
ζαλίκι = φόρτωμα

— Μάνα, τὴ γίδα τὴν ἔφαε τὸ φίδι.

—“Ὅπου ὁ φτωχὸς κι ἡ μοίρα του, εἶπε κι ἀναστέναξε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά της.

Τὴν κατέβασε ἀπὸ τὸν ὄμο του τὴ γίδα ὁ πιστικὸς. Μὰ δὲ στάθηκε στὰ πόδια της ὀρθή. Ξαπλώθηκε καταγῆς κι ἔγειρε τὸ κεφάλι της δίπλα, τ' ἀκούμπησε στὸ χῶμα. Καὶ βόγκαε σὰν ἄνθρωπος. “Ἐνα βογκητὸ κοντὸ σὰν κομμένο κλάμα. Τὴν ἀκούσαμε καὶ μᾶς ραῖστηκε ἡ καρδιά —κι ἄλλα τόσα κλάματα καὶ τὰ τρία τ' ἀδέρφια.

— Νὰ σοῦ πῶ, Χαραλάμπαινα, τῆς λέει ὁ πιστικὸς τῆς μάνας μου, τὴν πρόφτακα καὶ τῆς ἄρμεξα τὸ φαρμακωμένο γαῖμα. Δὲ θὰ πάθη τίποτα. “Ἄς κάνη ἔτσι, μὴν τὴ φοβᾶσαι. Δυσκολεύτηκε καθὼς τὴν ἔφερνα στὸν ὄμο καὶ τῆς ἀναψαν οἱ πόνοι. Πόσα μοῦ ἔτυχαν ἐμένα, μὰ τίποτα δὲν ἔπαθαν. “Ἐγιαναν πάλε. Ρίξ' της κλαδί, καὶ σὲ κάνα δυὸ ὥρες, σὰν τῆς διαβοῦν οἱ πόνοι, θ' ἀρχέψη νὰ τρώη. Μέρωσε τὰ παιδιὰ σου ποὺ βάλανε τὴ φωνή, σὰ γατάκια νηστικά ποὺ νιαουρίζουν.

Πῆρε δυὸ αὐγὰ γιὰ τὸν κόπο του ὁ πιστικὸς κι ἔφυγε. Κι ἡ μάνα μου σήκωσε τὴ γίδα στὴν ἀγκαλιά της καὶ τὴν ἐπῆρε μέσα στὸ σπίτι. Τὴν ἔβαλε σὲ μιὰν ἄκρη καὶ τῆς ἔριξε πρινάρι, ἂν ἤθελε νὰ φάη. Κι ὕστερα καταπιάστηκε νὰ ἡσυχάση ἐμᾶς, νὰ πάσουμε τὰ κλάματα. Ἐγὼ, νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, ἔπασα. Δὲν ξέρω, ἴσως στερεύουνε γρήγορα τὰ δάκρῦά μου. Μὲ βρήκανε συμφορὲς καὶ συμφορὲς ἀργότερα σὰ μεγάλωσα, στὸν ἀγώνα τῆς ζωῆς, καὶ δὲν ἔβγαλα οὔτε

ένα δάκρυ.

Ὡστόσο νὰ μὲ συμπαθήσετε, γιατί σᾶς εἶπα κάτι πού δὲ σᾶς ἐνδιαφέρει. Τό ἔφερε ἡ κουβέντα. Μὰ ἡ Λένη ποῦ νὰ πάψη! Σιγόκλαιε.

Ἄναψε φωτιά ἡ μάνα μου. Φλεβάρης ἦταν. Ἐριξε θαδὶ στὴ φωτιά νὰ φέγγη. Πῆρε ἓνα κομμάτι μπομπότα (ἀραποσίτικο ψωμί), ἀποδοσίδι* τῆς δουλειᾶς τῆς ὅλη τὴν ἡμέρα, καὶ δυὸ τρία κρομμύδια καὶ πῆγε κοντὰ στὴ φωτιά μὲ τὸν Κωστούλα στὴν ἀγκαλιά.

— Ἄστε, παιδιά, νὰ φᾶμε. Κι ἡ γίδα, μὴ φοβᾶστε, θὰ γιάνη ἴσαμε αὔριο.

Μὰ ποῦ ἡ Λένη· δὲν ἔπαυε τὸ κλάμα.

— Σώπα, παιδί μου Λένη, τί κλαῖς καὶ κλαῖς; Σοῦ εἶπα, θὰ γιάνη. Σώπα κι ἄιντε νὰ φᾶμε.

Σηκώθηκε, τὴν πῆρε στὴν ἀγκαλιά τῆς. Τὴν κάθισε σιμά τῆς. Τῆς ἔδωκε ψωμί. Τὴν ἐφίλησε.

— Σώπα, παιδάκι μου.

Ἡ Λένη δὲν ἄκουε. Τὸ δικό τῆς αὐτῆ.

— Μά... να... κι ἂν... μᾶς ψο... φή... ση... ἡ Φλώ...ρα;...

— Σώπα, παιδάκι μου, ἄσε με νὰ φάω μιὰ στάλα φαρμάκι... Δὲ φτάνει πού εἶμαι σκοτωμένη ἀπὸ τὴ δουλειά, ἔχω καὶ τὴν γκρίνια σου, κοτζᾶμ κορίτσι. Σύχασε, κι ἂν εἶναι νὰ ψοφήση, ὦρα τῆς καλή. Πολλὰ ἔπαθα, ἄς πάθω καὶ τοῦτο ἀκόμα. Βουβάσου τώρα νὰ μὴν κλαίη καὶ τὸ παιδί. Δὲν παθαίνει τίποτα ἡ γίδα.

Γιὰ τὸν Κωστούλα ἔλεγε, πού ὅσο ἔβλεπε τὴ Λένη νὰ κλαίη, ἄλλο τόσο αὐτὸς φώναζε. Μικρὸ παιδάκι μαθέ, πέντε χρονῶ.

*ἀποδοσίδι = ἀνταμοιβή

Εἶδε πὺν πείσμως τὴ μάνα τῆς ἠ Λένη καὶ σώπα-
σε. Μαζώχτηκε σὲ μιάν ἄκρη, κι ἐκεῖ ἀποκοιμήθηκε,
δίχως νὰ φάη, μὲ τὸ ψωμί στὸ χέρι.

Σὰν ἀποφάγαμε, σηκώθηκε ἠ μάνα μου. Κι ἄμα
τὴν εἶδε π' ἀποκοιμήθηκε, ἔστρωσε καὶ τὴν ἔβαλε
στὸ στρῶμα. Τὴν ἐφίλησε κι εἶπε σιγανά:

«Κακοκέφαλο, μ' ἔκανες καὶ σὲ μάλωσα καὶ δὲν
ἔφαες κιόλα, νὰ σκάσω... Κι ἐγὼ σᾶς μεγαλώνω μὲ
τὸ αἷμα μου, κακοκέφαλο».

Πλαγιάσαμε νὰ κοιμηθοῦμε.

* * *

Τὴ νύχτα, δὲν ξέρω κατὰ τί ὥρα, ξύπνησα. Στὸ
παραγώνι κάποιος φύσαε ν' ἀνάψη φλόγα. Σὲ λίγο
ἔλαμψε μιὰ φλόγα, καὶ νὰ ἠ Λένη μ' ἕνα δαδι ἀναμ-
μένο στὸ χέρι.

Χαμηλά, στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ σπιτιοῦ, ἠ γίδα στέ-
κονταν ὀρθὴ μπροστὰ στὸ πρινάρι κι ἔτρωε. Κι ὅπως
ἔλαμψε ἠ φλόγα τοῦ δαδιοῦ, ἔστρεψε καὶ κοίταξε τὴ
Λένη καὶ σιγανοβέλασε μιὰ φορά, σὰ νὰ ἔθελε νὰ
τῆς μιλήση.

Σὰν τὴν εἶδε ἠ Λένη τὴ Φλώρα πὺν ἔτρωε: «Τρῶς,
γιδούλα μου;» τῆς εἶπε: «φάε, φάε. Εἶσαι καλὰ τώ-
ρα; Δὲν πονεῖς; Φλώρα μου, ἔγιανες;»

Τὴν ἐσίμωσε καὶ τὴ φίλησε στὰ μάτια.

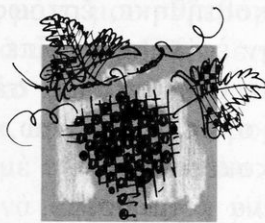
— Λένη, εἶναι καλὰ ἠ Φλώρα;

Καὶ πετάχτηκα ἀπὸ τὸ στρῶμα.

Ξύπνησε κι ἠ μάνα μου, ξύπνησε κι ὁ Κωστούλας,
καὶ σὰν τί χαρὲς πὺν κάναμε!

Κι ἡ μάνα μου ἔδωκε τῆς Λένης νὰ φάη πού 'χε
ἀποκοιμηθῆ νηστική.

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ 'Η Διάπλασις τῶν Παίδων)

PENA ΚΑΡΘΑΙΟΥ

Τὸ τραγούδι τοῦ μαγκανοπήγαδου

τοῦ χωριοῦ μας τὸ πηγάδι
νερὸ πλούσιο καὶ σκοτάδι.

Ὅποιος ἀπὸ ἐκεῖ περάση
κάθεται νὰ ξεδιψάση.

Καὶ δουλεύει τὸ μαγκάνι,
πό-πο σαματὰ ποὺ κάνει.

Τί τραγούδι, τί κακό,
μέσα στὸ σιδερικό.

Τοῦ νεροῦ τὶς μαντινάδες
λένε πλῆθος οἱ κουβάδες.

Τὰ γρανάζια γκλιν καὶ γκλάν,
καμπανάκια πὸν χτυπᾶν.

Ἐνα ἀζόνι, ἕνα πουλί,
μαντολίνο καὶ βιολί,

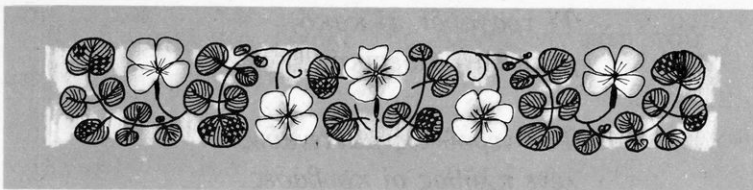
κελαηδοῦνε, παίζουν, τρίζουν,
γύρω τῆ δροσιὰ σκορπίζουν.

Καὶ ξεχύνονται νερὰ
καὶ τραγούδια καὶ χαρά.

Τὸ μαγκάνι μας τὸ ἀκοῦς ;
τοῦ χωριοῦ λέει τοὺς σκοπούς.

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ *Χαρταετοὶ στὸν οὐρανὸ*)

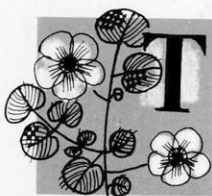

ΒΑΣΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Ἐὰν μικρὸς στὰ βάσανα τῆς ζωῆς

Ὁ συγγραφέας, παιδί ἀκόμα, πιάνει δουλειά μακριά ἀπὸ τοὺς δικούς του καὶ εἶναι ἀναγκασμένος νὰ σηκώνεται πρὶν φέξη.

Ὁ στρωσίδι μου τό ἔχω μέσα στὴν κουζίνα καὶ κοιμοῦμαι κεῖ, γιατί ἡ θεία μου εἶναι νευρική καὶ τὸ ξυπνητήρι τὴν κάνει καὶ χάνει τὸν ὕπνο της. Τὸ παίρνω κοντά μου ἀποβραδὶς καὶ πρὶν πλαγιάσω τὸ κουρντίζω νὰ βαρέση στὶς πέντε. Ἔμαθα καὶ τὸ κουρντίζω μονάχος μου. Ἄχ ναί. Ὅποιος δὲν ἔχει σηκωθῆ στὶς πέντε τὴ νύχτα, χειμῶνα καιρό, δὲν μπορεῖ νὰ ξέρη τί πάει νὰ πῆ ἀγουροξύπνημα. Ὅχι νὰ σηκωθῆ μιὰ φορά στὴ χάση καὶ στὴ φέξη, μὰ νὰ σηκώνεται στὶς πέντε κάθε νύχτα, σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, κάθε νύχτα, βρέχει χιονίζει, καὶ τὰ κόκαλά του νὰ ἔναι τσακισμένα ἀκόμα ἀπ' τὴν ἀγῶνια* τῆς χτεσινῆς δουλειᾶς. Καὶ νὰ ἔναι καὶ παιδί. Τὸ ξυπνητήρι μὲ ξιπάζει* κάθε φορά στὶς πέντε, καταφέρνει καὶ ξεξυ-

ἀγῶνια = μόθος, ἀγῶνας

ξιπάζω = ξαφνιαζώ

πνάει τὸ λογικὸ μου τρομαγμένο, ὅμως τὸ κορμί μου κείτεται ὀλοκοίμιστο. Στὴν ἀρχὴ τὸ ἀκούω ἔτσι ἀπόμακρα μέσα στὰ βάθη τοῦ ὕπνου μου, ἔπειτα τὸ ντιντίνισμά του δυναμώνει στ' αὐτιά μου, δυναμώνει, ἀρχίζει ξαφνικὰ καὶ μοῦ τὰ τρυπανάει, ὥσπου τ' ἀρπάζω ἀπὸ δίπλα μου καὶ τὸ βουβαίνω. Ἡ θεία μου κάνει ἀλαφρὸν ὕπνο καὶ ξυπνάει εὐκολα· ἂν τύχη καμιά φορά κι ἀργήσω, μοῦ μπήζει ἀπὸ μέσα τὴ φωνὴ θυμωμένη καὶ καταλαβαίνω πὼς σφίγγει τὰ δόντια της. «Ξύπνα, τεμπέλη» μοῦ φωνάζει «ποὺ βρέθηκες καὶ σὺ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου.»

Ναί. Θὰ ἤθελα μ' ὅλη μου τὴν καρδιά νὰ ξυπνάω ἀπὸ μοναχός μου, στὴν ὥρα μου, νὰ βρίσκουμαι στὸ πόδι ἀλαφρὸς δίχως ξυπνητήρι, δίχως τίποτα· καὶ νὰ μὴν ἐνοχλιέται κανένας μὲ λόγου μου. Ὅμως, ὅσο καὶ νὰ θέλω, δὲν μπορῶ. Τὰ μάτια μου εἶναι σὰ μολύβια καὶ βάνω ὅλη μου τὴ δύναμη γιὰ νὰ τ' ἀνοίξω, καὶ γιὰ νὰ σηκωθῶ μοῦ φαίνεται πὼς μαζεύω μὲ τὰ χέρια μου ἕνα ἕνα τὰ κομμάτια τοῦ κορμιοῦ μου, ποὺ δὲν ἀκοῦν. Σκιάζομαι κιόλας ὀλοσκότεινα κειδὰ μέσα καὶ βιάζομαι ν' ἀνάψω τὸ δαδὶ ποὺ ψήνω τὸ ζεστό μου. Τὰ ἔχω κι αὐτὰ ἰτοιμασμένα ἀποβραδὶς μαζί μὲ τὸ ψωμί καὶ μὲ μιὰ κουταλιὰ ζάχαρη ποὺ μοῦ ξεκλειδώνει κάθε βράδυ ἀπὸ τὴν ντουλάπα ἢ θεία μου, καὶ βιάζομαι ν' ἀνάψω φωτιά καὶ γιὰ νὰ ζεσταθῶ κιόλας, γιὰτὶ ἐξὸν ποὺ κρυώνω, τὸ νερὸ τῆς βρῦσης εἶναι χλόνη κρούσταλλο, κι ὥσπου νὰ νιφτῶ μαργώνουνε* τὰ δάχτυλά μου. Ὅλη τὴν ὥρα, καθὼς ψήνεται τὸ ζεστό

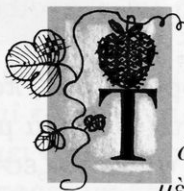
μαργώνω = παγώνω

καὶ πυρώνομαι, ἴναιρεύομαι. Καὶ βλέπω τοῦ κόσμου τὰ ὄνειρατα. Ἄχ, Παναγία μου! πόση εἶναι ἡ γῆς; ἀμέτρητη. Κι ὅλα τὰ ἡμέρα πλάσματα τοῦ Θεοῦ κοιμοῦνται τούτη τὴν ἄκραχτη* ὥρα. Ὅμως, σὲ μιὰ τρύπα δῶ, σὲ μιὰ τρύπα κεῖ ἀπάνω στὴν ἀμέτρητη ἀπλωσιὰ τῆς γῆς, κάτι πλάσματα, ποὺ εἶναι κι αὐτὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ, σκύβουνε σὰ βρυκολάκοι ἀπάνου σὲ σίδερα καὶ τὰ πασπατεύουν. Ἴσα ἴσα ποὺ ξεχωρίζονται στ' ἀδύναμο φῶς τοῦ λυχναριοῦ.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο *Οἱ ξεριζωμένοι*)

ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΩΤΑΣ

Καναρίνι

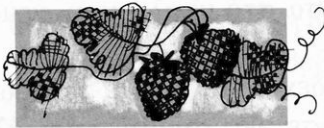
Ὁ καναρίνι στὸ κλουβὶ
μὲ πόση χάρη κελαηδεῖ!
Μὰ ἐγὼ τὸν ὄμορφο σκοπὸ
πῶς τὸν ἀκούω θλιβερό!
Χωρὶς ν' ἀπλώνη τὰ φτερά
ποῦ τήνε βρίσκει τὴ χαρά;
Πῶς ἡ μικρούλα του ἡ ψυχὴ
τήνε βαστάει τὴ φυλακὴ;

ἄκραχος = ἀξημέρωτα, ὥρα ποὺ δὲν ἔχει κράξει ἀκόμα ὁ πετεινὸς

Τὸ κοριτσάκι ζωηρὸ
τοῦ κάνει χάδια ἕνα σωρό,
τοῦ δίνει ζάχαρη πολλή
καὶ τοῦ λαλεῖ καὶ τὸ φιλεῖ,
μ' αὐτὸ μὲ κομπιαστὴ λαλιὰ
σάμπως παράπονο ἀρχινᾷ.
Πῶς ἡ μικρούλα του ἡ ψυχὴ
τήνε βαστάει τὴ φυλακὴ;

Χρόνο τὸ χρόνο, ὀλοζωὴ
μόνο του μέσα στὸ κλουβί;
Καὶ νὰ θωρῆ τὸν οὐρανὸ
ἀπὸ δωμάτιο σκοτεινό;
Καὶ νὰ μὴν παίζη στὰ κλαδιὰ
μαζὶ μὲ τ' ἄλλα τὰ πουλιά;
Πῶς ἡ μικρούλα του ἡ ψυχὴ
τήνε βαστάει τὴ φυλακὴ;

(Ἀπὸ τὴν Αἰγούλα)

ΑΙΜΙΛΙΑ ΠΕΤΡΑΚΗ

Τὸ Πάσχα τῆς γιαγιᾶς

ΕΙΝΑΙ μιὰ παλιὰ ἱστορία αὐτὴ ποὺ θὰ σᾶς πῶ. Μιὰ νύχτα Μεγάλου Σαββάτου, τὴν ὥρα ποὺ ὅλος ὁ κόσμος ἦταν στὴν Ἀνάσταση, μοῦ τὴν εἶπε ἡ γιαγιὰ...

Ὅταν ἔκλεισε ἡ πόρτα, κι ὁ μπαμπᾶς κι ἡ μαμὰ φύγανε γιὰ τὴν ἐκκλησιά, ἐγὼ ζύπνησα. Ἄρχισα σιγὰ σιγὰ νὰ κλαίω. Τὴν ἔβλεπα αὐτὴ τὴ νύχτα ἀπὸ τόσο καιρὸ μέσα στὸ μυαλό μου, γεμάτη φῶτα, τόσο ὠραία...

Ἦξερα ὅτι δὲν θὰ πῆγαινα, κι ὅμως τὴν περίμενα σὰ νὰ μπορούσε νὰ συμβῆ κάτι ἀλλιώτικο... Καὶ τώρα πιά, ποὺ εἶχε κλείσει ἡ πόρτα, ποὺ κάθε ἐλπίδα εἶχε σβηστή, ἓνα παράπονο μ' ἔπνιγε.

Τὸ κλάμα μου τράβηξε τὴ γιαγιὰ, ποὺ εἶχε μείνει στὸ σπίτι.

— Σώπα, μοῦ ἔπε, καὶ ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ σιγὰ σιγὰ μιὰ ἱστορία ποὺ θυμᾶμαι τώρα... Τὴ θυμᾶμαι κάθε τέτοια

νύχτα και ξαναγίνουμαι παιδί σαν ἐσένα. Και ξαναβλέπω τὴν καημένη τὴ μητέρα μου νὰ μοῦ λέη: «Ὁ πατέρας θὰ ῥθῃ».

Καὶ καθίσαμε νὰ τὸν περιμένουμε μιὰ νύχτα σαν τὴν ἀποψινὴ, μονάχες, παρακαλώντας τὴ θάλασσα νὰ μᾶς τὸν ξαναφέρῃ...

— Καὶ ἦρθε, γιαιγιά;

— Ναί, ἦρθε, ἀλλὰ ἄκου νὰ δῆς πῶς ἦρθε: Ὁ πατέρας μου ἦταν καπετάνιος. Εἶχαμε καῖκια δικά μας κι ὄλο ταξίδευε. Ἐρχόταν πότε πότε, καὶ γέμιζε τὸ σπίτι μας μὲ τὸ μεγάλο κορμί του, μᾶς γέμιζε καὶ μᾶς μὲ τὰ χάρδια του, καὶ ξανάφευγε. Ἐκάναμε μῆνες νὰ τὸν δοῦμε. Ἐγὼ αὐτὰ μόλις τὰ θυμᾶμαι. Ἀλλὰ τὴν ἀποψινὴ ἱστορία δὲ θὰ τὴν ξεχάσω, κι ἕκατὸ χρόνια νὰ περάσουν ἀκόμα.

Τότε ἔλειπε ἀπὸ πολὺν καιρό. Μῆνες εἶχαμε νὰ τὸν δοῦμε. Ἐγραψε στὴ μητέρα μου ὅτι θὰ ῥχόταν γιὰ τὸ Πάσχα καὶ ὄρισε καὶ τὴν ἡμέρα.

Πέρασε ὅμως τῶν Βαΐων, ἡ Μεγάλῃ Δευτέρα, ἡ Τρίτη, ἡ Τετάρτη, κι ὁ πατέρας δὲν εἶχε φανῆ.

— Μητερούλα, θὰ ῥθῃ ὁ πατέρας; τὴ ρωτοῦσα.

— Θὰ ῥθῃ, θὰ ῥθῃ, μοῦ ἔλεγε μὲ βεβαιότητα.

— Καὶ πότε θὰ ῥθῃ;

— Ὅπου καὶ νὰ ῥθῇ, ἔφτασε.

Ἦρθε καὶ ἡ Μεγάλῃ Πέμπτη. Ὑστερα ἀπὸ τὸ μεσημέρι, ἡ Μαριγὼ μὲ πῆρε νὰ πᾶμε ν' ἀνάψωμε τὰ καντήλια στὸν Ἅγιο Νικόλα — ἓνα ἐκκλησάκι πού ἔταν ψηλὰ στὸ βουνό, σὲ ἓνα γκρεμὸ πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ἀπὸ μέρες ἦταν ὁ καιρὸς χαλασμένος.

Ἄλλὰ ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἄρχισε ἓνας δυνατὸς ἀέρας πού σήκωνε καὶ τὶς πέτρες ἀπὸ χάμω. Μᾶς βρῆκε πάνω στὸ βουνό· μᾶς τραβοῦσε, μᾶς ἔσερνε τὰ φουστάνια μας, μᾶς στράβωνε. Ἡ Μαριγὼ μὲ κρατοῦσε σφιχτὰ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ προχωροῦσαμε. Ἀπὸ τὸ ψηλὸ μονοπάτι βλέπαμε κάτω τὴ θάλασσα νὰ χτυπιέται. Ἡ Μαριγὼ ὄλο ψιθύριζε:

—“Ἄγιε Νικόλα μου, ὥρα καλὴ γιὰ κείνους πού ’ναι στὴ θάλασσα!

Μὰ ὁ καιρὸς χειροτέρευε. Δὲ βλέπαμε πιά μπροστά μας καὶ δὲν ξέραμε ποῦ νὰ προχωρήσουμε.

— Κουράγιο, ἔλεγε ἡ Μαριγὼ, νὰ πᾶμε ν’ ἀνάψουμε τὰ καντήλια· ὁ πατέρας σου ταξιδεύει.

Καὶ μοῦ ’σφιγγε πιὸ πολὺ τὸ χέρι, καὶ μὲ τραβοῦσε στὸ δρόμο, πού δὲν τὸν βλέπαμε πιά. Ἐγὼ ἔκλαιγα τρομαγμένη ἀπὸ τὸ κακὸ τοῦ ἀέρα, καὶ κείνη ὄλο ἔλεγε προσευχὲς γιὰ κείνους πού ἔλειπαν.

Ὅταν φτάσαμε στὴν ἐκκλησιά, δὲ βλέπαμε πιά τὴ θάλασσα. Μιὰ βαριά καταχνιά τὴν εἶχε σκεπάσει. Τὴν ἀκούγαμε μόνο νὰ μουγκρίζη ἀπὸ κάτω.

Ὑστερα ἀπὸ ὧρες γυρίσαμε στὸ σπίτι. Ὁλος ὁ κόσμος ἦταν στὸ πόδι, κάτω στὸ γιαλό. Εἶχαν δεῖ ἓνα καῖκι νὰ περνᾷ μέσα στὴν τρικυμία, μὲ τὰ πανιά του πού κοντεύανε νὰ σκιστοῦν ἀπ’ τὸ φούσκωμα. Τὸ εἶδαν νὰ περνᾷ σὰν ἀστραπή, κυνηγημένο ἀπὸ τὸν καιρό, καὶ νὰ χάνεται μὲς στὴν ὀμίχλη. Πέρασε πολὺ κοντὰ ἀπ’ τὸ λιμάνι μας χωρὶς νὰ μπορέσει νὰ μπῆ. Ἄλλοι λέγανε πὼς ἦταν τὸ δικό μας, κι ἄλλοι ἄλλο.

Ἡ μητέρα μου, μὲ τὰ μαλλιά πού τῆς τὰ ἔσερνε ὁ ἀέρας, μὲ τὰ μάτια τρομαγμένα, κοίταζε ἀκόμα ἀμίλητη τὴ θάλασσα. Ἐκεῖ βαθιὰ πού εἶχε χαθῆ τὸ καῖκι...

Μὲ πῆρε καὶ γυρίσαμε στὸ σπίτι. Στὰ μάτια της πολεμοῦσα νὰ διαβάσω τὴν ἀπόφαση.

— Δὲν ἦταν τὸ δικό μας, μοῦ εἶπε. Αὐτὸ εἶχε μεγάλη πανιά· τὸ δικό μας δὲν εἶναι ἔτσι. Αὐτὸ ἦταν ξένο, οὔτε τοῦ χωριοῦ μας δὲν εἶναι.

— Ὁ Θεὸς νὰ τὸ φυλάξη, ἔλεγε ἡ Μαριγῶ κλαίγοντας.

* * *

Τὸ Μεγάλο Σάββατο τὸ πρωὶ ἦταν χαρὰ Θεοῦ. Ἡ θάλασσα καταγάλανη, γαλήνια, ξαπλωνόταν μπροστά μας κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο πού ἔλαμπε. Μὰ δὲ φαινόταν τίποτε, οὔτε καῖκι οὔτε πανί. Ὁλος ὁ κόσμος ἔλεγε πὼς τὸ καῖκι πού πέρασε ἦταν τὸ δικό μας. Τὸ ἔχαν γνωρίσει καὶ δὲν ξέρανε ἂν θὰ ἔχε σωθῆ.

Ἡ μητέρα μου δὲν ἔλεγε τίποτα κι ὅλο ἔλπιζε.

Ὅταν γύρισε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, ἡ Μαριγῶ τὴ ρώτησε:

— Κυρία, θὰ βάψωμε τ' αὐγά;

— Καὶ γιατί νὰ μὴν τὰ βάψης; ξεφώνισε ἡ μητέρα μου σὰν τρελή.

Ἡ Μαριγῶ χάθηκε τρομαγμένη.

— Ποῦ εἶσαι, ποῦ εἶσαι! φώναξε ἡ μητέρα μου ἄγρια. Τὸ βράδυ θὰ κάνωμε Ἀνάσταση μὲ τὸν ἀφέντη, τ' ἄκουσες; Στὴν Ἀνάσταση θὰ ἔναι ἐδῶ. Θὰ ῥθη ἀπόψε ὡς τὴ νύχτα. Θὰ ῥθη, θὰ ῥθη... Ναί, θὰ ῥθη!

Ἡ δυστυχισμένη ἠθελε νὰ βεβαιώσει πρῶτα τὸν ἑαυτὴς κι ὕστερα ἐμᾶς, πὼς αὐτὸ ποὺ φοβόταν δὲν ἦταν ἀλήθεια. Ὅχι, δὲν μποροῦσε νὰ ἔταν ἀληθινό.

Ὁ καλὸς καιρὸς εἶχε ζωντανέψει τὴ μητέρα μου. Ὅλη τὴν ἡμέρα ἦταν χαρούμενη. Μᾶς ἐβεβαίωσε ὅτι κάπου ἦταν ὁ πατέρας, κάπου ἀργοπόρησε μὲ τὸν καιρό. Καὶ θὰ ἔρχόταν ὡς τὸ βράδυ, γιὰ νὰ μὴ μᾶς ἀφήσει μοναχὲς τὸ Πάσχα.

—ὦ, θὰ ἔρθῃ, ἔλεγε, ἐγὼ τὸν ξέρω καλά.

Καὶ γέμισε πάλι τὸ σπίτι μας ἀπὸ ἐλπίδα, καὶ κοιτάσαμε ὀλοένα ἀπὸ τὸ δῶμα, ἀπὸ τὰ παράθυρα, τὴ θάλασσα, βέβαιες ὅτι θὰ δοῦμε τὰ πανιά μας, ὅτι θ' ἀκούσωμε τίς φωνὲς τοῦ πατέρα. Τὸ κακὸ ποὺ ὅλος ὁ κόσμος ἔλεγε ὅτι πάθαμε, εἶχε σταματήσει ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα μας, δὲν μᾶς εἶχε ἀκόμα ἀγγίξει. Ἀλλὰ ἡ μέρα περνοῦσε, καὶ ἡ μητέρα γινόταν ὄλο καὶ πιὸ σιωπηλή.

Ὅταν ἄρχισε νὰ νυχτώνῃ, μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τραβήξαμε ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό. Τὸ σπίτι μας ἦταν στὴν ἄκρη ἄκρη, κοντὰ στὴ θάλασσα. Πιο πέρα ἄρχιζαν τὰ βράχια, καὶ στὸ τέλος ἦταν ἕνας πελώριος κάβος. Ἐκεῖ ἔβλεπες ὄλο τὸ πέλαγος· στὴ ρίζα του ἦταν μιὰ μεγάλη σπηλιά γεμάτη ἀπὸ φύκια ξερά. Μπήκαμε μέσα στὴ σπηλιά καὶ καθίσαμε.

—Ἀπὸ δῶ θὰ δοῦμε τὸν πατερούλη ποὺ θὰ ἔρθῃ, μοῦ εἶπε ἡ μητέρα.

Καθίσαμε κοντὰ κοντὰ, πάνω στὰ ξερά φύκια. Βλέπαμε ὅλη τὴ θάλασσα μπροστὰ μας, ὡς πέρα ποὺ γινόταν ἕνα μὲ τὸν οὐρανό. Δὲ φαινόταν τίποτα, οὔ-

τε πανάκι οὔτε πουλί. Κοιτάζαμε ἐκεῖ χωρίς νὰ μι-
λᾶμε, ὥσπου νύχτωσε καλά. Ἦρθε καὶ ἡ Μαριγῶ με-
τὸ φανάρι. Ἦθελε νὰ μὲ πάρῃ. Ἐγὼ κλαίγοντας πα-
ρακαλοῦσα τὴ μητέρα νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ μείνω ἐκεῖ
μαζί της.

Ἡ μητέρα, χωρίς νὰ θυμώσῃ, ἔστειλε τὴ Μαριγῶ
νὰ φέρῃ μιὰ κουβέρτα ἀπὸ τὸ σπίτι. Κι αὐτὴ, χωρίς
νὰ μιλήσῃ, ἔφυγε. Ὅταν γύρισε μετὴν κουβέρτα, με-
τουλίξανε μέσα καὶ καθίσαμε κι οἱ τρεῖς ἐκεῖ.

Ἄνάμεσα στὴ μητέρα καὶ στὴ Μαριγῶ, δὲ μιλοῦ-
σα καὶ δὲ σάλεμα. Δὲν ξέρω πόσες ὥρες μείναμε ἐκεῖ.
Δὲν κοιμόμουνα, οὔτε ἤμουνα ξύπνια. Ἄκουγα τὴν
καρδιά μου ποὺ χτυποῦσε καὶ τὴν ἀναπνοὴ τῆς μητέ-
ρας. Ἄκουγα τὴ θάλασσα ποὺ μπαινόβγαине ἤσυχα
στὶς κουφάλες τῶν βράχων, κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας,
σὰ νὰ ἀνάπνεε κι αὐτὴ περιμένοντας μαζί με μᾶς.
Κοίταζα τὸ σκοτάδι τῆς θάλασσας, ποὺ δὲ φαινόταν
κανένα φῶς, καὶ ξαφνικὰ νόμιζα πὼς πολλὰ φωτάκια
πλέανε μέσα, πὼς ἐρχόνταν πρὸς ἐμᾶς, πὼς ἦταν καὶ
τὸ καῖκι μας· ἄκουγα τὴ φωνὴ τοῦ πατέρα ποὺ φώ-
ναζε στοὺς ναῦτες. Μὰ ὕστερα ὅλα χάνονταν· κι ὅλα
τὰ φῶτα ἦταν τ' ἄστρα στὸν οὐρανό.

Ξαφνικά, ἡ καμπάνα ἀκούστηκε. Ὁ ἤχος της,
χαρούμενος, γέμισε τὸν ἀέρα. Μᾶς τρόμαξε καὶ μᾶς
συνεπῆρε.

Ξεπεταχτήκαμε ἀκούγοντας τὴ φασαρία ἀπὸ τὸ
χωριό. Μιὰ χαρὰ γέμισε τὸν ἀέρα.

—Ὁ Χριστὸς ἀνασταίνεται! εἶπε ἡ Μαριγῶ κι ἔκανε
τὸ σταυρό της.

— Εὐλογημένος νά ἔναι, εἶπε ἡ μητέρα μου.

Ἄκουσαμε γιὰ πολλή ὥρα τὶς καμπάνες, τὴ χαρὰ τῆς Ἀνάστασης. Πέρσι ἤμαστε στὴν ἐκκλησιά μὲ τὸν πατέρα, μὲ τὶς λαμπάδες μας ἀναμμένες. Κι ὕστερα, ἐμένα μὲ πῆγε στὴν ἀγκαλιά του στὸ σπίτι.

Σιγὰ σιγὰ, ἔπαψε ἡ φασαρία ἀπὸ τὸ χωριό. Βυθίστηκαμε πάλι στὴ σιωπὴ, στὸ σκοτάδι. Κοιτάξαμε τὴ θάλασσα.

— Κυρία, εἶπε σιγὰ ἡ Μαριγώ, πᾶμε πιά στὸ σπίτι. Περάσανε μεσάνυχτα. Ὁ ἀφέντης θά ῥθη στὸ σπίτι μόλις ἔρθῃ· δὲ θά ῥθη ἐδῶ.

— Πᾶμε, εἶπε ἡ μητέρα.

Μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι. Ἡ Μαριγώ ἔφεγγε μὲ τὸ φανάρι. «Δὲν ἦρθε ὁ πατέρας» εἶπα ἐγὼ κι ἄρχισα νὰ κλαίω. Ἡ μητέρα οὔτε μίλησε, σὰ νὰ μὴ μ' ἄκουσε.

Φτάσαμε κοντὰ στὸ σπίτι.

— Κυρία, τὸ φῶς εἶναι ἀναμμένο, εἶπε ἡ Μαριγώ ξαφνιασμένη· ἐγὼ τὸ ἔχα σβῆσει.

Ἡ μητέρα μου δὲ μίλησε πάλι καθόλου.

— Κυρία, πῶς ἄναψε τὸ φῶς;

Ἄνοιξε τρέμοντας τὴν ξώπορτα. Ἡ μητέρα προχωροῦσε σὰ νὰ μὴν καταλάβαινε.

Μέσα στὴν τραπεζαρία μᾶς περίμενε ὁ πατέρας.

Μᾶς ἄρπαξε στὰ δυνατὰ του μπράτσα καὶ μᾶς φιλοῦσε. Ἡ μητέρα μισοπεθαμένη ἔκλαιγε στὴν ἀγκαλιά του, ἔκλαιγε ἔτσι ὅπως ποτὲ δὲν τὴν ξαναεἶδα.

Τὸ καῖκι μας εἶχε βουλιάξει, μὰ ὁ πατέρας εἶχε σωθῆ, καὶ εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὴ χώρα μὲ τὰ πόδια.

Εἶχε γυρίσει ὁμως, κι αὐτὸ ἔφτανε σὲ μᾶς. Καὶ
κάναμε Πάσχα μαζί, ὅπως τὸ ἔχε πεῖ ἡ μητέρα.

.....
Καὶ ἡ γιαιὰ ἀκούμπησε τὸ κεφάλι στὸ χέρι της
καὶ σώπασε. Καὶ σωπαίναμε κι οἱ δυὸ κοντὰ κοντά,
σὰ νὰ ἦταν πάλι ἐκείνη ἡ νύχτα...

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ *Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων*)

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Προσευχὴ τοῦ μικροῦ κοριτσιοῦ

Θεέ, πού βλέπεις τὰ σπιτάκια,
τὰ φτωχὰ σὰν τὸ δικό μου,
στεῖλε στὸ παράθυρό μου
μιὰ φωλιὰ χελιδονάκια.

Θέ μου, πού ἔχεις ὅλα τ' ἄστρα,
Θέ μου, πού ἔχεις τ' ἀγγελούδια,
κάμε τὴ φτωχὴ μου γλάστρα
νὰ γεμίση ἀπὸ λουλούδια.

Θέ μου, δῶσε μου τὴ χάρη
νὰ ἔχω δυὸ ἄσπρα περιστέρια,
νὰ τοὺς δίνω ἐδῶ στὰ χέρια
τὸ νερὸ καὶ τὸ σιτάρι!

(Ἀπὸ τὰ Παιδικὰ τραγούδια)

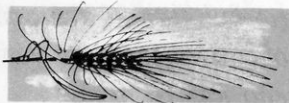
Η ΛΟΙΔΟΡΙΑ

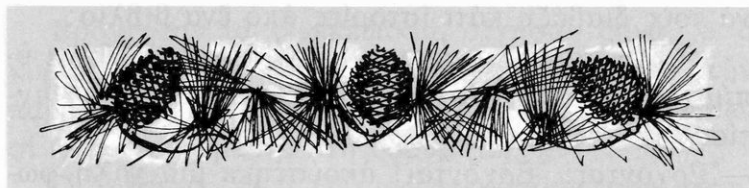
ΟΤΑΝ ἐμαθητεύθη* πῶς οἱ Ἑβραῖοι καταδίκασαν τὸ Χριστὸ νὰ τὸν σταυρώσουν, μαζεύτηκαν τῆ νύχτα ὅλα τὰ φυτὰ καὶ ἀποφάσισαν νὰ μὴ δώσουν τὸ ξύλο τους γιὰ νὰ φτιαστῆ ὁ σταυρός. Ἄλλ' ὅπως μὲς στοὺς δώδεκα Ἀποστόλους βρέθη κι ἓνας Ἰούδας, ἔτσι μέσα στ' ἄλλα δέντρα βρέθη κι ἡ λαιδορία, κι αὐτὴ μονάχη εἶπε πῶς δὲν τὸ παραδέχεται αὐτό. Ὅλα τ' ἄλλα φυτὰ τὴν ἀναθεμάτισαν τότε, κι εἶπαν νὰ εἶναι πάντα ἀφορεσμένη γιὰ τὴ φοβερὴ προδοσία της.

Τὴν ὥρα πού οἱ Ἑβραῖοι οἱ τεχνίτες ἐδοκίμασαν νὰ φτιάσουν τὸ σταυρό, εἶδαν μὲ ἀπορία τους πῶς ὅ,τι ξύλο ἔπιαναν δὲν ἄφηνε νὰ τὸ πελεκοῦν καὶ νὰ τὸ κάνουν ὅπως θέλουν, μόνο ἐστριφογύριζε, κι ἔσπαζε κι ἐχαλοῦσε, καὶ πῶς ὅλοι οἱ κόποι τους ἐπήγαιναν χαμένοι. Ἀφοῦ τὰ ἐδοκίμασαν ὅλα τὰ ξύλα καὶ δὲν μπόρεσαν νὰ κατορθώσουν τὸ θέλημά τους, ἔπιασαν καὶ ξύλο λαιδοριᾶς, καὶ μόνο αὐτὸ δὲν τοὺς ἔκαμε ἀντίσταση· καὶ ἔτσι ἔφτιασαν τὸ σταυρό.

(Λαϊκὴ παράδοση)

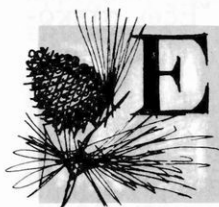
ἐμαθητεύθη = μαθεύτηκε

ΑΛΚΗ ΖΕΗ

ΣΥΣΣΙΤΙΟ

Στά χρόνια της Κατοχής, 1941-1944, στην Αθήνα.

ΕΓΙΝΕ ακριβώς έτσι, όπως τό 'λεγε ο Γιάννης κι ο 'Αχιλλέας[...]. Γέμισαν τὰ ντουβάρια με μεγάλα κόκκινα και πράσινα γράμματα —που και που έβλεπες και μπλέ— κι όταν ή 'Αθήνα όλόκληρη είχε γίνει ένα άπεραντο άλφαβητάριο, τότε κουβάλησαν στά σχολεία κάτι τεράστια μαύρα καζάνια.

Στου Πέτρου τό σχολείο, τό άδειο γκαράζ, άρχισαν πάλι τὰ μαθήματα, και τώρα δέν άπουσιάζει σχεδόν κανένα παιδί, γιατί αν λείψη χάνει τό ΣΥΣΣΙΤΙΟ. Κάθε μεσημέρι καταφτάνει ένα κάρο και ξεφορτώνει τόν Δάμονα και τόν Φιντία. 'Ο Δάμων και ο Φιντίας είναι δύο καζάνια μαύρα σαν πίσσα που άχνίζουν... Τήν πρώτη μέρα που τὰ περίμεναν, κανένα παιδί δέν είχε νοϋ για μάθημα, κι ο κύριος Λουκάτος άρχισε

νά τούς διαβάξῃ κάτι ἱστορίες ἀπὸ ἓνα βιβλίο:

«...Στὰ παλιὰ τὰ χρόνια, στὴν ἀρχαία Ἀθήνα ὑπῆρχανε δύο ἀχώριστοι φίλοι. Ὁ Δάμων κι ὁ Φιντίας...»

—Ἔρχονται! Ἔρχονται! ἀκούστηκε μιὰ ψιλὴ φωνούλα ἀπὸ τὴν ἄκρη τῆς τάξης.

Ἦταν ἓνα μικρὸ κοριτσάκι, πὺ παραμόνευε ἀπὸ τὴ χαραμάδα τῆς μεγάλης πόρτας, καὶ εἶδε νὰ καταφτάνουν, ὄχι βέβαια ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας, ἀλλὰ τὰ καζάνια μὲ τὸ συσσίτιο, πὺ ἔτσι τούς ἔμεινε τὸ ὄνομα.

Ὅλα τὰ παιδιὰ βάλανε τὰ γέλια καὶ πετάχτηκαν ἀπὸ τὴ θέση τους. Ὁ κύριος Λουκάτος πῆγε ἀργὰ καὶ σοβαρὰ κι ἄνοιξε διάπλατα τὴν πόρτα. Ἔξω, στεκότανε ἓνα κάρο φορτωμένο μὲ τὰ καζάνια. Δυὸ κυρίες καλοντυμένες καὶ μιὰ κοπέλα μὲ μαῦρο πουλόβερ καὶ ξέθωρη γαλάζια φούστα, ρωτούσανε ποιὸς εἶναι ὁ δάσκαλος. Γύρω εἶχε μαζευτῆ κόσμος. Ἔτσι ὅπως μαζεύεται πάντα στὴ γειτονιὰ ἅμα γίνεται κάτι. Δὲ μιλούσανε, δὲ λαλούσανε. Μονάχα μιὰ γυναίκα σήκωσε τὰ δυὸ της χέρια ψηλὰ καὶ φώναξε:

— Τὰ παιδάκια μας θὰ φᾶνε!

Οἱ κυρίες μὲ τὸ κορίτσι μιλούσανε μὲ τὸν κύριο Λουκάτο. Κἀτι ἄνθρωποι ξεφόρτωναν τὰ καζάνια, τὰ ἔβαλαν μέσα στὸ σχολεῖο, κι ὕστερα ὁ δάσκαλος γύρισε στὰ παιδιὰ καὶ τούς εἶπε μὲ ὕφος ἐπίσημο, λὲς κι ἔβγαζε λόγο γιὰ τὴν Ἐθνικὴ γιορτῆ:

— Πάρτε τὰ κουτιά σας καὶ μπῆτε στὴ σειρὰ. Ἀρχίζει τὸ συσσίτιο.

Βρόντηξαν τὰ τενεκεδάκια, σίγησαν ξανά, κι ὁ κύριος Λουκάτος ἔδινε τὰ παραγγέλματα ὅπως στὴν παρέλαση: «Οἱ μικροὶ μπροστά, οἱ μεγάλοι πιὸ πίσω, οἱ ἄλλοι στὴ μέση. Μὴ θορυβῆτε...».

Ὁ Σωτήρης κι ὁ Πέτρος στεκόντανε στὴ μέση. Κοιτᾶνε, ὅσο νὰ φτάση ἡ σειρὰ τους, τὶς μεγάλες σιδερένιες κουτάλες, πὺ βυθίζονται στὰ καζάνια, χάνονται γιὰ λίγο κι ὕστερα ξανασηκώνονται βαριῆς βαριῆς καὶ ἀχνιστὲς κι ἀδειάζουν, μέσα σὲ κάθε τενεκεδάκι, μιὰ πηχτουλὴ σούπα. Τὰ μικρὰ εἶναι τυχερά, πὺ εἶναι μπροστά· πῆραν κιόλας τὸ συσσίτιό τους καὶ φεύγουν γλείφοντας τὶς σταγόνες πὺ ἔχουν περιχυθῆ ἔξω ἀπὸ τὸ τενεκεδάκι. Τὴ μιὰ κουτάλα τὴν κρατᾶει μιὰ δασκάλα καὶ τὴν ἄλλη τὸ κορίτσι μὲ τὸ μαῦρο πουλόβερ πὺ τὸ λένε Σοφία. Οἱ καλοντυμένες κυρίες ἔχουν στὰ χέρια τους κάτι χαρτιά, πὺ πάνω εἶναι ζωγραφισμένος ὁ ἐρυθρὸς σταυρὸς. Σημειώνουν νούμερα καὶ κουβεντιάζουν μὲ τὸν κύριο Λουκάτο.

— Προβλέπουμε περίσσευμα ὡς τριάντα μερίδες, λέει ἡ μία.

— Ποιὰ παιδιὰ ἔχουν περισσότερη ἀνάγκη; ρωτᾶει ἡ ἄλλη.

—“Ὅλα, ἀπαντᾶει ὁ κύριος Λουκάτος. Ἄδενίτις ἑκατὸ τὰ ἑκατό.

— Μπά, σπρώχνει ὁ Σωτήρης τὸν Πέτρο, τὸ ἔξερές πὺ ἔχουμε ἀδενίτιδα;

Ὁ Πέτρος δὲν τὸ ἔξερε, μὰ δὲν πρόλαβε νὰ τοῦ ἀπαντήση, εἶχε φτάσει ἡ σειρὰ του.

Τὸ κορίτσι μὲ τὸ μαῦρο πουλόβερ βύθισε τὴν κουτάλα.

Αὐτό, λοιπόν, εἶναι τὸ ΣΥΣΣΙΤΙΟ πὸν τόσες φορὲς τὸ ἔγραφε στοὺς τοίχους. Τὸ ΣΥΣΣΙΤΙΟ πού, σὰν τὸ πρόφερε ὁ Ἀχιλλέας, ἔπαιρνε τόσο ἐπίσημο ὕφος ἢ φωνή του. «Πρέπει νὰ ὀργανώσουμε τὰ ΣΥΣΣΙΤΙΑ.» Ἐπὶ δὴ καὶ πέρα ὁ Πέτρος θὰ ξέριε πὼς ὅποια μαγικὴ λέξη γραφτῆ στὸν τοῖχο θὰ γίνεται ἀλήθεια.

Ἡ κουτάλα ἀδειάζει μέσα στὸ τενεκεδάκι του. Τὸ τενεκεδάκι εἶναι ἓνα ἄδειο κουτὶ ἀπὸ φυτίνη, κίτρινο μὲ μαῦρα γράμματα. Ὁ παππὸς φώναζε, πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο, πὸν μαγεύει ἢ μαμὰ μὲ φυτίνη. Τὸ βούτυρο, ἔλεγε ὁ παππὸς, εἶναι πὸν νόστιμο. Μὰ ἡ φυτίνη εἶχε τὴ μισὴ τιμὴ. Κι ἡ μαμὰ ἤθελε νὰ κἀνὴ οἰκονομίες... Τὸ κουτὶ βάρυνε, τοῦ ζεματάει σχεδὸν τὰ χέρια. Τὸ κορίτσι μὲ τὸ μαῦρο πουλόβερ τοῦ χαμογελάει.

— Εὐχαριστῶ, μουρμουρίζει ὁ Πέτρος.

— Νὰ κι ἓνας πὸν εἶπε εὐχαριστῶ, σκάει στὰ γέλια ἢ κοπέλα καὶ τοῦ βάζει γρήγορα γρήγορα ἀκόμη μισὴ κουταλιά.

— Εὐχαριστῶ! βροντοφώνησε ὁ Σωτήρης πὸν ἦτανε πίσω ἀπὸ τὸν Πέτρο καὶ παρακολούθησε τὴ σκηνή. Ὁ Πέτρος ὀρκίστηκε νὰ μὴν ξαναπῆ «εὐχαριστῶ».

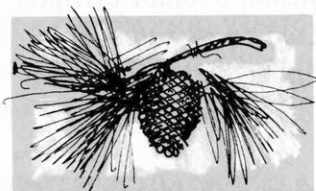
Ὁ Πέτρος πῆρε μόνος του τὸ δρόμο γιὰ τὸ σπίτι. Ὁ Σωτήρης θὰ ἔμενε ὡς τὸ τέλος γιὰτὶ, λέει, ἅμα τὸν ἔβλεπαν τόσο ζαρωμένο θὰ τοῦ ἔδιναν ὅπωςδήποτε περισσεύμα... Περπατάει καὶ κρατάει στὰ χέρια του τὸ τενεκεδάκι τῆς φυτίνης. Ἡ καυτὴ σούπα τὸν ζεσταί-

νει. Εἶναι πηχτουλή καί, καθὼς περπατάει, τρεμουλιάζουν στὴν ἐπιφάνεια κάτι κηλίδες λάδι ποὺ μοιάζουν σὰ μικρὰ νησάκια. Ἄν δὲ ζεματοῦσε τόσο πολὺ, θὰ ἔπινε μιὰ ρουφηξιά νὰ δοκίμαζε τὴ γεύση της, μὰ πάλι καλύτερα ποὺ καίει, γιατί ἢ μιὰ ρουφηξιά θὰ ἔφερνε τὴν ἄλλη καὶ θὰ κινδύνευε τὸ κουτὶ τῆς φυτίνης νὰ μείνῃ ἄδειο. Ἐφτασε στὸ σπίτι κι ἀκούμπησε τὸ τενεκεδάκι στὸ τραπέζι.

—Ἐφερα τὸ ΣΥΣΣΙΠΙΟ! εἶπε, τόσο περήφανα, λὲς καὶ εἶχε βγῆ πρῶτος στὴν τάξη.

Ἡ μαμὰ πῆγε κοντά, ἔκανε τὸ σταυρό της κι ἔσκυψε καὶ φίλησε τὸ κίτρινο κουτὶ μὲ τὰ μαῦρα γράμματα, λὲς καὶ ἦτανε εἰκόνισμα.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο Ὁ μέγας περίπατος τοῦ Πέτρου)

Διαβατάρικο τρυγόνι

τ' αὐγουστιάτικα περάσματα
διαβατάρικο τρυγόνι
κυνηγοῦ ματιὰ σημάδεψε
καὶ τὸ πληγώνει.

Ἡ πληγὴ ἀλαφρῆ γιατρεύτηκε—
κι ἀπ' τὰ δάση κι ἀπ' τὴ χλόη
σὲ κλουβί στενὸ τὸ σφάλησαν,
σ' ἓνα κατώι.

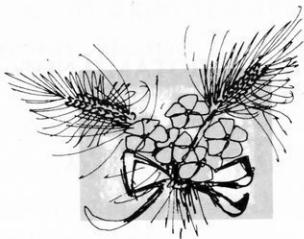
Καπηλειοῦ στολίδι ἐγίνηκε.
Στὴ ζωὴ τὴ σκλαβωμένη
τὸ χειμώνα ὄλο ὄνειρεύεται
κι ὄλο προσμένει.

Κι ἄνθισαν τὰ δέντρα, κι ἔλιωσαν
στὶς βουνοκορφές τὰ χιόνια·
τὸν Ἀπρίλη πάλι ἐπέρασαν
τ' ἄλλα τρυγόνια...

Ἀπὸ ποῦ τοῦ ἦρθε τὸ μήνυμα;
Σ' ἑνὸς καπηλειοῦ τὰ βάθη
τ' ἀπριλιάτικα περάσματα
πῶς τὰ ἔχει μάθει;

Και μεμιᾶς ξυπνᾶ ἀπὸ τ' ὄνειρο
καὶ τινάζει τὰ φτερά του·
καὶ ξεψύχησε ματώνοντας
τὰ σίδερά του.

(Ἀπὸ τὰ Κλειστὰ βλέφαρα)

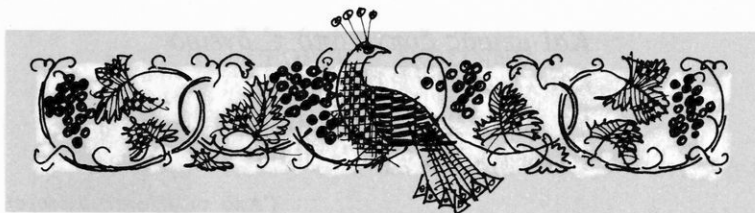
Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα

Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα, γλεντᾶνε τὰ καημένα.
Κι ἓνα μικρὸ κλεφτόπουλο δὲν τρώει, δὲν τραγουδάει,
μόν' τ' ἄρματα συγύραγε καὶ τὸ σπαθὶ τροχάει :

— Σπαθάκι μου περήφανο, τουφέκι καριοφύλι,
πολλὲς βολὲς μὲ γλίτωσες, καὶ τώρα τοῦτ' τὴν ὥρα,
νὰ σ' ἀσημώσω, βρὲ σπαθί, νὰ σὲ μαλαματώσω.

(Δημοτικὸ)

ΘΕΜΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ

Τὸ δελφίνι

ΩΔΕΚΑ παιδιά ἔκαμε ὁ πατέρας μου. Ἐγὼ ἤμουνα τὸ πρῶτο καὶ τὸ πιὸ ζωηρό. Ἦμουνα τόσο ζωηρός, πὺ ὁ πατέρας μου, γιὰ νὰ ἡσυχάση, μ' ἔστελνε στοὺς συγγενεῖς μας, πότε ἐδῶ καὶ πότε ἐκεῖ. Μιά χρονιά, λοιπόν, μ' ἔστειλε στὸν ἀδελφὸ του, πὺ ἦτανε τελώνης στὴν Ἄνδρο. Ὁ θεῖος μου αὐτὸς μ' ἀγαποῦσε πολὺ, καὶ κοντὰ του εἶχα ὄλη μου τὴν ἐλευθερία. Ἔκαμα, λοιπόν, τρέλες πὺ ἄφηκαν ἐποχὴ. Τί μάνια, τί βουτιές, τί μακροβούτια, τί λεμβοδρομίες, τί γαιδουροκαβαλαρίες! Εἶχα σχηματίσει ἕνα γκροῦπ ἀπὸ δέκα νεαροὺς κι εἶχα γίνει ἀρχηγός. Ὅλη μέρα γυρίζαμε γυμνοὶ στὴ θάλασσα κι ἀνεβαίναμε στ' ἀραγμένα καϊκια, κι ἀπὸ κεῖ πηδοῦσαμε πάλι στὴ θάλασσα κι ἐχαλούσαμε τὸν κόσμον μέσα στὸ λιμάνι. Ἔπειτα κάναμε κολυμβητικὸς ἀγῶνες. Εἶχα ἐφεύρει κι ἕνα δικό μου ἀγώνισμα, πὺ τὸ λέγαμε «κολυμβητικὴ μετ' ἐμποδίων». Τὸ ἐμπόδιο ἦτανε

δύο κολοκύθες πού ζώναμε στή μέση μας και μιὰ σανίδα πού έρμουλκούσε ό καθένas μας, καθώς παράβαινε με τούς άλλους στο κολύμπι.

Μιά μέρα, ζωσμένος με τίς κολοκύθες πού είχα χρησιμοποιήσει στους άγώνες, ανέβηκα σ' ένα καϊκι, έπροχώρησα έως την άκρη του μπαστουνιού, κι έπήδησα στή θάλασσα. Πλάφ! Έκείνη τή στιγμή έτυχε να περνά από κάτω ένα δελφίни, κι εγώ βρέθηκα καβάλα! Παίρνει δρόμο τó δελφίни, κι εγώ γαντζώνομαι καλά άπάνω του, για να μη με ρίξει. Έως έδω τα πράγματα πήγαιναν περίφημα, αλλά ξαφνικά τó δελφίни βουτάει και με τραβάει μαζί του στο βυθó. Ευτυχώς οί κολοκύθες δέν τó άφησαν να μείνη πολύ κάτω από τó νερό, κι έτσι ξαναβγήκαμε πάλι στην έπιφάνεια και δέν έπαθα άσφυξία.

— Και τώρα τί γίνεται; άναρωτήθηκα.

Μά όσο να σκεφθώ, τó δελφίни είχε πάρει δρόμο κι έβγήκε άπ' τó λιμάνι κι έτραβοúσε όλοταχώς για τó άνοικτό πέλαγος.

— Θα ξεγαντζωθώ και θα γυρίσω στο λιμάνι κολυμπώντας, είπα.

Μά είδα ότι είχαμε μακρύνει μίλια άπ' τή στεριά κι έφοβήθηκα να γυρίσω.

Έξάλλου, φοβήθηκα ότι, αν ξεγαντζωνόμουν, θα μου έδινε καμιά δαγκωνιά τó δελφίни για τó άσχημο άστείο πού του είχα παίξει, να βρεθώ ξαφνικά στή ράχη του. Έμεινα λοιπόν εκεί πού ήμουν.

“Οχ, δέν πιστεύω να βρέθηκε άλλος στή θέση μου! Τó φαντάζεστε αυτό; Νά 'σαι καβάλα σ' ένα δελ-

φίνι και να τραβᾷς πρὸς τὸ ἄγνωστο; Κοιτάζω πίσω μου. Μόλις διέκρινα τὴν Ἄνδρο σὰ σκιά. Σὲ λίγο τὴν ἔχασα ἐντελῶς ἀπὸ τὰ μάτια μου.

Τὸ δελφίνι εἶχε βάλει πλώρη γιὰ τὸ νοτιὰ. Προσπεράσαμε τὴν Τῆνο και τὴ Μύκονο κι ἐτραβούσαμε γιὰ τὴ Σαντορίνη. Τέλος, ἔπειτα ἀπὸ καμιὰ ὥρα εἶχανε χαθῆ ὅλα τὰ νησιὰ ἀπὸ τὰ μάτια μου.

—Ὁχ, εἶπα μέσα μου, αὐτὸ τὸ δαιμονισμένο ἔχει σκοπὸ νὰ μὲ πάη στὴν Ἀφρική. Χάθηκα!

Τί νὰ κάμω; Γαντζώθηκα πιὸ καλά στὴ ράχη τοῦ δελφινιοῦ και ἐναπόθεσα τὶς ἐλπίδες μου στὰ πόδια τοῦ Κυρίου. Ἐκείνη τὴ στιγμή θὰ τρέχαμε περισσότερο ἀπὸ ἐνενήντα μίλια τὴν ὥρα. Περνούσαμε ἀπὸ ἓνα μέρος πού ἡ θάλασσα ἦτανε γεμάτη φύκια, λείψανᾶ ἀπὸ ναυάγια, σανίδια και τὰ ρέστα. Ἀπλώνω τὸ χέρι και ἀρπάζω ἓνα σανίδι. Ἔ, λοιπόν, αὐτὸ τὸ σανίδι, πού τὸ πῆρα στὰ χέρια χωρὶς σκοπὸ, στάθηκε γιὰ μένα πραγματικὴ «σανίδα σωτηρίας».

Καθὼς τὸ κρατοῦσα στὰ χέρια μου, μοῦ ἤρθε ἡ ἰδέα νὰ τὸ χρησιμοποιοῦν ὡς τιμόνι. Σκέφτηκα ὅτι μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ κανόνιζα ἐγὼ τὴν πορεία τοῦ δελφινιοῦ και δὲ θὰ τὸ ἄφηνα νὰ μὲ πηγαίνει ὅπου θέλει. Ἀμέσως, λοιπόν, θέτω σὲ ἐφαρμογὴ τὴν ἔμπνευσή μου. Δυστυχῶς, ὅμως τὸ πείραμα ἀπέτυχε. Ποῦ ν' ἀκούση τιμόνι αὐτὸ τὸ θηρίο!...

Ἐτοιμαζόμουν νὰ πετάξω τὸ σανίδι, ἀλλὰ τὴν τελευταία στιγμή κρατήθηκα, γιὰτὶ μοῦ ἤρθε μιὰ ἰδέα πιὸ καλὴ. Εἶχα ἰδεῖ μιὰ φορὰ κάποιον χωρικὸ πού κυβερνοῦσε τὸ γάιδαρό του μ' ἓνα παρόμοιο σανίδι.

Καβάλα καθὼς ἦτανε, κρατοῦσε στὸ χέρι του τὸ σανίδι, καὶ σὲ κάθε σταυροδρόμι χτυποῦσε τὸ γαίδαρο ἄλλοτε στὸ δεξιὸ μάγουλο καὶ ἄλλοτε στὸ ἀριστερὸ. "Ὅταν ἤθελε νὰ τραβήξῃ ἀριστερά, χτυποῦσε τὸ γαίδαρο στὸ δεξιὸ μάγουλο, κι ὅταν ἤθελε νὰ πάῃ δεξιά, τὸν χτυποῦσε ἀριστερά. "Ἐ, λοιπόν, τὸ ἴδιο ἀκριβῶς ἔκαμα κι ἐγὼ μὲ τὸ δελφίνι. Καθὼς τραβοῦσε πρὸς τὸ νοτιά, κατευθεῖαν γιὰ τὴν Ἀφρική, τοῦ δίνω μιὰ μὲ τὸ σανίδι στὸ δεξιὸ μάγουλο καὶ τὸ ἀναγκάζω νὰ γυρίσῃ πρὸς ἀνατολάς, πρὸς τὴ Συρία καὶ τὴν Κύπρο. "Ἐπειτα τοῦ δίνω ἄλλη μία στὸ ἴδιο μέρος, καὶ τὸ γυρίζω πρὸς βορρᾶν. Τώρα πλέον ἐτραβούσαμε γραμμὴ γιὰ τὰ ἑλληνικὰ νερά. Σὲ κάμποση ὥρα ὑπολόγισα ὅτι βρισκόμαστε μεταξὺ Καρπάθου καὶ Κρήτης. Τότε βλέπω τὸ δελφίνι νὰ στρέφῃ ἀπότομα ἀριστερὰ καὶ νὰ βάζῃ πλώρη γιὰ τὴν Κρήτη. Χωρὶς νὰ χάσω καιρὸ, τοῦ δίνω μιὰ μὲ τὸ σανίδι στὸ ἀριστερὸ μάγουλο καὶ τὸ φέρνω στὸν ἴσιο δρόμο, δηλαδὴ στὴ γραμμὴ πρὸς τὶς Κυκλάδες. "Ἐτσι, χτυπώντας τὸ δελφίνι ἄλλοτε στὸ ἀριστερὸ μάγουλο καὶ ἄλλοτε στὸ δεξιό, κατάφερα νὰ τὸ ξαναφέρω στὴν Ἄνδρο καὶ νὰ τὸ μπάσω θριαμβευτικὰ στὸ λιμάνι. Τὴν ὥρα ποὺ ἔμπαινα, σήκωσα τὸ σανίδι κι ἐχαιρέτησα τὸν κόσμον ποὺ εἶχε συναχθῆ στὴν παραλία. "Ἐπειτα, κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ κόσμου ποὺ μὲ χαιρετοῦσε μὲ φωνές, ἔκαμα μιὰ βόλτα γύρω γύρω στὸ λιμάνι καὶ τέλος σταμάτησα στὴν ἀμμουδιά, ὅπου καὶ ἀφίππευσα. Πήδησα κάτω ἀπὸ τὴ ράχη τοῦ δελφινιοῦ κι ἐβγήκα ἔξω, ἐνῶ τοῦτο ἔφευγε ὀλοταχῶς πρὸς τὴν ἐξοδο τοῦ

λιμανιοῦ. Ἐπὸ τότε δὲν ξαναφάνηκε δελφίνι στὴν
Ἄνδρο.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο Ὁ Ψευδοδόωρος)

ΓΙΩΡΓΗΣ ΚΡΟΚΟΣ

Καλοκαιρινὲς φιλιές

Ἔχω φίλο μου τὸν ἥλιο
κι ἓνα τζίτζικα τρελό.
Τὸ τζίτζικι σ' ἓναν κλῶνα
καὶ τὸν ἥλιο στὸ γιालό.

Τὸ τζίτζικι μοῦ παινεύει
τὴν ξανθὴ καλοκαιριὰ
κι ὁ κὺρ ἥλιος ζωγραφίζει
τὴ γαλάζια ἀπλοχωριά.

Τὸ τζίτζικι μὲ μαθαίνει
ξένοιαστα νὰ τραγουδῶ
κι ὁ κὺρ ἥλιος σὰν τὸ γλάρο
πά' στὸ κύμα νὰ πηδῶ.

Τὸ τζίτζικι κι ὁ κὺρ ἥλιος,
σὰ δασκάλοι μου καλοί,
μ' ἔχουν μάθει πῶς νὰ κάνω
καλοκαίρι τὴ ζωή.

(Ἀπὸ τὴς Χελιδονοφωλιές)

ΤΑΚΗΣ ΧΑΤΖΗΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

“Ένας ταξιδευτής από την αρχαία Φώκαια

ΟΙΠΟΝ, ή θάλασσα εἶναι πάντα ἕνα κάλεσμα γι' ἄγνωστους κόσμους. Τὰ κύματα, τὸ τραγούδι τῆς, ἀκόμα καὶ τὰ σιγαλινὰ μουρμουρητά τῆς, θαρρεῖς πὼς ἄλλο δὲ λέν παρὰ ἕνα ἀδιάκοπο «ἔλα, ἔλα, ἔλα», ἀφήνοντας πίσω ἀπ' τὶς σιωπὲς ποῦ μεσολαβοῦν, νὰ μαντεύη κανεῖς ἕνα σωρὸ ἐλκυστικὲς ἱστορίες καὶ περιπέτειες, ἄξιες νὰ δοξάζουν τὴν περηφάνια τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Δάμας ἄκουσε ἀπὸ μικρὸς αὐτὸ τὸ κάλεσμα. Κι ὅσο ἔβλεπε τοὺς συμπατριῶτες του νὰ μαρκέρνουν στὰ μεγάλα τοὺς καρᾶβια, φεύγοντας γιὰ τοὺς μυθικοὺς τόπους τῆς Δύσης, ἀπ' ὅπου ἔρχονταν ἕνα σωρὸ φῆμες καὶ διηγήσεις γιὰ πλοῦτο καὶ δόξα, τόσο σκιρτοῦσε ἡ καρδιά του. Ὁ νοῦς του ποτὲ δὲν καθόταν στὸ κεφάλι του. Εἶχε ἀκούσει γιὰ τὸν πάππο του, πὼς ταξίδεψε μονάχος, πέρασε τὸν κόλπο τῆς Κόρινθος, βγήκε στ' ἀνοιχτὸ

πέλαγος παλεύοντας με τὰ κύματα, ἔφτασε στή Σικελία, ὅπου εἶχαν τὶς ἀποικίες τοὺς Χαλκιδεῖς, Κορίνθιοι, Μεγαρεῖς, Ἀχαιοί, Σπαρτιάτες κι ἄλλοι, τὴν πέρασε, βγῆκε ἀκόμα πέρ' ἀπ' αὐτήν, ταξίδεψε στὰ τυφλά μερόνυχτα ὀλόκληρα· κανένας δὲν εἶχε τολμήσει αὐτὴν τὴν ἄγρια κι ἄνιση πάλι με τὴν ἀτέλειωτη θάλασσα, ἐκεῖνος ἦταν ὁ πρῶτος, ἤθελε νὰ ὕφτανε σὲ μιὰ καινούρια γῆ, νὰ ὕστηνε τὸ τρόπαιο τῆς μικρῆς Φώκαιας, κλαίγοντας ἀπὸ χαρὰ καὶ συγκίνηση. Οἱ ἄνεμοι τὸν ἔριξαν ναυαγὸ σ' ἀπόκρημνα βράχια μιᾶς πρωτόθωρης ἀκτῆς. Ὅλοι οἱ σύντροφοί του χάθηκαν, ἐκτὸς ἀπ' ἓναν κουτσοπόδαρο, πὺ ἐμεινε κοντὰ του ὡς τὸ τέλος. Ταλαιπωρημένοι καὶ κατάκοποι, ἔψαξαν παντοῦ γυροτρόγυρα, μήπως βροῦν τίποτα ἀνθρώπινα ἴχνη καὶ γυρέσουν βοήθεια. Γιὰ κακὴ τους τύχη δὲν εἶδαν ψυχὴ πουθενά. Περπάτησαν ἀκρογιαλιά ἀκρογιαλιά. Μάταια. Ἡ γῆ τοὺς κοίταζε σιωπηλὴ κι ἀνέκφραστη κι ἄξενη. Ἄρχισαν νὰ περνοῦν οἱ ὥρες. Βράδιασε. Νύχτωσε. Ξημέρωσε. Ξαναβράδιασε. Ἡ δίψα τοὺς θέριζε. Ὁ παπποὺς δὲν ἄντεξε. Χτυπημένος ἀπ' ἓνα μαδέρι κατάστηθα, τὴν ὥρα πὺ τὸ καράβι ἔσπασε στοὺς βράχους καὶ βούλιαξε, ἐνιωθε λίγο λίγο νὰ τοῦ φεύγη ἡ ἀναπνοή. Πολέμησε νὰ κρατηθῆ ὅσο μπορούσε περισσότερο. Ξαναξημέρωσε. Περπάτησαν ἀκόμα. Ἦταν κι ὁ ἥλιος φλογερός, καθὼς ἀψήλωνε στὸν οὐρανό, κι οἱ ἀτμοὶ ἀπ' τὴ γῆ πνιγηροί. Γονάτισε ἀκριβῶς τὴ στιγμή πὺ εἶδαν μακριά, πίσω ἀπ' ἓνα λόφο, ν' ἀνεβαίνη καπνός. Δάκρυσε. Ὑστερα ἔσφιξε τὰ δόντια, νὰ μὴ

δείξη πὼς λύγισε. Ἔτσι ἔπεσε. Ἡ ψυχὴ του πέταξε σὰν τοῦ πουλιοῦ.

Ὁλ' αὐτὰ τὰ διηγῆθηκε ὁ σύντροφος, ἐκεῖνος ὁ κουτσοπόδαρος, σὰ γύρισε, ὕστερ' ἀπὸ δυὸ χρόνια, στὴ Φώκαια. Ἡ περιπέτεια διαδόθηκε σ' ὅλη τὴν πόλη. Τὴν ἔλεγαν σ' ὅλα τὰ σπίτια. Μόνο πού δὲν μποροῦσαν νὰ ποῦν μὲ σιγουριὰ ποιὰ νὰ ἔταν αὐτὴ ἡ γῆ, ἡ ἄγνωστη, πού πάτησε πρῶτος ὁ συμπατριώτης τους.

— Ἐκεῖνα τὰ χρόνια, ἄλλα καράβια μας εἶχαν πατήσσει στὰ νότια παράλια τῆς Γαλατίας, ιδρύοντας τὴ Μασσαλία, τὴ μεγάλη ἀποικία μας. Εἶπα, λοιπόν, μὲ τὸ νοῦ μου πὼς ὁ πάππος θὰ ἔχε βάλει πλώρη ἀκόμα πιὸ νότια, κι ἀκόμα πιὸ δυτικά, νὰ φτάσῃ πιὸ μακριὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους. Κι εἶπα πὼς μιὰ κι ἐκεῖνος δὲν τὰ κατάφερε, θὰ τὰ κατάφερνα ἐγώ...

... Ἔτσι, μιὰ μέρα, ὁ Δάμας μπαρκάρησε σ' ἓνα μεγάλο ἐμπορικό. Ἦταν δὲν ἦταν δεκάξι χρονῶ. Πέρασαν πρῶτ' ἀπ' τὴ Δῆλο. Ἀνέβηκαν καὶ προσκύνησαν στὸ ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνα. Ὑστερα ἄνοιξαν πανιά κατὰ τὰ νότια, ἔφτασαν στὸ ἀκρωτήρι τοῦ Μαλέα, τὸ πέρασαν, ἀνέβηκαν βόρεια, κατὰ τὴν Κέρκυρα. Κουβαλοῦσαν σιτάρια. Ἀπ' τὴν Κέρκυρα τράβηξαν Ἰταλία. Ἡ καρδιά τοῦ ἀγοριοῦ ἦταν ὀλόδια μὲ τὸ καράβι. Τὰ πανιά τῆς ἦταν φουσκωμένα πάντα ἀπὸ οὔριους ἀνέμους. Ἐπιασαν ὅλα τὰ γνωστὰ λιμάνια: Σύβαρις, Κρότων, Ρήγιο, Μεσσήνη, Ἀκράγας, Γέλα. Ἐδωσαν τὸ σιτάρι καὶ πῆραν σίδερο. Ἐδωσαν τὸ σίδερο καὶ πῆραν χαλκό. Ταξίδεψαν νότια, ἔφτασαν στὴν Καρ-

χηδόνα, πήραν έλεφαντόδοντα, γύρισαν πίσω, έφτασαν στις άκτές του Νείλου, πήραν άρώματα, ανέβηκαν στην Κύπρο. Το έμπόριο κι οί περιπλανήσεις αυτές βάσταξαν καιρούς και καιρούς. Ή θάλασσα είχε γίνει τὸ κρεβάτι του Δάμα, ή κούνια του. Μέσα σ' αυτήν την κούνια λίκνιζε, όποτε έβρισκε τὸν καιρό, τις ώρες που ξεκουραζόταν, τὰ όνειρά του. Κάποτε θ' άποκτοῦσε κι αυτός δικό του καράβι. Θά 'κανε, βέβαια, έμπόρια μ' όλα τὰ λιμάνια, άπ' τή Δύση ως τήν Άνατολή, κι άπ' τὸ Βορρά ως τὸ Νότο. Μά πιὸ πολὺ ήθελε νά 'βρισκε τὰ ίχνη του χαμένου του παππού, εκείνου του πεισματάρη γερο-ταξιδευτή, που χάθηκε τόσο άδοξα.

Πέρασαν άρκετὰ χρόνια. Ήγινε σαραντάρης, καιί. Κάποτε ήρθε ή ώρα. Δέν ήταν μεγάλο τὸ καράβι του. Μά ήταν μεγάλη ή λαχτάρα του κι ή καρδιά του. Ήνοιξε πανιά. Τή θάλασσα πιὰ τήν ήξερε σπιθαμή πρὸς σπιθαμή. Ήξερε, όχι μονάχα τὰ λιμάνια, αλλά και τούς όρμους όπου μποροῦσε νά βρῆ κανείς καταφύγιο, όταν τὰ κύματα κι οί άγριοι άνεμοί σήκωναν άπειλητικά τή μανία τους ενάντια στους ταξιδιώτες. Ήφτασε στη Σικελία σὲ λίγες μέρες. Πέρασε άπ' τὸ στενὸ τῆς Μεσσήνης. Κατηφόρισε πρὸς τὸν Άκράγαντα. Ήκει πόδισε άρκετὲς μέρες. Φυσοῦσαν δυνατοί νοτιοδυτικοί άγέρηδες, σήκωναν τὰ κύματα θεριά, όλάκερο τὸ πέλαγος θαρροῦσες κι ήταν σκαμμένο σὲ βαθιὸς λάκκους με πελώρια στόματα, έτοιμα νά σὲ καταπιῶν. Ήταν κόπασε ό καιρός, ό Δάμας φώναξε τὸ πλήρωμα και τούς είπε πὼς τὸ ταξίδι τους

ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς δὲ θά ᾿ταν εὐκόλο, προπάντων γιατί δὲ θά πήγαιναν σὲ γνωστὰ μέρη. Ἴσως νὰ μὴν ἔβρισκαν οὔτε ἄνθρωπο γιὰ δεῖγμα, ὅπου θά πλεύριζαν. Ἦταν σύμφωνοι νὰ τὸν ἀκολουθήσουν; Ἄν ναι, κι ἂν κατάφερναν νὰ φτάσουν στὴ στεριά πὺ λογάριάζε, θά ᾿χιζαν ἐκεῖ μιὰ καινούρια Φώκαια, μιὰ καινούρια πατρίδα, καὶ θά γίνονταν οἱ ἄρχοντές της. Ὅλοι εἶπαν «ναι» μὲ μιὰ φωνή. Ξεκίνησαν. Ἡ θάλασσα ἦταν μόλις ρυτιδωμένη. Τὸ ἐλαφρὸ ἀεράκι ἦταν πρίμο, θαρρεῖς τοὺς ταξίδευε στὰ φτερά του. Οἱ ναῦτες τραγουδοῦσαν, μὲ τ' ὄραμα τῆς καινούριας γῆς στὰ μάτια. Τὴν τρίτη μέρα ὁ ἀγέρας δυνάμωσε. Ἡ θάλασσα ἔγινε μπλάβα, ἐνῶ δεξιά τους φάνηκαν βαριά μολυβένια σύννεφα. Τὰ κύματα δὲν ἄργησαν νὰ σηκωθοῦν. Ἦταν σὰ σκοτεινὰ ἄγρια θεριά, πὺ χιμοῦσαν καταπάνω στὸ καράβι μανιασμένα, δίχως ἔλεος. Τὰ ξάρτια ἔτριζαν ἀπελπισμένα. Οἱ ναῦτες ὄλοι πάλευαν στίς κουπαστές, στὴ γέφυρα, στὰ κατάρτια. Τὸ σκάφος ἔγινε καρυδότσιφλο. Μιὰ ἔγερνε δεξιά, μιὰ ζερβά, μιὰ ἢ πλώρη του τινάζοταν ἀψηλά, χτυπημένη ἀπὸ τυφλὸ κύμα, μιὰ ἔπεφτε βαθιά, μὲς στὸ κενὸ πὺ ἄφηνε πίσω του αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ κύμα. Τὸ κακὸ βάσταξε μέρες πέντε. Τὴν ἕκτη, ἡ θάλασσα ἀναπάντεχα γαλήνεψε, ἔγινε λάδι. Οἱ ναῦτες, σωστὰ πτώματα, ἔπεσαν καὶ κοιμήθηκαν ἕναν ἀξύπνητο ὕπνο, ὅπου βρῆκαν: ἀπάνω σὲ σκοινιά, χάμου στὸ κατάστρωμα, κάτω, μέσα στ' ἀμπάρια. Ὡς κι ὁ τιμονιέρης κοιμήθηκε ἀπάνω στὸ τιμόνι του. Σὰν ξύπνησαν, εἶδαν μπροστά τους ξαφνικὰ στεριά. Ἔβαλαν

τίς φωνές, πηδοῦσαν, χόρευαν, τραγουδοῦσαν. Ἐπίασαν τὰ κουπιά, ἔφτασαν κοντὰ στήν ἀκτή. Βγήκαν. Φίλησαν τὰ καινούρια χρώματα. Ἐκλαιγαν ἀπό χαρά. Ὁ Δάμας ἔνιωσε πὼς συναντιόταν μὲ τὸ θρύλο τοῦ παπποῦ του, μὲ τὸν ἴδιο τὸν παππού. Ἦταν σὰ νὰ τὸν ἔβλεπε μπροστά του ξεσκισμένον, χτυπημένο, ταλαιπωρημένο, νὰ ψάχνη γιὰ λίγη βοήθεια. Ἐσκυψε κι ἄγγισε τὴν ἄγνωστη γῆ, καὶ μέσα στὴ χούφτα του ἦταν σὰ νὰ ἴνωσε τοὺς ἀδύνατους παλμούς τῆς χαμένης πρὶν τόσα χρόνια καρδιάς ἐκείνου τοῦ ἥρωικοῦ ἀνθρώπου. Αἰσθάνθηκε περήφανος. Ὁ νοῦς του ἔτρεξε πίσω, στήν Ἰωνικὴ πατρίδα. Ἄν ἤξεραν τὸ κατόρθωμά του!...

(Ἀπὸ τὸ βιβλίον *Ἦτε παῖδες...*)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Θάμα

Θάμα : ἀπ' τοῦ πεύκου τὸν κορμὸ
ξεκόλλησε μιὰ φλούδα.
Δὲν ἔπεσε, φτερούγισε
κι ἔγινε πεταλούδα.

(Ἀπὸ τὴν *Σπίθες στὴ σάχτη*)

Θύελλα

Μ

αὔρα τὰ βουνά,
καταχνιά τὰ θάφτει.
Θύελλα περνᾶ,
καὶ βροντᾶ κι ἀστράφτει.

Ἄνεμος φυσᾶ,
ἢ καλύβα τρίζει,
ὁ γιαλὸς λυσσᾶ,
κυματεῖ κι ἀφρίζει.

Γλᾶρος ποὺ πετᾶ
γιὰ φαγὶ γυρεύει.
Βάρκα στ' ἀνοιχτά,
ναύτης κινδυνεύει.

Ἄχ! παρακαλῶ,
κάμε, Πλάστη, χάρη!
Σῶσε τὸν καλὸ,
τὸ φτωχὸ βαρκάρη!

(Ἀπὸ Τὰ ἅπαντα τοῦ Γεωργίου Βιζυηνοῦ)

Α. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ - Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

Τὰ μεγάλα Παναθήναια

Ένα παιδί, στην άρχαία Ἀθήνα, περιγράφει την πιό μεγάλη γιορτή τῆς πόλης.

Η

ΗΜΕΡΩΣΕ ή μεγάλη μέρα. Τὰ Παναθήναια ἄρχισαν ἀπὸ τὸ πρωὶ μὲ ἀγῶνες ἵππικούς, κοντὰ στὸν Ἴλισό.

Οἱ πλουσιότεροι Ἀθηναῖοι εἶχαν στείλει ἐκεῖ τὰ καλύτερα ἄλογά τους. Τὰ ὀδηγοῦσαν οἱ γιοὶ τους, ἂν ἦταν ἔφηβοι. Καὶ ὁ Λεωκράτης ἔστειλε ἕξι ἄλογα θαυμάσια. Ὁ φίλος μου ὁ Κλεισθένης ἦταν λυπημένος, πὺ δὲν ἦταν ἀκόμη δεκαοχτῶ χρονῶν, γιὰ ν' ἀγωνιστῆ μὲ τὰ πατρικά του ἄλογα.

Μὲ πόση χάρη καβαλίκεψαν οἱ ὄμορφοι νέοι τὰ περήφανα ἄλογά τους! Καὶ πόσο εὐκόλα τὰ ὀδηγοῦσαν, γιὰτὶ ἦσαν ἔξυπνα καὶ καταλάβαιναν μ' εὐκολία τί θέλει ὁ καβαλάρης τους.

Ἄνυπομονοῦσαν νὰ παραβγοῦν στὸ τρέξιμο. Κρατοῦσαν τὰ κεφάλια τους ψηλά, τὰ μάτια τους ἔβγαζαν

φλόγες. Μὲ αὐτιά ὀλόρθα στέκονταν στὴ σειρά καὶ περίμεναν ν' ἀκούσουν τὴ σάλπιγγα γιὰ νὰ ὀρμήσουν.

Ἄργοῦσε ἡ σάλπιγγα, καὶ αὐτὰ στενοχωριοῦνταν δάγκαναν τὰ χαλινάρια τους, κινουσαν τὴ χαιτὴ τους καὶ χτυποῦσαν τὸ χῶμα μὲ τὰ λεπτά καὶ δυνατά τους πόδια. Πολλὰ χλιμίντριζαν κι ἔδειχναν ἔτσι τὴ στενοχώρια τους.

Ἐξαφνα ἀκούστηκε τὸ σάλπισμα, καὶ ἄρχισε ὁ ἀγῶνας. Τὰ φιλότιμα ζῶα λὲς καὶ πετοῦν. Τὸ χῶμα μόλις τὸ ἀγγίζου. Τὰ πέταλά τους βγάζουν σπίθες. Θαρρεῖς πῶς εἶναι ἓνα σῶμα μὲ τὸν καβαλάρη καὶ μιὰ θέληση ἔχουν καὶ οἱ δύο, πῶς νὰ κερδίσουν τὸ βραβεῖο τῆς νίκης.

Ἄπὸ μικρὸ παιδί ἀγαποῦσα τ' ἄλογα· μὰ ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα τὰ λάτρευα. Ὁ πατέρας μου, βλέποντας τὴν ἀγάπη μου καὶ τὸν ἐνθουσιασμό μου, μοῦ φανέρωσε ἓνα μυστικό. Μοῦ εἶπε πῶς μεγάλωνε γιὰ μένα ἓνα πολὺ ὁμορφο πουλαράκι. Ἄπὸ τὴ χαρά μου ἄρπαξα τὸ χέρι του καὶ τοῦ τὸ φίλησα. Δὲν τοῦ εἶπα ὅμως λέξη, γιατί ὅλη μου ἡ προσοχὴ ἦταν στ' ἄλογα ποὺ ἔτρεχαν.

Κι ἐγώ, ὅπως καὶ ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος, μὲ καρδιοχτύπι περιμέναμε τὸ ἀποτέλεσμα. Περιμέναμε νὰ δοῦμε ποιὸς θὰ ἦταν ὁ εὐτυχισμένος ποὺ θὰ ἔπαιρνε τὸ βραβεῖο σ' αὐτὸ τὸ ἀγώνισμα. Ὅλοι ἐλπίζαμε πῶς θὰ νικοῦσαν τ' ἄλογα τοῦ Λεωκράτη· καὶ οἱ ἐλπίδες μας βγήκαν ἀληθινές. Ἄπὸ τὰ ἕξι ἄλογά του, τὰ πέντε νίκησαν.

Ἦστερα ἀπὸ τοὺς ἵππικοὺς ἀγῶνες, ἄρχισαν τ' ἄλ-

λα ἀγωνίσματα, τὸ πάλεμα, τὸ τρέξιμο, τὸ πῆδημα, ὁ δίσκος, τὸ κοντάρι. Τὸ σχολεῖο μας ἐπῆρε τέσσερα πρῶτα βραβεῖα. Ὁ Θεαγένης νίκησε στὸ κοντάρι, ὁ Κλεισθένης στὸ δίσκο, ὁ Λυκίδας στὸ πάλεμα κι ἐγὼ στὸ τρέξιμο. Ἐνα ὄμορφο στεφάνι, καμωμένο μὲ κλαδιά ἀπὸ τὴν ἱερὴ ἐλιά τῆς Ἀθηνᾶς κι ἓνα θαυμάσιο πῆλινο ἀγγεῖο μὲ λάδι ἀπὸ τὴν ἴδια ἐλιά, ἦταν τὸ βραβεῖο τῆς νίκης μας.

Ἦστερα ἄρχισαν οἱ μουσικοὶ ἀγῶνες στὸ Ὠδεῖο, κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη. Καὶ σ' αὐτοὺς δὲν ἔμεινε πίσω τὸ σχολεῖο μας· νίκησε ὁ Κλεισθένης καὶ πῆρε τὸ στεφάνι. Ἐγὼ πῆρα τὸν πρῶτο ἔπαινο.

Τὸ πιὸ ὠραῖο μέρος στὴ μεγάλη αὐτὴ γιορτὴ ἦταν ἡ πομπή. Τρέξαμε κι ἐμεῖς γρήγορα νὰ πιάσουμε θέση, γιὰ νὰ δοῦμε καλά.

Χιλιάδες κόσμος ξεκινοῦσε ἀπὸ τὸν Κεραμεικὸ, νὰ φέρη ὡς τὴν Ἀκρόπολη τὸν νέο πέπλο τῆς θεᾶς.

Δὲν εἶχαν δεῖ τὰ μάτια μου ὡς τότε τέτοιο ἀριστούργημα. Τὸν πέπλο αὐτὸν τὸν εἶχαν ὑφάνει τὰ καλύτερα κορίτσια τῆς Ἀθήνας καὶ εἶχαν κεντήσει ἀπάνω μὲ τέχνη μεγάλα κατορθώματα τῆς θεᾶς.

Ἐμπρὸς ἔμπρὸς στὴν πομπὴ ἦταν πολλὰ σειρὲς κορίτσια ἀπὸ τίς πιὸ ἀριστοκρατικὲς οἰκογένειες. Ἦταν ντυμένα ὄμορφα καὶ φοροῦσαν στεφάνια ἀπὸ κρίνους στὰ κεφάλια τους. Μὲ τ' ἄσπρα τους χέρια βαστοῦσαν στὸ κεφάλι τους ἀπὸ ἓνα πανεράκι, ποῦ εἶχε μέσα ὅσα χρειάζονταν γιὰ τὴ θυσία.

Ἐπειτα ἔρχονταν ἄλλες σειρὲς κορίτσια, ποῦ οἱ γονεῖς τους δὲν ἦταν ντόπιοι Ἀθηναῖοι. Αὐτὰ κρα-

τοῦσαν τὰ καπέλα καὶ τὶς ὀμπρέλες τῶν Ἀθηναίων παρθένων ποὺ πήγαιναν μπροστὰ τους.

Πίσω ἀπὸ τὰ κορίτσια ἀκολουθοῦσαν γέροι σοβαροί, ποὺ οἱ ἄσπρες γενειάδες τους κυμάτιζαν ἀπάνω στοὺς καθαροὺς χιτῶνες τους. Φοροῦσαν στὸ κεφάλι τους στεφάνι ἀπὸ ἄσπρα τριαντάφυλλα καὶ εἶχαν στὰ χέρια τους κλωνάρια ἀπὸ ἐλιά.

Ἐπειτα ἀπ' αὐτοὺς ἔρχονταν πολλὲς σειρὲς ἀπὸ ὠραίους ἀνθοστολισμένους ἄντρες· ἦταν ὅλοι ψηλοί, λεβέντες, καὶ κρατοῦσαν λόγχες κι ἀσπίδες, σὰ νὰ πήγαιναν στὸν πόλεμο.

Πίσω ἀπ' αὐτοὺς ἀκολουθοῦσαν οἱ ἔφηβοι, παλικάρια δεκαοχτῶ χρονῶν, ντυμένοι πολὺ ὁμορφα, ἄλλοι καβάλα σὲ ὠραῖα ἄλογα καὶ ἄλλοι πεζοί.

Τελευταῖα ἔρχονταν πολλὲς σειρὲς παιδιά, ὅλα καλοκαμωμένα· φοροῦσαν στενὸ χιτῶνα καὶ στὸ κεφάλι στεφάνι ἀπὸ τριαντάφυλλα.

Ἦστερα ἦταν οἱ ἀντιπρόσωποι, ποὺ ἔστειλαν οἱ ἀποικίες ἐπίτηδες γιὰ τὴν πομπή.

Κάθε συντροφιά ἔψελνε τὸν ὕμνο στὴ θεά. Πίσω ἀπὸ τοὺς ξένους ἀκολουθοῦσαν μουσικοί, ποὺ ἔπαιζαν κιθάρες καὶ αὐλοὺς, καὶ ἕστερα οἱ τραγουδιστές, ποὺ τραγουδοῦσαν μὲ γλυκιὰ φωνή.

Ἐπειτα ἀπ' ὅλα αὐτά, ἔρχόταν ἓνα παράξενο πλοῖο, ποὺ τὸ κουνοῦσαν ρόδες κρυμμένες. Στὸ κατάρτι του ἦταν ἀπλωμένος σὰν πανὶ ὁ νέος πέπλος τῆς θεᾶς.

Ἡ πομπὴ προχωροῦσε στὴν Ἀκρόπολη σιγὰ σιγὰ καὶ μὲ μεγαλοπρέπεια. Στὰ πεζοδρόμια δεξιὰ κι ἀριστερὰ στέκονταν χιλιάδες κόσμος κι ἔβαιναν μὲ λου-

λούδια τὸν ἱερό πέπλο τῆς θεᾶς.

Ἔτσι φτάσαμε κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη. Τὸ ἱερό πλοῖο σταμάτησε· καὶ τὸν πέπλο τῆς θεᾶς τὸν πῆραν τὰ κορίτσια μὲ μεγάλη εὐλάβεια.

Ἡ πομπὴ ἀνέβηκε τότε στὴν Ἀκρόπολη. Οἱ ὠραιότερες παρθένες μπῆκαν στὸ ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν Παρθενώνα, καὶ πῆγαν νὰ κρεμάσουν τὸν πέπλο στὸ βωμὸ τῆς θεᾶς.

Νομίζω πὼς βλέπω ἀκόμη τὸν ἄρχοντα τῆς πολιτείας νὰ παίρνη ἀπὸ τὰ χέρια τῶν παρθένων τὸν ἱερό πέπλο καὶ νὰ τὸν προσφέρει στὴ θεά.

Τὸ βράδυ πῆγα μαζί μὲ τοὺς γονεῖς μου στὴ λαμπαδοδρομία τῶν ἐφήβων. Ὁ πρῶτος ἔφηβος ἀνάβει τὴ λαμπάδα τοῦ ἀπὸ τὸ βωμὸ, καὶ τρέχοντας δίνει τὴ φλόγα στὸ δεύτερο, ὁ δεύτερος στὸν τρίτο, κι ἔτσι ὡς τὸ τέλος. Ἀλίμονο σ' ὅποιον ἀφήση νὰ τοῦ σβῆση ἢ φωτιά του· τὸν βγάζουν ἔξω ἀπὸ τὴ σειρά, καὶ ὄλο τὸ πλῆθος τὸν κυνηγᾷ μὲ φωνὲς περιπαιχτικές.

Ἡ λαμπαδοδρομία εἶναι ἀπὸ τίς ὠραιότερες διασκεδάσεις πὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ χαρῆ στὴ ζωὴ του.

Ἡ μεγάλη γιορτὴ τῆς θεᾶς κράτησε τέσσερις μέρες.

Τὴν τελευταία ἔσφαξαν χιλιάδες πρόβατα καὶ βόδια, ἔστρωσαν μεγάλα τραπέζια μέσα σὲ δημόσιους κήπους κι ὅλος ὁ λαὸς ἔφαγε καὶ ἤπιε. Ὑστερα ἄρχισαν οἱ μουσικὲς, τὰ τραγούδια καὶ οἱ χοροί, καὶ κράτησαν ὡς τὸ πρωί.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίον *Στὰ παλιὰ χρόνια*)

Τὰ δέντρα τοῦ δρόμου

Ἕνα δρόμο ἀράδα ἀράδα
δέντρο δέντρο ἀντικριστὰ
κλῶνο δίνει, κλῶνο ἀγγίζει,
τό 'να τ' ἄλλο χαιρετᾷ.

—Καλημέρα, Πολυάνθη.

—Καλημέρα, Ἴσκιερέ.

—Πῶς περνᾷς, καλέ μου φίλε,
Πυκνοφύλλη δροσερέ ;

—Τὴ μισὴ χρονιὰ πεθαίνω
κι ἀνασταίνομαι ξανά.

Μιά μὲ φύλλα, μιὰ μὲ γύμνια
ὄλ' ἢ ζήση μου περνᾷ.

—Καληνύχτα, Βαθιορίζη.

—Καληνύχτα, Φωλιαστή.

—Καληνύχτα, Ἀστεροκλάδη.

—Καληνύχτα, Χορευτή.

(Ἀπὸ τὶς Χελιδονοφωλιές)

Ὁ τζίτζικας

οὐ εἶσαι τάχα ἐδῶ κοντά μου,
τζίτζικά μου, τζίτζικά μου,
ποῦ εἶσαι τάχα σκαλωμένος
καὶ λαλεῖς εὐτυχισμένος ;

Τί χαρούμενος ποὺ θά 'σαι !
Μὲς στὴν πράσινη μουριά μου
τραγουδεῖς κι ἀποκοιμᾶσαι,
τζίτζικά μου, τζίτζικά μου !

Τραγουδεῖς τὸ μεσημέρι,
τζίτζικά μου, τζίτζικά μου,
τραγουδεῖς τὸ καλοκαίρι
ποὺ στὸ δέντρο σ' ἔχει φέρει.

Τραγουδεῖς πολὺ κοντά μου.
Στὸν κορμό, στὸν κλάδο νά 'σαι ;
Δὲ σὲ πιάνω, μὴ φοβᾶσαι,
τζίτζικά μου, τζίτζικά μου !

(Ἀπὸ τὰ Παιδικὰ τραγούδια)

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΛΗΣ

Στά πανιά

Ὁ Ἄντρέας, γιὸς τοῦ κύρ Θανάση, τοῦ καφετζῆ τοῦ λιμανιοῦ, εἶχε ἕναν καλὸ φίλο, τὸν Πετρή, κι ἕνα σκύλο, τὸν Κούρτ. Ὁ πατέρας τοῦ Πετρή, ὁ καπετὰν Μπούρας, εἶχε ἕνα καΐκι, τὴ «Φανερωμένη», καὶ μιὰ βάρκα, ποὺ τὴν εἶχαν βαπτίσει τὰ παιδιά «Ἄργώ». Ναύτης τοῦ карабиου ἦταν ὁ μπαρμπα-Λιάς. Μιὰ μέρα ὁ Ἄντρέας, πρὶν νὰ φύγῃ γιὰ μιὰ ἐκδρομὴ, κατεβαίνει στὸ λιμάνι, ὅπου ἡ «Φανερωμένη» εἰτοιμάζεται νὰ ξεκινήσῃ.

Ο ΠΩΣ τὸ πρόβλεπε γιὰ τὸν καιρὸ ὁ καπετάνιος, ἔτσι κι ἔγινε.

Ἡ θάλασσα, ποὺ ἔτανε μπονάτσα* ἀπ' τὴν ὥρα ποὺ βράδιασε, χνουδίασε ἀνάλαφρα ἀπὸ ἕνα ψιλὸ ἀγεράκι, ἐκειδὰ

κατὰ τὶς δυό. Τὸ φεγγάρι, ποὺ μόλις ἔπιανε νὰ παίρῃ πίσω, φώτιζε ἀκόμα πλούσια τὰ γαληνεμένα νερά. Καὶ σὰν ἄρχισε νὰ φυσᾷ ψιλὸς λεβάντες,* θάμπωσε μακριὰ τὸ φωτερὸ καθρέφτη τῆς θάλασσας. Αὐτὴ ἡ σκούρα γραμμὴ ὀλοένα καὶ κόντευε. Τότε πάνω στὴ «Φανερωμένη» κουνήθηκαν τρεῖς ἴσκιοι. Ὁ καπετάνιος δίνει ἕνα κοντοσύλλαβο ὄρντινο,* κι ἀμέσως ὁ

ἡ μπονάτσα = καλοσύνη, γαλήνη

ὁ λεβάντες = ἀνατολικὸς ἄνεμος

τὸ ὄρντινο = διαταγὴ

μπαρμπα-Λιάς ἀρχίζει νὰ βιράρη* τὴ μικρὴ χειροκίνητη μπόμπα* τῆς πλώρης. Ἀκούγεται ἡ ἀλυσίδα πού τυλίγεται. Ἀνεβαίνει μ' ἓνα χαρούμενο χαρχάλεμα* ἢ ἄγκυρα τῆς μπρατσέρας.* Ὁ Πετρῆς εἶναι ἔξω, στὸ μόλο. Βγῆκε μὲ τὴν «Ἀργώ» νὰ λύση τὸ πλωριὸ παλαμάρι.

Τὴν ὥρα πού κάνει σκυφτὸς αὐτὴ τὴ δουλειά, νιώθει ἓνα χέρι ν' ἀκουμπᾷ στὸν ὤμο του. Σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ βλέπει ἀπὸ πάνω του τὸν Ἀντρέα.

— Καλῶς μου τον, λέει, χωρὶς νὰ πάψη τὴ δουλειά του. Καλὰ ἔκανες κι ἤρθες. Θὰ λυπόμουνα ἀλήθεια νὰ φεύγαμε χωρὶς νὰ σὲ ξαναδῶ, Ἀντρέα.

Σηκώνεται καὶ τοῦ δίνει τὸ χέρι.

— Γειά σου, τὸ λοιπόν! Σὲ καμιὰ δεκαπενταριά μέρες, τὸ πολύ, θὰ εἴμαστε πίσω καὶ θὰ τὰ ξαναποῦμε...

Ὁ Ἀντρέας, χωρὶς νὰ πάρῃ τὸ χέρι πού τοῦ ἀπλώνει ὁ φίλος του, κατεβαίνει ὁμορφα ὁμορφα μέσα στὴν «Ἀργώ», ἔτσι πού εἶναι, φορτωμένος τὸ γυλιὸ καὶ τὸ φουσκωμένο σακί του.

— Ἐλα, ἔμπαινε, λέει τοῦ Πετρῆ πού στέκεται καὶ τότε βλέπει σαστισμένος. Ἔχω νὰ σοῦ πῶ...

Ἀπὸ τὴν μπρατσέρα ἀκούγεται ἀκόμα ὁ ρυθμικὸς κρότος τῆς ἀλυσίδας πού τυλίγεται, καὶ οἱ μακαράδες* πού τραγουδοῦν κάτ' ἀπὸ τὰ σκοινιὰ στὰ ξάρτια.

Ὁ Πετρῆς μπαίνει μέσα στὴ βάρκα καὶ πηγαίνουν

βιράρω = τραβῶ μὲ βαροῦλκο

ἡ μπόμπα = μεγάλο μετάλλιο καρούλι τοῦ караβιού

χαρχάλεμα = θόρυβος

ἡ μπρατσέρα = εἶδος καϊκιῶ

ὁ μακαράς = καρούλι τῆς τροχαλίας

στο καράβι, μαζεύοντας τὸ παλαμάρι.

— Τί θὰ ποῦν αὐτά; ρωτᾷ τὸ καπετανόπαιδο.

— Τώρα θὰ σοῦ τὰ ξηγήσω ὅλα, λέει ὁ Ἄντρέας.

Ἄνεβαίνουνε στὴν μπρατσέρα.

— Καπετάνιο, λέει ὁ Ἄντρέας καὶ βγάζει τὸ σκοῦφο του, ὁ πατέρας μου σὲ παρακαλεῖ πολὺ νὰ μὲ πάρης μαζί στὸ ταξίδι τοῦτο. Θὰ σᾶς τὸ χρωστᾷ, λέει, μεγάλη χάρη. Κι ἐγώ... Θὰ δῆτε. Θὰ εἶμαι ἀκόμα ἓνας μοῦτσος μαζί μὲ τὸν Πετρή.

Ὁ καπετὰν Μπούρας στάθηκε καὶ τοὺς κοίταζε. Ξύνει τὰ μουστάκια του συλλογισμένος.

— Καλά... λέει στὸ τέλος. Μιὰ καὶ μοῦ τὸ γυρεῦει ὁ φίλος μου ὁ κύρ Θανάσης, δὲ γίνεται νὰ τοῦ χαλάσω τὸ χατίρι. Ὅμως, ξέρεις, βρὲ παιδί μου, γιὰ νὰ ἔμαστε δηλαδή ξηγημένοι, πάνω στὸ καράβι ἡ ζωὴ εἶναι κάπως ἄβολη. Εἶναι μέρες πὺ δὲν καλοπερνᾷμε, σὰ νὰ λέμε, πάνω στὴ θάλασσα... Ἔ, δασκαλόπαιδο;

— Νὰ μὴ νοιάζεσαι γι' αὐτό, φωνάζει συγκινημένος ὁ Ἄντρέας. Θὰ δῆς... Θὰ δῆς πῶς θὰ τὰ καταφέρω. Ἔχω κουράγιο ἐγώ, δὲν εἶν' ἔτσι, Πετρή;

— Ἄ, ναί, ὅσο γι' αὐτό!... ἀποσώνει πρόθυμα ὁ Πετρή.

— ...Καὶ δὲν μποροῦσε ὁ βλογημένος ὁ κύρ Θανάσης νὰ μοῦ τὸ πῆ κὰν ἐχτές! λέει πάλι ὁ καπετάνιος. Δὲν μποροῦσε νὰ μοῦ τὸ πῆ ὁ βλογημένος; Θὰ τὰ κανόνιζα καλύτερα...

Ὁ Ἄντρέας νόμισε πῶς μιλοῦσε γιὰ τὶς κουμπάνιες.*

κουμπάνια = τὰ ἐφόδια

—Ἐφερα, λέει, μαζί μου, πολλή γαλέτα καὶ τυρί.
Κοιτᾶτε... Φτάνει γιὰ μέρες!

Τοῦ δείχνει τὸ φουσκωμένο γυλιὸ καὶ ἓνα σακίδιο
στρατιωτικὸ, κρεμασμένο στὸ πλευρό του, ποῦ πάει
νὰ σκάση ἀπὸ τὸ παραγέμισμα.

Ὁ καπετάνιος τοῦ χαϊδεύει τὸ κεφάλι.

—Ἄιντε! λέει γελώντας. Δὲν πιστεύω δὰ νὰ μὴν πε-
ρισσέψη τίποτα καὶ γιὰ σένα στὸ ντουλάπι τοῦ кара-
βιοῦ, ἔ; Τί λές καὶ σύ, μπαρμπα-Λιά;

Ὁ μπαρμπα-Λιάς γελᾷ σὰ νὰ βήχη, γκάχ-γκάχ-
γκάχ, καὶ δὲν ἀκούγεται τί λέει. Εἶναι στὶς χαρὲς του
τώρα, ποῦ λύνουν τέλος πάντων τὴν πρυμάτσα.*

Ὁ Ἄντρέας ξεφορτώνεται στὴ στιγμή καὶ στρώνε-
ται μονομιᾶς στὴ δουλειά. Ἄνοιγουνε τοὺς φλόκους*
ὄσπου νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ λιμάνι. Ὁ καπετάνιος καθί-
ζει στὸ τιμόνι.

* * *

Τὴν ὥρα ποῦ τὸ καράβι ξεμπουκάρει ἀπὸ τὰ φα-
νάρια τοῦ λιμανιοῦ, ὁ Πετρὴς φωνάζει ξάφνου:

— Κοίτα!

Ἄπλώνει τὸ χέρι πίσω κατὰ τὸ λιμάνι. Ὅλοι ση-
κώνουν τὸ κεφάλι καὶ βλέπουν πρὸς τὰ κεῖ.

Ἀλήθεια, κάποιος κολυμπᾷ καταπόδι τῆς «Φανε-
ρωμένης». Ἐνα κεφάλι φαίνεται νὰ μαυρολογᾷ μέσα
στὸν ἴσκιο τῶν ἀραγμένων караβιῶν. Σὰ βγήκε στὸ
ξέφωτο τοῦ φεγγαριοῦ, ὁ Ἄντρέας λέει μὲ συγκίνη-
ση:

ἡ πρυμάτσα = τὸ παλαμᾶρι τῆς πρύμης

ὁ φλόκος = πανὶ τοῦ караβιοῦ

— Εἶναι ὁ Κούρτ!

— Ἦρθε νὰ ξεπροβοδίση... κάνει ὁ Πετρῆς.

Κουνᾶ τὸ χέρι του καὶ φωνάζει:

— Μπράβο, Κούρτ! Ἔχε γειά, Κούρτ!

Τὸ καράβι βγαίνει ἀργὰ ἀργὰ μὲ προσεχτικὲς μα-
νοῦβρες, καὶ τὸ σκυλὶ ὀλοένα πλησιάζει. Φαίνεται
καθαρὰ τώρα τὸ ὠραῖο κεφάλι του. Ἄκόμα καὶ τὰ μά-
τια του εἶναι γεμάτα χαρὰ, ποὺ βλέπει τὰ παιδιὰ στὴν
πρύμη νὰ τοῦ μιλοῦν.

Τὸ καράβι ὥστόσο βγήκε ἀπὸ τὸ λιμάνι, κι ὁ σκύ-
λος πάντα κολυμπᾷ μὲ κουράγιο πίσω ἀπ' τὴν πρύ-
μη τῆς «Ἀργῶς».

Ὁ Ἄντρέας ἄρχισε ν' ἀνησυχῆ.

Σηκώνεται ὄρθιος, νὰ τὸν προσέξῃ ὁ σκύλος, καὶ
τοῦ φωνάζει δυνατὰ:

— Κούρτ! πήγαινε πίσω γρήγορα!

Χτυπᾷ τὸ πόδι στὸ σανίδι καὶ ξαναπροστάζει:

— Γρήγορα πίσω!

Τὸ σκυλὶ γαβγίζει λυπητερά, παρακαλεστικὰ μι-
κρὰ γαβγητά, σταματᾷ γιὰ μιὰ στιγμή, διστάζει, καὶ
πάλι χύνεται μπρός, νὰ μὴ χάσῃ τὴν ἀπόσταση ἀπὸ
τὴ βάρκα.

— Φύγε πίσω! διατάζει ὁ Ἄντρέας θυμωμένος. Φύγε
πίσω, λοιπόν!

Ὁ Κούρτ κάθε φορὰ τοῦ ἀπαντᾷ μ' ἓνα μικρὸ γαβ-
γητό, μὰ δὲν ἀλλάζει ρότα.* Τὸ μαῦρο κεφάλι του
εἶναι πάντα ἐκεῖ, μέσα στὰ φωτισμένα νερά, πάντα
πίσω ἀπὸ τὴ βάρκα.

ἡ ρότα = πορεία

Ὁ Ἄντρέας βλέπει τὸν καπετάνιο ποὺ γυρίζει κάπου κάπου τὸ κεφάλι καὶ κοιτάζει τὸ ζὼ* στὴ θάλασσα. Συλλογιέται μὲ μεγάλη στενοχώρια τὴν καινούρια ἐνόχληση, ποὺ αὐτὸ τὸ περιστατικὸ δίνει στὸν καπετὰν Μπούρα. Μαζεύει κομμάτια πέτρες, ἀποτρίμματα ἀπὸ τὶς πλάκες, καὶ ἀρχίζει νὰ πετροβολᾷ τὸ σκυλί, νὰ τὸ κάνη νὰ γυρίσῃ πίσω. Ὀλοένα τὸ διώχνει πολὺ θυμωμένος. Μὲ φωνές, μὲ χειρονομίες, μὲ τὶς πέτρες. Ὁ Κούρτ τὸ χαβά του. Ἐξακολουθεῖ νὰ κολυμπᾷ πάντα ἥρωικά, κουρασμένος, μὰ χωρὶς νὰ τὰ βάζῃ κάτω. Μιὰ ἀπὸ τὶς πέτρες φαίνεται νὰ τὸν ἐβρῆκε, γιατί γάβγιξε μὲ πόνο. Ἡ φωνὴ ἤρθε λυπητερὴ μέσα στὴ νύχτα.

Τότε ὁ Ἄντρέας ἄφησε τὶς πέτρες του νὰ πέσουν στὴ θάλασσα. Κοίταξε ἀπελπισμένος τὸ ζὼ. Τὰ μάτια του βούρκωσαν. Ἦξερε αὐτὸς τὴν ἀφοσίωσή του. Θὰ κολυμποῦσε ἔτσι ὥσπου θὰ βαστοῦσαν οἱ δυνάμεις του. Ὁ ἀγέρας θὰ γιόμιζε τὰ πανιὰ τῆς «Φανερωμένης», τὸ καράβι θὰ ξεμάκραινε, κι ὁ Κούρτ θὰ κολυμποῦσε πάντα, ἀπελπισμένος καὶ πιστός, πίσω, ὀλομόναχος μέσα στὴ νύχτα, μέσα στὸ κρῦο νερό, ὥσπου ν' ἀποκάμῃ. Δὲ θὰ ἔχε πιά σὲ λίγο καὶ τ' ἀνάκαρα* νὰ γυρίσῃ πίσω. Θὰ πνιγότανε μεσοστρατίς, ἐκεῖ μπρὸς στὰ μάτια του, καὶ τὸ πρῶι θὰ τὸν ἐβγαζε ἢ θάλασσα σὲ μιὰν ἀκρογιαλιά.

— Δὲ φεύγει! εἶπε ἀπελπισμένος. Τί νὰ κάνω, ποὺ δὲ φεύγει!

τὸ ζὼ = ζῶο

ἀνάκαρα = κουράγιο, δύναμη

Τότε ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ καπετάνιου.

Εἶπε ἤσυχα ἤσυχα:

— Ἔτσι εἶν' αὐτὰ τὰ ζά. Δὲν τὸ ἔχει ἀπόφαση νὰ γυρίση. Μόνο κατεβῆτε στὴ βάρκα καὶ πάρτε τον πρὶν ἀμολήση* καὶ πάη φοῦντο.

Τὰ παιδιὰ βρέθηκαν στὴ στιγμὴ μέσα στὴν «Ἄργω». Μὲ μερικὲς κουπιὲς κόντεψαν τὸ σκύλο, τὸν τράβηξαν ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ τὸν ἀνέβασαν μαζί τους στὸ καράβι. Ἦτανε φανερὰ κουρασμένος, ἀνάσανε λαχανιασμένος, μὲ τὴ γλώσσα μιὰ πιθαμὴ ἔξω. Μ' ὅλα αὐτὰ, εἶχε τὸ κουράγιο νὰ κάνη μεγάλα σάλτα, γιὰ νὰ τινάξη ἀπὸ πάνω του τὰ νερὰ καὶ νὰ δείξη τὴν εὐχαρίστησή του.

Ὁ Ἄντρεας ἔνιωσε τὴν καρδιά του τόσο ξεχειλισμένη ἀπὸ εὐγνωμοσύνη...

Πῆγε κοντὰ στὸν καπετάνιο, κάθισε χάμου, πλάι, τοῦ πῆρε τὸ χέρι καὶ τὸ φίλησε.

— Σᾶς εὐχαριστῶ ἀπὸ τὴν καρδιά μου, εἶπε σιγὰ σιγά. Δὲ θὰ ξεχάσω ποτές μου τὴν καλοσύνη σας!

Ὁ καπετάν Μπούρας χαμογέλασε καλοσυνάτα.

— Γιὰ ποιοὺ πράμα; ρώτησε. Γιὰ τὸ σκύλο τάχα; Μὰ δὲ θὰ τ' ἀφήναμε νὰ πνιγῆ, ἔ;

Ἦνιωσε πάνω στὸ κακοπέτσουρο* χέρι του τὰ ζεστά δάκρυα τοῦ παιδιοῦ. Ἄνεσῆκωσε μὲ τ' ἀνάστροφο τῆς παλάμης τὸ σαγόνι τοῦ Ἄντρεα, κοίταξε μὲ ἀπορία τὸ πρόσωπό του στὸ φεγγάρι. Τόνη μάλωσε μισὰ ἀστεῖα μισὰ σοβαρά.

ἀμολάρω = ἀφῆνω

κακοπέτσουρο = μὲ ζαρωμένη ἐπιδερμίδα

— Μὰ στάσου! εἶπε. Ἐσὺ κλαῖς, θαρρῶ! Τ' εἶν' αὐτά,
Ἄντρεά! Οἱ γυναῖκες κλαῖνε, γιέ μου. Ἐσὺ τώρα εἶσαι
θαλασσινός. Κι αὐτὰ τὰ κλάματα εἶναι στεριανά, ἔ;
— Ἐχεις δίκιο, καπετάνιο... εὐχαριστῶ!

Σηκώνεται καὶ τρέχει νὰ δώση ἓνα χέρι στὶς μα-
νοῦβρες.

Ὁ Κούρτ τρέχει κι αὐτὸς ἀπὸ τὸν ἓνα στὸν ἄλλο,
κουνᾶ τὴν οὐρά του. Θέλει νὰ πῆ:

— Ἐμένα δὲ μὲ θέλετε νὰ κάνω τίποτα; Μὰ τίποτα;

Ὁ μπαρμπα-Λιάς ἀνεσκαλώνει* κι ἀνάβει τὰ φα-
νάρια. Πράσινο στὰ δεξιά. Κόκκινο στὰ ζερβιά. Ἄ-
κόμα, ἓνα στὸ πλωριὸ τὸ ἄρμπουρο,* λευκό, κι ἄλλο
ἓνα λευκό, στὴν πρύμη.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι πολὺ ὁμορφα. Ὁ Ἄντρεάς βρί-
σκει πὼς μοιάζουνε μὲ γιορτιάτικη φωταψία. Ὁ
Κούρτ κοιτάζει κι αὐτός. Πηγαίνει στὴν πλώρη, στὸ
τσιμπούκι,* βλέπει τὸ φεγγάρι, βλέπει τὰ φωτισμένα
νερά. Γαβγίζει χαρούμενα μέσα στὴν ὁμορφη νύ-
χτα. Ἡ «Φανερωμένη» βγήκε ἀπὸ τὸ λιμάνι σὰ μέσα
ἀπὸ μιὰν ἀγκαλιά. Τότες παίρνει βόλτα ἄργα ἄργα.
Ἄνοίγει σὰ μεγάλη ἄσπρη φτερούγα καὶ τὸ πλω-
ριὸ πανί. Τὸ λιμάνι ὀλοένα καὶ μακραίνει. Οἱ ἀχτὲς
σβηθοῦνται, παίρνουν ἓνα ἀβέβαιο χρῶμα, οἱ γραμμὲς
θαμπώνουν.

Τὴν ὥρα κείνη ἴσα ἴσα ἀκούγεται ἀντίκρυ, ἀπὸ τὴ
στεριά ψηλά, ἓνα σάλπισμα. Χτυπᾶ τὸ ἐγερτήριο. Οἱ

ἀνεσκαλώνω = σκαρφαλώνω

τὸ ἄρμπουρο καὶ ἄλμπουρο = κατάρτι

τὸ τσιμπούκι = ἡ ἄκρη τοῦ καταρτιοῦ τῆς πλώρης

γρήγορες καὶ δυνατὲς νότες ἀντιχτυποῦνε στὰ μου-
ράγια* καὶ στὰ κλειστὰ σπῖτια τῆς μικρῆς πολιτείας,
σὰ νὰ ἔναι κι οἱ ἴδιες χάλκινες. Κατόπι μιὰ σουβλερῆ
σφυριζιά:

— Φφφχίουου!

Ὁ Ἄντρεας νιώθει τὴν καρδιά του νὰ κλοτσᾷ δυ-
νατὰ μέσα στὸ στήθος του. Κάτι σφίγγεται μέσα του.
Ἡ σάλπιγγα κι ἡ σφυρίχτρα σὰ νὰ βάρεσαν μέσα
στὸ στήθος του. Δαγκάνει τ' ἀχείλι του καὶ στηλώνει
τ' αὐτὶ μακριά, πρὸς τὴ στεριά, ν' ἀκούσῃ ἀκόμα. Τὸ
σάλπισμα. Τὴ σφυρίχτρα...

Τίποτα.

Τραβάει τὸν Πετρή ἀπ' τὸ μανίκι.

— Ἄκου! τοῦ λέει σιγά.

— Εἶναι ἡ μάζωξη στὸ σκολειὸ γιὰ τὴν ἐκδρομὴ,
κάνει μὲ ἀδιαφορία ὁ Πετρήης.

— Ναί! κουνᾷ κι ὁ Ἄντρεας τὸ κεφάλι μέσα στὸ σκο-
τάδι. Εἶναι γιὰ τὴν ἐκδρομὴ...

Καὶ δὲ λέει ἄλλο.

Ἡ ὁμορφὴ πολιτεία, κάτασπρη ἀπὸ τὸν ἀσβέστη,
πάει, χάθηκε κιόλας μὲ τὴν πρώτη βόλτα. Ἡ μπρα-
τσέρα εἶναι πιά ἀνοιγμένη στὸ πέλαγο. Ὁ ἀγέρας δὲν
εἶναι πρίμος* βέβαια. Ἄνεβαίνοντας, τὸν ἔχει στὴ
δεξιὰ μάσκα* τῆς πλώρης. Καὶ ταξιδεύει μὲ βόλτες.
Μεγάλες, ἀργές, ωραίες βόλτες, καλλιγραφημένες
πάνω στὰ κατάφωτα νερὰ ἀπὸ τὸ ἑπιπέδιο κυβέρνημα

τὸ μουράγιο = μόλος

πρίμος = εὐνοϊκός

ἡ μάσκα = ἡ πλευρὰ τοῦ караβιού

τοῦ καπετὰν Μπούρα. Κι ἡ «Ἀργώ», ἡ χαριτωμένη φελούκα, ἀκολουθᾷ δεμένη στὴν πρύμη, χαρούμενη, παιγνιδιάρικα καὶ πεταχτὴ σὰ μιὰ μεγάλη νεροπεταλούδα.

Τὸ φεγγάρι λαμποκοπᾷ στ' ἄλμπουρα, στοὺς μπρούντζους καὶ στὰ ξάρτια. Γεμίζει καὶ τὴν «Ἀργώ». Ἀσημένια πουλιὰ ἀνοίγουν καὶ κλείνουν γρηγορα τὶς πλατιῆς φτεροῦδες τῶν πάνω στὸ κύμα. Ἀστράφτουνε μιὰ καὶ χάνονται.

Ἔλα εἶναι ἐξαίσια.

Ὁ οὐρανός. Τὸ φεγγάρι. Οἱ στεριές. Τὰ νησάκια. Ἡ θάλασσα. Ἡ θάλασσα!

Ὁ Ἀντρέας αἰσθάνεται σὰ νὰ ἴναι μεθυσμένος ἀπὸ ὅλα αὐτά. Στέκεται ὄρθιος στὴν πλώρη, κρατημένος ἀπὸ τὰ ξάρτια. Ἡ καρδιά του χτυπᾷ... χτυπᾷ... Πάει νὰ σπάση. Ἀναπνέει δυνατὰ τὸν ἀρμυρὸν ἀγέρα, πὺ ἔρχεται δροσερὸς σὰν τὸ κρῦο νερό. Νὰ ἴτανε τὸ στήθος του φαρδὺ σὰν τὰ μεγάλα πανιά τῆς «Φανερωμένης», νὰ τὸν ρουφήξῃ ὅλον αὐτὸν τὸν ἀγέρα, νὰ τὸν δεχτῆ μέσα του ἔτσι χορταστικά, νὰ φουσκώσῃ τὸ στήθος του ὅπως τὸν δέχονται τὰ πανιά καὶ φουσκώνουν!

Κάθε φορὰ πὺ ἀκούει τὸν καπετάνιο νὰ προστάξῃ καινούρια μανούβρα, πετάγεται καὶ βοηθᾷ τὸν Πετρή, γεμάτος καρδιά. Ὁ καπετὰν Μπούρας ἀπορεῖ μὲ τὴν ἴδρυση του. Κατόπι τὰ δυὸ παιδιὰ ξαπλώνονται μαζί, πλάι πλάι, στὴν πλώρη, πὺ ἀνεβοκατεβαίνει μὲ ρυθμὸ καὶ κόβει τὸ κύμα, χράστ! χρούστ!

Ξαπλώνει κοντά τους κι ό Κούρτ, άπλώνει τή
μπροστινά πόδια του και άκουμπά πάνω τήν κεφάλα
του, όπως βλέπει τή παιδιά ν' άκουμπάνε τή σαγόνη
στά κουλουριασμένα μπράτσα τους.

(Άπό τή βιβλίό 'Ο Άργονάτης)

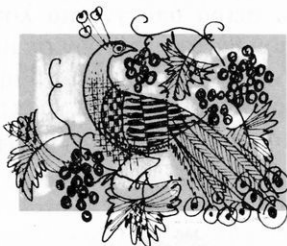
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

Γαλήνη

έν άκούεται ούτ' ένα κύμα
είς τήν έρμη άκρογιαλιά
λές και ή θάλασσα κοιμᾶται
μέσ στήσ γής τήν άγκαλιά.

(Άπό τή Ποήματα)

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Οί έργασίες γιά τή σύνθεση τοῦ « Ἀνθολογίου γιά τὰ παιδιὰ τοῦ Δημοτικοῦ» ἄρχισαν τὸ φθινόπωρο τοῦ 1974, ἐπὶ ὑπουργίας Νικολάου Κ. Λούρου. Ἡ ἐκτύπωση καὶ τῶν τριῶν τόμων ἐγίνε ἐπὶ ὑπουργίας Παναγιώτη Ζέπου.

Ὁ κάθε ἓνας ἀπὸ τοὺς τόμους τοῦ Ἀνθολογίου προορίζεται νὰ χρησιμοποιηθῆ σὲ δύο τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ. Ὁ πρῶτος εἶναι γιά τὴν Α΄ καὶ Β΄ τάξη, ὁ δεῦτερος γιά τὴ Γ΄ καὶ Δ΄, καὶ ὁ τρίτος γιά τὴν Ε΄ καὶ Ζ΄.

Οἱ τόμοι εἶναι ἀφιερωμένοι, μὲ τὴ σειρά, στὴ μνήμη τριῶν σπουδαίων λογοτεχνῶν, ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν παιδικὴ λογοτεχνία καὶ ἔχουν διαπαιδαγωγῆσει γενεὲς Ἑλληνοπαίδων μὲ τὸ ἔργο τους: τὸν Ζαχαρία Παπαντωνίου, τὸν Γρηγόριο Ξενόπουλο καὶ τὴν Πηνελόπη Δέλτα.

Ἐγίνε προσπάθεια ὥστε τὸ Ἀνθολόγιο νὰ εἶναι προσαρμοσμένο στὶς πνευματικὲς ἀνάγκες τῶν παιδιῶν τοῦ Δημοτικοῦ. Μέσα στοὺς τόμους τοῦ δὲν ἐπιδιώκεται —καὶ οὔτε ἦταν, ἄλλωστε, κατορθωτὸ— νὰ δοθῆ ἀντιπροσωπευτικὴ εἰκόνα τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας. Οἱ Νεοέλληνες συγγραφεῖς, ἀκόμα καὶ οἱ καλύτεροι, ποὺ δὲν διέθεταν κείμενα κατάλληλα γιά τὴν παιδικὴ ἡλικία, δὲν περιλαμβάνονται ἐδῶ. Πάντως, ἡ εὐθύνη τῆς τελικῆς ἐπιλογῆς τῶν κειμένων βαρύνει ὀλόκληρη τὴν Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἀνθολογίου.

Τέλος, τὸ Ἀνθολόγιο αὐτὸ δὲν ἐγίνε γιά νὰ ὑποκαταστήσῃ τὰ βιβλία τῶν Ἀναγνωστικῶν, ἀλλὰ γιά νὰ προσφέρῃ στοὺς μικροὺς μαθητὲς μιὰ σειρά ἀπὸ γνήσια λογοτεχνικὰ κείμενα, ποιητικὰ καὶ πεζά, ποὺ θὰ τοὺς φέρουν σὲ μιὰ πρώτη ἐπαφὴ μὲ τὴ Νέα Ἑλληνικὴ Λογοτεχνία, θὰ τοὺς βοηθήσουν σημαντικὰ νὰ καλλιεργήσουν τὸν προφορικὸ καὶ γραπτὸ λόγον τους καὶ θὰ τοὺς κάνουν νὰ ἀγαπήσουν ἀκόμα περισσότερο τὸ βιβλίον καὶ τὸ διάβασμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
<i>Πρόλογος</i>	11
Εὐγενία Παλαιολόγου-Πετρώνδα, <i>Προσευχή</i> (ποίημα) ... (Μεσεβρινός, <i>Τὸ πρῶτο ἀναγνωστικό μου</i> —Γιὰ τὰ παιδιά τῶν ἀπόδημων πὸν ἀφήνουν τὸ ἀλφαβητάρι. Λευκωσία/Lund 1974)	13
Τέλλος Ἄγρας, <i>Φεγγαράκι</i> (ποίημα)	14
(<i>Καθημερινές, 1923-1930</i> . Ἐκδοτικός Οἶκος Πέτρου Δημητράκου, Ἀθήναι)	
Ρένα Καρθαίου, <i>Ἡ Ἀστροναύτισσα</i> (ποίημα).....	15
(<i>Χαρταετοὶ στὸν οὐρανό</i> . Ἀθήνα 1973)	
Ἐπ. Παπαμιχαήλ - Δ. Βουτυράς, <i>Ὁ πρῶτος μου πόθος</i> ..	17
(<i>Ὁ ἥλιος, Ἀναγνωστικό Γ' Δημοτικοῦ</i> , ἔκδ. β'. Ἐκδοτικός Οἶκος Δ. καὶ Π. Δημητράκου, Ἀθήνα 1925)	
Ρένα Καρθαίου, <i>Κικιρίκου! Κικιρί!</i> (ποίημα)	24
(<i>Χαρταετοὶ στὸν οὐρανό</i>)	
Βασίλης Ρώτας, <i>Ὁ παππούλης</i> (ποίημα).....	25
(<i>Ἀγούλα</i> . Ἀθήνα 1974)	
Κώστας Βάρναλης, <i>Τὸ παραμῦθι πὸν δὲν εἶχε τέλος</i>	26
(<i>Δώδεκα διαλεγτὰ παραμῦθια</i> . Ἐκδοτικός Οἶκος «Ἀστήρ», Ἄλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, Ἀθήναι 1960)	
<i>Γλωσσοδέτης</i> (λαϊκὸ)	32
(<i>Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκά, γιὰ παιδιά 7 χρονῶν καὶ ἀπάνω</i> . Ἀθήνα, Τυπογραφεῖο Μυρτίδη, 1957)	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, <i>Ὁ ἀνυπόμονος</i> (ποίημα).....	33
(<i>Ζαχ. Α. Παπαντωνίου - Γεωρ. Ε. Λαμπελέτ, Παιδικὰ τραγούδια</i> . Ἐκδοτικός Οἶκος Δημητράκου, Ἀθήναι 1931)	

Γεωργία Ταρσούλη, <i>Μάνα και ψυχομάνα</i>	34
(<i>Οί φίλοι μας τὰ ζῶα</i> . Ἐκδοτικός Οἶκος Ν. Ἀλικιώτης καὶ Υἱοί, Ἀθήναι)	
<i>Ταχτάρισμα</i> (δημοτικὸ).....	42
(Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη, Παράρτημα 1, <i>Νανουρίσματα, Ταχταρίσματα, Παιχνιδάκια</i> , Ἀνθολόγημα μὲ σημειώσεις Φανῆς Σαρεγιάννη. Ἀθήνα 1953)	
<i>Νανουρίσμα</i> (δημοτικὸ).....	43
(Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη, <i>Νανουρίσματα, Ταχταρίσματα, Παιχνιδάκια</i>)	
« <i>Ἡ ἄλεπού δέκα χρονῶν καὶ τ' ἄλεπουδάκι ἔντεκα</i> » (λαϊκὸ παραμῦθι).....	44
(<i>Ἑλληνικὰ Παραμῦθια</i> , Ἐκλογή Γ. Α. Μέγα, Σειρὰ δευτέρα. Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σίας. Ἀθήναι 1962)	
<i>Ἡ ἄλεπού καὶ τὰ σύκα</i> (λαϊκὸ).....	45
(<i>Νεοελληνικὰ Λαογραφικὰ Κείμενα</i> , Ἐπιμέλεια Δ. Σ. Λουκάτου. Βασικὴ Βιβλιοθήκη «Ἄετοῦ», ἀριθ. 48, Ἐκδοτικός Οἶκος Ι. Ν. Ζαχαροπούλου, Ἀθήναι)	
Μιχ. Δ. Στασινόπουλος, <i>Ὁ θυρωρὸς</i> (ποίημα).....	46
(<i>Ἀρμονία</i> . Ἀθήνα 1956)	
<i>Γλωσσοδέτης</i> (λαϊκὸ).....	47
(<i>Παιχνιδία καὶ τραγούδια λαϊκὰ</i>)	
<i>Οἱ σπανοὶ κι ὁ πολυγένης</i> (λαϊκὸ).....	48
(<i>Παιχνιδία καὶ τραγούδια λαϊκὰ</i>)	
Ἀλέξης Συμεών, <i>Τὸ παραμῦθι τοῦ Κεφάλαι</i>	49
(<i>Τὸ παραμῦθι τοῦ Κεφάλαι, τῆς Πηδηχτῆς καὶ τοῦ Γελαστοῦ</i>)	
Γεώργιος Δροσίνης, <i>Παπαροῦνες</i> (ποίημα).....	52
(<i>Σπίθες στὴ στάχτη</i> , 1940)	
Γεώργιος Δροσίνης, <i>Τρεχούμενο νερὸ</i> (ποίημα).....	53
(<i>Φευγάτα χελιδόνια, 1911-1935</i> . Ἐκδότης Σιδέρης, Ἀθήναι 1936)	
Τέλλος Ἄγρας, <i>Οἱ μεγάλες λύπες</i>	54
(Περιοδικὸ <i>Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων</i> , 14 Μαρτίου 1936)	
Τέλλος Ἄγρας, <i>Χελιδονοφωλιές</i> (ποίημα).....	62
(Περιοδικὸ <i>Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων</i> , 1936)	
Τέλλος Ἄγρας, <i>Κάτω ἀπ' τὸ χιόνι</i> (ποίημα).....	63
(Περιοδικὸ <i>Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων</i> , 31 Ὀκτωβρίου 1936)	

Νίκος Κανάκης, <i>Τὸ «καθαρό» γουρουνάκι</i> (ποίημα).....	64
<i>(Τραγούδια γιὰ μικρὰ παιδιά. Θ. Γέρου, Εἰδικὴ Διδακτικὴ, τόμος Β', Ἐκδότης Πιττακόσ)</i>	
Νίκος Κανάκης, <i>Χειμώνας</i> (ποίημα)	65
<i>(Τραγούδια γιὰ μικρὰ παιδιά)</i>	
Γεωργία Ταρσούλη, <i>Τὸ γουρουνάκι</i>	66
<i>(Περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 2 Φεβρουαρίου 1929)</i>	
Φράνση Σταθάτου, <i>Κοντὰ στοὺς ἀνθρώπους</i>	70
<i>(Ἦταν κάποτε μιὰ νεράιδα, Ἐκδότης «Χρυσὴ Πέννα»)</i>	
<i>Παροιμίες μὲ ζῶα</i>	79
<i>(Νεοελληνικὰ Λαογραφικὰ Κείμενα, Ἐπιμ. Δ. Σ. Λουκάτου)</i>	
Κ. Γ. Καρυωτάκης, <i>Νεραντζιὰ</i> (ποίημα).....	80
<i>(Ποιήματα καὶ Πεζά, Ἐπιμέλεια Γ. Σαββίδη, Ἐκδότης «Ερμῆς», Ἀθήνα 1972)</i>	
<i>Ὁ παπᾶς, ἢ ἄλεπὸν κι ὁ γάιδαρος</i> (λαϊκὸ παραμῦθι)	81
<i>(Νεοελληνικὰ Λαογραφικὰ Κείμενα, Ἐπιμ. Δ. Σ. Λουκάτου)</i>	
<i>Παροιμίες μὲ ζῶα</i>	83
<i>(Νεοελληνικὰ Λαογραφικὰ Κείμενα, Ἐπιμ. Δ. Σ. Λουκάτου)</i>	
<i>Ποντικὸς σαμαρωμένος</i> (λαϊκὸ)	84
<i>(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκὰ)</i>	
Νίκος Κανάκης, <i>Μιὰ μπουντόζα στὸ χωριό μας</i> (ποίημα)	85
<i>(Τραγούδια γιὰ μικρὰ παιδιά)</i>	
<i>Γάτα, λιοντάρι καὶ ἄνθρωπος</i> (λαϊκὸ παραμῦθι).....	87
<i>(Ἑλληνικὰ Παραμύθια, Ἐκλογὴ Γ. Α. Μέγα, Σειρὰ Δευτέρα)</i>	
<i>Γλωσσοδέτης</i> (λαϊκὸ)	89
<i>(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκὰ)</i>	
<i>Τὸ σχέδιο τῆς Ἀγιάς Σοφιάς</i> (λαϊκὴ παράδοση).....	90
<i>(Νικόλαος Πολίτης, Παραδόσεις Α', Ἐκδότης «Εργάνη», Ἀθήνα 1965)</i>	
<i>Νανούρισμα</i> (δημοτικὸ)	91
<i>(Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη, Νανουρίσματα, Ταχταρίσματα, Παιχνιδάκια)</i>	
Γρηγόριος Ξενόπουλος, <i>Ἐνα γατάκι στὸν καθρέφτη</i>	92
<i>(Ἀθηναϊκὲς ἐπιστολές, Ἐκδότης Μπίρης, Ἀθήνα)</i>	
<i>Διαλεχτὴ Ζευγώλη-Γλέζου, Ἐφτὰ μαῦροι γάτοι</i> (ποίημα).	96
<i>(Ὁ κύκλος τῶν πικρῶν ὥρων. Οἱ Ἐκδόσεις τῶν Φίλων, Ἀθήνα 1964)</i>	

Ἀλέξανδρος Πάλλης, <i>Τέσσερα ἀδέρφια</i> (ποίημα).....	98
(<i>Κούφια καρύδια. Λίβερπουλ 1915</i>)	
Μάντεμα (λαϊκὸ).....	100
(<i>Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκὰ</i>)	
Παροιμίες γιὰ τοὺς μῆνες καὶ τὶς ἐποχὲς.....	100
(<i>Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκὰ</i>)	
Γεώργιος Δροσίνης, <i>Τὰ ζῶα μου καὶ τὰ πουλιὰ</i>	102
(<i>Σκόρπια φύλλα τῆς ζωῆς μου. Ἐκδότης I. Ν. Σιδέρης, Ἀθήναι 1940</i>)	
Γεώργιος Ἀθάνας, <i>Ἔνας πελαργὸς</i> (ποίημα).....	109
(<i>Ἐυδοκία. Ἐκδόσεις «Ἄλφα», I. Μ. Σκαζίκη, Ἀθήνα 1955</i>)	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, <i>Τὸ παγόνι</i> (ποίημα).....	110
(<i>Παιδικὰ τραγούδια</i>)	
Δημ. Ψαθαῦ, <i>Τὸ πιὸ πολύτιμο δῶρο</i>	111
(<i>Ἐφημερίδα Τὰ Νέα, Ἀθήναι</i>)	
Οἱ ποντικοὶ στὸ ταξίδι (λαϊκὸ).....	114
(<i>Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκὰ</i>)	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, <i>Ὁ παπαγάλος</i> (ποίημα).....	116
(<i>Παιδικὰ τραγούδια</i>)	
Γλωσσοδέτης (λαϊκὸ).....	117
(<i>Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκὰ</i>)	
Εὐγένιος Σπαθάρης, <i>Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ τὸ κατα- ραμένο φίδι</i>	118
(<i>Μεταγραφὴ ἀπὸ δίσκου τῆς Columbia</i>)	
Ν. Ποριώτης, <i>Ὁ Κύριος Κανεῖς</i> (ποίημα).....	128
(<i>Μυρτιώτισσα, Παιδικὴ Ἀνθολογία, μὲ πρόλογο Κωστή Παλα- μᾶ, τόμ. Β', Ξένα ποιήματα καὶ μῦθοι, Ἀθήνα 1929</i>)	
Σμαράγδα Δ. Μοστράτου, <i>Τὸ ταξίδι τοῦ Διόνυσου</i>	130
(<i>Τρία παραμῦθια, παρμένα ἀπὸ τοὺς ὁμηρικὸς ὕμνους. Ἀ- θήναι 1950</i>)	
Μαντέματα (λαϊκὰ).....	133
(<i>Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκὰ</i>)	
Ὁ Γαβριὴλ ὁ μωλωνὰς καὶ ἡ κερα-Μαριὼ (λαϊκὸ παραμῦθι)	134
(<i>Παραμῦθια τοῦ λαοῦ μας, Ἐπιμέλεια Γιώργου Ἰωάννου. Ἐκδό- της «Ἑρμῆς», Ἀθήνα 1973</i>)	
Ρίτα Μπούμη-Παπᾶ, <i>Ὁ θαλασσοπόρος</i> (ποίημα).....	139
(<i>Ἡ μαγικὴ φλογέρα. «Δωρικός», Ἀθήνα 1965</i>)	

Γιώργης Κρόκος, <i>Γαλανό</i> (ποίημα).....	140
<i>(Παιδικά χαμόγελα. Έκδότης Ι. Σιδέρης, 1962)</i>	
Θέτις Κ. Φραντζή, <i>Τὰ χέρια τοῦ παπποῦ</i>	141
<i>(Παραμύθια γιὰ μεγάλους καὶ μικρούς. Κέντρον Νεοελληνικῶν Μελετῶν, Austin, Texas, U.S.A. 1969)</i>	
Γιώργης Κρόκος, <i>Χριστούλη μου</i> (ποίημα).....	147
<i>(Παιδικὸ Θέατρο, Ἐφηβικὸ Θέατρο, Ποιήματα, Τραγούδια. Ἀθήνα 1972)</i>	
Γεώργιος Δροσίνης, <i>Ἀνθονήσι</i> (ποίημα).....	148
<i>(Φευγάτα χελιδόνια)</i>	
Λάμπρος Πορφύρας, <i>Τὸ στερνὸ παραμῦθι</i> (ποίημα).....	149
<i>(Σκιές. Ἐκδοτικὸς Οἶκος Ζηκάκη, Ἀθήναι 1926)</i>	
Αγγελικὴ Βαρελλᾶ, <i>Τὰ περιστέρια καὶ τὰ παιδιὰ</i>	150
<i>(Περ. Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς τῆς Νεότητος, Ἰαν. 1972)</i>	
Ρένα Καρθαίου, <i>Προσευχὴ ἑνὸς μικροῦ κοριτσιοῦ</i> (ποίημα)	156
<i>(Χαρταετοὶ στὸν οὐρανὸ)</i>	
Πέτρος Γλέζος, <i>Θεοφάνια σ' ἓνα νησάκι</i>	157
<i>(Τὸ σπίτι μὲ τὰ περιστέρια. Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἀστήρ», Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, Ἀθήναι)</i>	
Τίμος Μωραϊτίνης, <i>Ἡ χρυσόμωγα</i> (ποίημα).....	166
<i>(Περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 12 Δεκεμβρίου 1925)</i>	
Στέλιος Σπεράντσας, <i>Φῶτα</i> (ποίημα).....	167
<i>(Ὅμορφοι κόσμοι. Μ. Πεχλιβανίδης καὶ Σία, Ἀθήναι 1956)</i>	
Πηνελόπη Δέλτα, <i>Οἱ βόλοι</i>	168
<i>(Ὁ Τρελαντώνης, 5η ἔκδοση. Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σίας, Ἀθήναι)</i>	
Λίνα Κάσδαγλη, <i>Ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνο</i>	181
<i>(Περιοδικὸ Ἡ Ὁδηγός, Νοέμβριος 1963)</i>	
Στέλιος Σπεράντσας, <i>Πλουμιστὸς ἀετὸς</i> (ποίημα).....	184
<i>(Μικρὲς φωνές. Μ. Πεχλιβανίδης καὶ Σία, Ἀθήναι 1962)</i>	
Βάσος Δασκαλάκης, <i>Στὸ χωριὸ</i>	185
<i>(Οἱ ξεριζωμένοι. Ἀθήνα 1930)</i>	
Βασίλης Ρώτας, <i>Δουλειὲς</i> (ποίημα).....	188
<i>(Ἀγούλα)</i>	
Παντελῆς Πρεβελάκης, <i>Ἡ θεία μου καὶ τὰ ὀνόματα</i>	191
<i>(Ὁ ἥλιος τοῦ θανάτου. Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σίας, Ἀθήναι 1959)</i>	

Διαλεχτή Ζευγώλη-Γλέζου, <i>Μᾶς ἔφτασε ὁ βαρὺς χειμῶνας...</i> (ποίημα)	194
<i>(Τὰ δυὸ φεγγάρια. «Ἰωλκός», Ἀθήνα 1970)</i>	
Ρίτα Μπούμη-Παπῦ, <i>Ὁ Μάρτης καὶ ἡ μάνα του</i> (ποίημα).	195
<i>(Ἡ μαγικὴ φλογέρα)</i>	
<i>Τὰ στάχυα</i> (λαϊκὴ παράδοση).....	196
<i>(Νικόλαος Πολίτης, Παραδόσεις Α')</i>	
Φανὴ Παπαλουκῦ, <i>Ἐνα θαυμάσιο ταξίδι στοὺς αἰθέρες..</i>	197
<i>(Ὁ γερο-Ὀλυμπος. Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἀστήρ», Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, Ἀθήνα 1972)</i>	
<i>Ὁ Ὀλυμπος κι ὁ Κίσαβος</i> (δημοτικὸ).....	212
<i>(Γιῶργος Ἰωάννου, Τὰ δημοτικὰ μας τραγοῦδια. Ἐκδότης «Ταχυδρόμος», Ἀθήνα 1966)</i>	
<i>Ὁ Κατεβωτὸς καὶ ὁ Νότος</i> (λαϊκὴ παράδοση).....	213
<i>(Νικόλαος Πολίτης, Παραδόσεις Α')</i>	
Τέλλος Ἄγρας, <i>Ἀφύλιαστο πουλί</i> (ποίημα)	214
<i>(Περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παιδῶν, 6 Φεβρουαρίου 1937)</i>	
<i>Καλότυχά 'ναι τὰ βονὰ</i> (δημοτικὸ)	215
<i>(Γιῶργος Ἰωάννου, Τὰ δημοτικὰ μας τραγοῦδια)</i>	
Α. Καρκαβίτσας, <i>Ἐνας νοικοκύρης τυφλοπόντικας</i>	216
<i>(Α. Καρκαβίτσας - Νώντας Ἐλατος, Τὸ ραζακὶ σταφύλι, Ἀναγνωστικὸ γιὰ τὴν Δ' Δημοτικῆς, ἔκδοση γ'. Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σία, Ἀθήνα 1933)</i>	
Βασίλης Ρώτας, <i>Αἰ-Δημήτρης</i> (ποίημα).....	222
<i>(Ἀγούλα)</i>	
Παντελῆς Καλιότσος, <i>Μπούκοτὰς στὰ πολεμικὰ παιχνίδια</i>	224
<i>(Τὰ ξύλινα σπαθιά. «Κέδρος», 1974)</i>	
<i>Ἡ κουκουβάγια κι ἡ πέρδικα</i> (λαϊκὸ παραμῦθι).....	232
<i>(Ἑλληνικὰ Παραμῦθια, Ἐκλογὴ Γ. Α. Μέγα)</i>	
Γεώργιος Δροσίνης, <i>Ἡ ρίζα τοῦ δέντρου</i> (ποίημα).....	233
<i>(Φωτερὰ σκοτάδια, 1903-1914, ἔκδοση γ'. Ι. Ν. Σιδέρης, Ἀθήνα 1915)</i>	
<i>Μοῦ παράγγειλε τ' ἀθρόνι</i> (λαϊκὸ).....	234
<i>(Παιχνίδια καὶ τραγοῦδια λαϊκὰ)</i>	
<i>Ὁ καλογιάννος</i> (λαϊκὴ παράδοση).....	235
<i>(Νικόλαος Πολίτης, Παραδόσεις Α')</i>	

Ἄθαν. Π. Παπαχαρίσης, Ἡ γιδούλα μας	236
(Περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 26 Σεπτεμβρίου 1920)	
Ρένα Καρθαίου, Τὸ τραγούδι τοῦ μαγκανοπήγαδου (ποίημα)	242
(Χαρταετοὶ στὸν οὐρανὸ)	
Βάσος Δασκαλάκης, Ἀπὸ μικρὸς στὰ βάσανα τῆς ζωῆς . .	244
(Οἱ ξεριζωμένοι)	
Βασίλης Ρώτας, Καναρίνι (ποίημα)	246
(Ἀγούλα)	
Αἰμιλία Πετράκη, Τὸ Πάσχα τῆς γαλιᾶς	248
(Περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 30 Ἀπριλίου 1932)	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, Προσευχὴ τοῦ μικροῦ κοριτσιοῦ	
(ποίημα)	255
(Παιδικὰ τραγούδια)	
Ἡ λαιδοριὰ (λαϊκὴ παράδοση)	256
(Νικόλαος Πολίτης, Παραδόσεις Α')	
Ἄλκη Ζέη, Συσσίτιο	257
(Ὁ μεγάλος περίπατος τοῦ Πέτρου. «Κέδρος», 1971)	
Γεώργιος Δροσίνης, Διαβατάρικο τρυγόνι (ποίημα)	262
(Κλειστὰ βιόφαρα, 1914-1917. Ι. Ν. Σιδέρης, Ἀθήναι 1918)	
Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα (δημοτικὸ)	263
(Γιώργος Ἰωάννου, Τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια)	
Θέμος Ποταμιάνος, Τὸ δελφίνι	264
(Ὁ Ψευδοδόδορος, Ἐκδόσεις «Ἀτλαντὶς», Μ. Πεχλιβανίδη καὶ Σίας, Ἀθήναι)	
Γιώργης Κρόκος, Καλοκαιρινὲς φιλίες (ποίημα)	268
(Χελιδονοφωλιές, Ἀθήνα 1973)	
Τάκης Χατζηαναγνώστου, Ἐνας ταξιδευτὴς ἀπὸ τὴν ἀρ- χαία Φώκαια	269
(Ἴτε παῖδες... Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σίας, Ἀθήναι 1966)	
Γεώργιος Δροσίνης, Θάμα (ποίημα)	274
(Σπίθες στὴ σάχητη)	
Γεώργιος Βιζυηνός, Θύελλα (ποίημα)	275
(Τὰ ἅπαντα, ἐπιμέλεια Κ. Μαμώνη. Ἐκδ. Οἶκος «Βίβλος»)	
Α. Κουρτίδης - Γ. Κονιδάρης, Τὰ μεγάλα Παναθήναια . . .	276
(Στὰ παλιὰ χρόνια, Ἀναγνωστικὸ Δ' Δημοτικῶ, ἔκδοση δεκά- τη. Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σία, Ἀθήναι 1933)	

Γιώργης Κρόκος, <i>Τὰ δέντρα τοῦ δρόμου</i> (ποίημα).....	281
<i>(Χελιδονοφωλιές)</i>	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, <i>Ὁ τζίτζικας</i> (ποίημα)	282
<i>(Παιδικὰ τραγούδια)</i>	
Στράτης Μυριβήλης, <i>Στὰ πανιά</i>	283
<i>(Ὁ Ἀργοναύτης, τρίτη ἔκδοση. Γ. Δ. Κολλάρος, Ἀθήναι)</i>	
Διονύσιος Σολωμός, <i>Γαλήνη</i> (ποίημα)	293
<i>(Ἀπαντα, τόμος α', Ποιήματα, ἐπιμέλεια Λίνου Πολίτη. Ἴκαρος, Ἀθήνα 1948)</i>	
Σημείωμα τῆς Ἐπιτροπῆς	294

Έκδοση Α' 1975 (VIII) Αντίτυπα 440.000

Σύμβαση 2626/20-6-75

Έκτύπωση-Βιβλιοδεσία:

ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ ΑΣΠΙΩΤΗ-ΕΛΚΑ Α.Ε.

Έξωφυλλο και κοσμήματα:

ΓΙΩΡΓΗΣ ΒΑΡΛΑΜΟΣ

Διόρθωση δοκιμίων:

Ειρήνη Μίσσιου, Γιάν. Η. Χάρης, Νίκος Καρτσᾶς

Τυπογραφική επιμέλεια:

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Χ. ΚΑΣΔΑΓΛΗΣ

